

Tomáš Kempenský

*Nasledovanie
Krista*

TOMÁŠ KEMPENSKÝ

Čtyři knihy o následování KRISTA

KNIHA PRVNÍ

**UŽITEČNÁ NAPOMENUTÍ PRO
DUCHOVNÍ ŽIVOT**

Předmluva

S církevním schválením generálního vikáře brněnské diecéze

Mons. Jiřího Mikuláška

c. j. Ep/855/01 ze dne 26. 7. 2001

Přeložil Josef Pernikář ISBN 80-7295-019-3

V dobách dějinných přerodů, kdy se hroutily staleté systémy, kdy velká hesla zvětrávala a začalo se pochybovat o všem, vznikla proslulá devotio moderna, hnutí obnoveného augustinismu, založeného Gerardem Grootem († 1384) v Nizozemí. Kořeny této „moderní zbožnosti“, jak se zdá, sahají však až do české půdy. Někteří jeho žáci, a možná i sám Groote, studovali v Praze, kde zajisté poslouchali „ohňová slova“ Milíčova. Jistou podobnost ukazuje Následování Krista i s duchovními spisy Petra Klarifikátora († po 1402), roudnického převora a duchovního vůdce arcibiskupa Jana z Jenštejna.

Bohužel, bouřlivý konec středověku v Čechách zamezil další vývoj tohoto hnutí u nás, v Nizozemí se však devotio moderna plně rozvinula. Jejím hlavním dědictvím je tato „Zlatá knížka“. O jejím skutečném autorovi kolovalo mnoho dohadů. Dnes se historická kritika zase vrátila k Tomáši Hemerkenovi z Kempen v Porýní († 1471). O jeho spisovatelské činnosti svědčí četné spisy, z nichž zvláštní obliby si získaly uvedené čtyři knihy, které byly později spojovány v jeden celek a nazvány Následování Krista. Po Písmě svatém je to nejrozšířenější kniha na světě. Již kolem roku 1470 vyšla poprvé tiskem v Augsburgu a od té doby nesčetněkrát v mnoha jazycích a vydáních. Též v českém jazyce máme od 15. století celou řadu překladů, z nichž vyniká překlad dr. Sedláka z roku 1900, který se dočkal několika vydání. Naposledy byla tato kniha u nás vydána roku 1947 v překladu dr. Vrátného, který úmyslně volil archaický sloh.

Následování Krista, jako všechna velká díla, vytryskla z problémů své doby. Vrcholná doba středověké mystiky i scholastiky už přešla. Duchovní autoři se snaží držet krok s učenými humanisty, a proto zaplavují své čtenáře množstvím citátů. Rozsáhlost znalostí, o které usilují, je na újmu hloubky a pochopení hlavních pravd. „Novost“ nizozemského hnutí je právě vtom, že se snaží vrátit k jednoduchosti a opravdovosti: Je nebezpečné vzdělávat pouze rozum bez současného vzdělávání srdce. Lépe, než pěstovat vědu o milosti, je milost mít a žít ní. Ke komu mluví Bůh vnitru, ten se zbaví vlastního zmatku a porozumí více věcem, než kdyby spoléhal jen na svůj rozum. Tak v kostce podává návod k „moderní zbožnosti“ autor této knihy, kterou píše především pro řeholníky. Přičemž nehledá přesnost výrazu, zato však usiluje o hloubku prožívání. Toto, řekli bychom „existenciální“ pojetí duchovního života, činí knížku milou i člověku dneška.

I dnes je křesťanská zbožnost raněna v mnoha místech. Z víry zbyl namnoze zvětralý zvyk, prázdňá forma a trochu barokní citové zbožnosti. I dnes je očividný rozpad hodnot, které se ještě včera zdály bezpečnými, a člověk se přesvědčil, že ani věda, ani technika tento proces nezastaví. A proto hledá jistotu, hledá cestu k ní. Víme, že ji bude hledat marně, neobráti-li se k Bohu; avšak nenajde Boha ve světě, kdo našel Boha v sobě. A proto je třeba knihy, která by jej dovedla do samoty, do komůrky srdce, a naučila jej tam naslouchat Bohu a tam sdílet jeho život. Toto odpoutání se od „světa“, tolikrát v této knize žádané, není kvietismus, ani útěk ze strachu před překážkami, ani odpor proti lidskému společenství. Naopak, je to shromáždění sil. Aby mohl křesťan svobodně ve světě žít, musí nad ním ve svém nitru nejdříve zvítězit. To je tajemství křesťanského života ve všech odvětvích lidské činnosti: ve vědě, kultuře, technice i hospodářství. Jen zrno, které zemřelo v půdě, vypučí v klas. Proto návrat do vlastního nitra, jak jej žádá autor této knihy, je prastarou cestou křesťanství, které právě ze samoty a ze sebeovládání vycházelo dobývat svět pro pravdu, krásu a dobro.

J.P.

I.

O následování Krista a o pohrdání všemi nicotnostmi světa

1. Kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě (J 8,12), praví Pán. Těmito slovy nás Kristus vybízí k následování svého života a mravů, chceme-li být opravdu osvíceni a zproštěni slepoty srdce.

Bud' tedy naším nejvyšším úsilím rozjímat o životě Ježíše Krista.

2. Kristova nauka vyniká nad všechny nauky svatých a kdo má Kristova ducha, najde v ní skrytou manu. Ale stává se, že mnozí lidé, ačkoliv často slyší evangelium, jsou jím přesto pramálo uchvacováni, neboť nemají Kristova ducha.

Kdo však chce plně a správně rozumět Kristovým slovům, musí se snažit utvářet celý svůj život podle něho.

3. Co ti prospěje učeně rozmlouvat o Trojici, chybí-li ti pokora, takže Trojice nemá v tobě zalíbení? Věru, vznešená slova nečiní člověka svatým a spravedlivým, ale ctnostný život ho činí milým Bohu. Přeji si raději mít pokoru, než znát její definici. Kdybys znal z paměti celou bibli i výroky všech učenců, co by ti to všechno prospělo bez Boží lásky a milosti?

Pomíjivost, samá pomíjivost (Kaz 1,2) mimo lásku k Bohu a službu jemu jedinému. Svrchovaná moudrost pak je v tom, odpoutat se od světa a směřovat k nebeskému království.

4. Nicotné je tedy hledat pomíjivé bohatství a v ně skládat svou naději. Nicotné též je bažit po hodnostech a domáhat se vysokého postavení. Nicotné je hovět tělesným žádostem a toužit po něčem, zač potom nutně doléhají těžké tresty. Nicotné je přát si dlouhý život a málo se starat o život dobrý. Nicotné je dbát jen o život přítomný a nepomýšlet na budoucí. Nicotné je milovat, co tak rychle pomíjí, a nespěchat tam, kde trvá věčná radost.

5. Často si připomínej přísloví, že oko se nenasytí hleděním ani ucho slyšením (Kaz 1,8). Snaž se tedy odpoutat své srdce od viditelných věcí a přenes svou lásku na neviditelné. Protože ti, kteří následují jen své smysly, si poskvřňují svědomí a ztrácejí Boží milost.

II.

O pokorném poznávání sebe sama

1. Každý člověk přirozeně touží po vědomostech; ale co přispěje učenost bez Boží bázně? Dojista je lepší pokorný venkovan, který slouží Bohu, než pyšný vědec, který zkoumá pohyby nebeských těles, ale nedbá o svou spásu.

Kdo dobře zná sám sebe, málo se cení a nelibuje si v lidské chvále. Kdybych znal všechny věci na světě, ale nebyl bych v Boží milosti, co by mi to prospělo před Bohem, který mě bude soudit podle skutků?

2. Mírni se v přílišném bažení po vědomostech, protože z nich pochází mnohé rozptylování a zklamání. Učení lidé se rádi stavějí na odív a chtějí slout moudřími. Je mnoho věcí, jejichž znalost prospívá duši málo nebo nic. A velmi pošetilý je ten, kdo se zabývá jinými věcmi než těmi, které prospívají jeho spáse.

Duši nenasycuje množství slov, ale ducha občerstvuje dobrý život, a čisté svědomí je základem veliké důvěry v Boha.

3. Čím větší a lepší máš vědomosti, tím přísněji pak budeš souzen, když nebudeš i svatěji žít. Nevynášeš se tedy žádným uměním nebo věděním, ale spíše měj bázeň z toho, co ti bylo dáno znát.

Když se ti zdá, že mnoho víš a mnohemu dostatečně rozumíš, uvědomuj si, že je mnohem více toho, co nevíš. Nebud' domýšlivý, spíš se přiznávej ke své nevědomosti. Proč by ses měl nad kýmkoli vyvyšovat, když jsou někteří ještě učenější a věci znalejší?

Chceš-li něco s prospěchem vědět a naučit se, hled' být raději neznáma považován za nic.

4. Nejvyšší a nejprospěšnější učeností je pravdivé poznání sebe sama a pohrdání sebou. Za nic se nepokládat, ale zato o jiných smýšlet vždycky dobře a s úctou, to je veliká moudrost a dokonalost.

Ani kdybys viděl někoho zjevně hřešit nebo se dopouštět těžkých přestupků, nepovažuj sám sebe za lepšího; vždyť nevíš, jak dlouho sám vytrváš v dobrém. Všichni jsme křehcí; ale nikoho nepokládej za křehčího, než jsi sám.

III.

O nauce pravdy

1. Šťasten, koho učí sama pravda, ne příměry a prchavými slovy, ale jak je sama v sobě. Naše mínění a vnímání nás často klame a je krátkozraké. Co prospěje velké hloubání o tajemných a skrytých věcech, jejichž neznalost nám nebude na Božím soudu kladena k tíži?

Je veliká pošetilost, že nedbáme věcí užitečných a nutných a dokonce se sháníme po věcech škodlivých a zhoubných. Máme oči, a nevidíme (srov. Jr 5,21).

2. A co nám může záležet na původu světa a jeho tvorstva? Ke komu mluví věčně Slovo, ten je zbaven mnoha domněnek. Všechno vzniklo z jednoho Slova a všechno mluví o jednom, a to je Počátek (Kristus), který mluví i k nám (srov. J 8,25). Bez něho nikdo nic nepoznává, ani správně neposuzuje. Komu jsou všechny věci tím jedním, kdo všechno vztahuje k tomu jednomu a všechno vidí v tom jednom, ten může být pevný srdcem a pokojně setrvávat v Bohu.

Bože – pravdo, sjednot' mě s tebou v ustavičné lásce! Příčí se mi mnohé, co čtu nebo slyším; v tobě je vše, co chci a po čem toužím. Ať zmlknou všichni učitelé a utichne všechno tvorstvo před tvou tváří; mluv ke mně jen ty sám.

3. Čím více je kdo sám v sobě sjednocena v srdci prostý, tím více vznešených pravd snadno pochopí; neboť dostává světlo rozumu shůry. Čistý, prostý a stálý duch se ani při mnohé práci nerozptyluje; neboť všechno koná k Boží cti a snaží se nedbat vlastního uplatnění. Co ti více překáží a více tě obtěžuje, než neumrtvená žádost tvého srdce?

Dobry a zbožny člověk uspořádává své činy nejprve v mysli, než je uvede ve skutek. A nedá se těmi skutky táhnout k tužbám hříšné náklonnosti, ale sám je podrobuje rozváznému soudu zdravého rozumu. Kdo svádí tužší boj než ten, kdo se snaží zvítězit sám nad sebou?

A to by mělo být našim úsilím: přemáhat sebe a každodenně nabývat nad sebou větší moci a tak se zdokonalovat.

4.S každou dokonalostí v tomto životě je spojena jistá nedokonalost a žádné naše bádání není prosto nějaké temnoty. A tak je pokorné poznání sebe spolehlivější cestou k Bohu, než hluboké vědecké bádání.

Tím nebudiž haněna věda ani jakákoli prostá znalost věcí, která sama o sobě je dobrá a od Boha zřízená; ale vždy je třeba dávat přednost dobrému svědomí a ctnostnému životu.

5. Mnozí však více usilují o vědění než o dobrý život, a proto často bloudí a nepřinášejí téměř žádný užitek, nebo jen nepatrný. Kéž by vynakládali takovou píli na vymýcení chyb a vštěpování ctností, jakou věnují na řešení učených otázek; pak by nebylo tolik zla a pohoršení mezi lidmi, ani by nebylo tolik nekázně v kláštorech. Až přijde soudný den, dojistá nebudeme tázáni na to, co jsme četli, ale co jsme činili; ani na to, jak dobře jsme mluvili, ale jak zbožně jsme žili.

Pověz mi, kde jsou nyní všichni ti páni a učitelé, které jsi dobře znal, když ještě žili a oplývali učeností? Na jejich místa už zasedli jiní a nevím, zda si na ně vzpomenou. Za svého života zdáli se být něčím, a nyní se o nich mlčí.

6. Jak rychle pomíjí světská sláva! Kéž by se jejich život shodoval s jejich učeností; to by byli dobře studovali i přednášeli. Jak mnozí hynou pro nicotné světské vědění, protože málo pečují o službu Bohu. A poněvadž raději chtějí být velcí než pokorní, proto upadají do pošetilých myšlenek (srov. Ř 1,21).

Opravdu veliký je jen ten, kdo má velkou lásku. Opravdu veliký je, kdo je sám u sebe malý a veškeré vrcholné pocty považuje za nic. Opravdu moudrý je, kdo všechny pozemské věci má za nicotné, aby si naklonil Krista. A opravdu správně vzdělaný je, kdo činí Boží vůli a zřiká se své.

IV.

O prozíravosti v jednání

1. Nemá se věřit každému výroku nebo popudu, ale každou věc je třeba opatrně a obezřetně uvážit podle Boha. Bohužel, často věříme a mluvíme o jiném raději zlé než dobré; tak jsme slabí.

Ale dokonalí lidé nevěří tak snadno každému povídání, poněvadž znají lidskou slabost náchylnou ke zlému a v řečech značně nespolehlivou.

2. Je velkou moudrostí neukvapovat se v jednání a nesetrvávat tvrdošijně na svém mínění. K této moudrosti také náleží nevěřit každému lidskému povídání a nedonášet hned jiným, co jsme slyšeli nebo co nám bylo svěřeno. S moudrým a svědomitým člověkem se porad' a hled' se raději poučit od lepšího, než se řídit svými nápady.

Ctnostný život činí člověka moudrým podle Boha a v mnohém zkušeným. Čím bude kdo sám u sebe pokornější a Bohu poddanější, tím bude ve všem moudřejší a spokojenější.

V.

O čtení Písma svatého

1. V Písmu svatém je třeba hledat pravdu, a ne výmluvnost. Celé Písmo svaté se musí číst v tom duchu, v kterém bylo napsáno. Máme proto v Písmu hledat spíš užitečnost, než ozdobnost mluvy. A stejně rádi máme číst knihy nábožné a prosté, jako učené a hluboké.

Nehleď na pověst autora, měl-li malé či velké literární vzdělání, ale spíš ať tě ke čtení přitahuje láska k ryzí pravdě. Neptej se, kdo to praví, ale dbej na to, co se praví.

2. Lidé pomíjejí, ale Hospodinova věrnost je věčná (Ž 117,2). Bůh k nám mluví různými způsoby i bez lidské zásluhy. Naše všetečnost nám často bývá překážkou ve čtení Písma, chceme-li chápat a zkoumat něco, co bychom měli v prostotě přejít, když na to nestačíme.

Chceš-li načerpat užitek, čti pokorně, prostě a s vírou; a nikdy nechtěj slout učencem. Rád se ptej na výroky světců a mlčky je poslouvej; a važ si příkladů starších, neboť se neuvádějí bez příčiny.

VI.

O nezřízených žádostech

1. Kdykoliv si člověk něčeho nezřízeně žádá, ihned je vnitru znepokojen. Pyšný a lakomec nemá pokoje nikdy; chudý a pokorný duchem žije v trvalém míru. Člověk, který dosud není sám v sobě dokonale umrtven, upadá snadno v pokušení a podléhá i v docela nepatrných věcech.

Nepevný duchem, dosud jaksi tělesný a nakloněn smyslovým věcem, nesnadno se může úplně odtrhnout od pozemských žádostí. A proto často mívá zármutek, když se jich straní; snadno se též rozčiluje, když se mu někdo staví na odpor.

2. Dosáhne-li však toho, po čem touží, ihned je obtížen provinilým svědomím, poněvadž následoval nezřízenou vášeň, a ta nepřináší hledané uklidnění. Pravý klid srdce tedy najdeme, jen když odporujeme nezřízeným vášním, a ne, když jim hovíme.

Proto není pokoje v srdci tělesného člověka, ani v člověku oddaném pozemským věcem, nýbrž jen v člověku vroucím a duchovním.

VII.

O útěku před planou nadějí a vypínavostí

1. Je pošetilý ten, kdo skládá svou naději v lidi nebo vůbec tvory. Nestyd' se sloužit jiným z lásky k Ježíši Kristu a být pokládán na tomto světě za chudého. Nezakládej nic sám na sobě, ale skládej svou naději v Boha. Dělej, co můžeš, a Bůh přijde na pomoc tvé dobré vůli.

Nespoléhej se na své vědomosti ani na chytrost kteréhokoli člověka, nýbrž spíše na Boží milost; on pomáhá pokorným a ponizuje ty, kdo se vypínají.

2. Nechlub se bohatstvím, máš-li je, ani mocnými přáteli; nýbrž Bohem, který všechno uděluje a nadto ještě touží dát sebe samého. Nevynášej se velikostí nebo krásou těla, kterou pokazí a znetvoří i sebemenší nemoc.

A neměj zalíbení v sobě ani pro svou dovednost nebo nadání, aby ses neznelíbil Bohu, jemuž náleží všechno, cokoli máš od přirozenosti dobrého.

3. Nepokládej se za lepšího než jsou jiní, abys pak nebyl shledán horším před Bohem, který ví, co v člověku je. Nepyšni se dobrými skutky, neboť jinak než lidé soudí Bůh, jemuž se mnohdy nelíbí to, co se líbí lidem. Jestliže máš v sobě něco dobrého, domnívej se, že jiní jsou lepší, aby sis zachoval pokoru. Neškodí, když dáváš přednost všem lidem, ale velice škodí, jestliže se vyvyšuješ třeba jen nad jediným.

Pokorný má stálý pokoj, kdežto v pyšném srdci často přebývá žárlivost a rozhořčení.

VIII.

O opatrnosti v přílišné důvěrnosti

1. Neotvírej své srdce každému (Sír 8,19), ale mluv o svých záležitostech s člověkem moudrým a bohabojným. Jen výjimečně pobývej s mladíky a s lidmi světského smýšlení. Nelichoť se k bohatým a neukazuj se rád před vznešenými. Stýkej se s pokornými a prostými, se zbožnými a mravnými, a hovoř s nimi o duchovním vzdělávání. Nebud' důvěrný k žádné ženě, ale všeobecně všechny dobré ženy odporoučej Bohu.

Snaž se být důvěrný jedině s Bohem a jeho anděly a lidským známostem se vyhýbej.

2. Lásku je třeba mít ke všem, ale důvěrnost neprospívá. Mnohdy se stává, že se neznámá osoba skví dobrou pověstí, ale ta hasne, když ji pak vidíme zblízka.

Někdy se domníváme, že se jiným zalíbíme, když se s nimi stýkáme; a zatím se jim začneme nelíbit pro mravní vady, které na nás pozorují.

IX

O poslušnosti a poddanosti

1. Je velice důležité setrvávat v poslušnosti, žít pod představeným a nebýt svým pánem. Mnohem bezpečnější je být podřízeným než představeným. Mnozí žijí v poslušnosti spíše z nutnosti než z lásky, pokládají ji za trest a snadno reptají. A nenabudou svobody ducha, pokud se nepodřídí celým srdcem kvůli Bohu.

Běhej sem tam, nenajdeš pokoje, dokud se pokorně nepodrobíš vedení představeného. Mnohého již zklamaly bláhové představy o změně místa.

2. Každý jistě rád jedná podle svého mínění a spíš se kloní k těm, kteří s ním smýšlejí stejně. Poněvadž je však Bůh mezi námi, je nutné, abychom se někdy i vzdali svého mínění v zájmu pokoje. Vždyť kdo je tak moudrý, aby mohl všechno dokonale vědět? Nedůvěřuj tedy příliš svému mínění, ale ochotně vyslechni mínění jiných.

Jestli je tvé mínění dobré, a přesto se ho pro Boha vzdáš a ustoupíš jinému, více tím získáš.

3. Často jsem totiž slýchal, že je bezpečnější rady poslouchat a přijímat než dávat.

Může se i přihodit, že je dobré mínění toho i onoho, ale nechť jiným ustoupit, když toho vyžaduje rozum nebo vážná příčina, je vždy znamením pýchy a tvrdošijnosti.

X.

O zdrženlivosti v přílišném mluvení

1. Pokud můžeš, varuj se shluku lidí, neboť duchovnímu životu velice překáží rozmlouvat o světských událostech, i když se vyprávějí s dobrým úmyslem. Snadno totiž býváme poskvrněni a zajati povrchností. Kéž bych byl častěji mlčel a nepobýval mezi lidmi!

Ale proč tak rádi mluvíme a bavíme se, když se tak zřídka navracíme k mlčení bez úhony svědomí? Mluvíme proto tak rádi, že ve společných rozmlouvách hledáme vzájemnou útěchu a chceme ulehčit svému srdci zmítanému rozličnými představami.

2. A o tom, co velice milujeme, nebo po čem toužíme, nebo k čemu cítíme odpor, hovoříme a uvažujeme zvláště rádi. Jenže, bohužel, často planě a nadarmo. Neboť tato vnější útěcha nemálo škodí útěše vnitřní a božské. Proto je třeba bdít a modlit se, aby čas neplynul naprázdno. Pokud je dovoleno a prospěšné mluvit, mluv o tom, co povznáší ducha. Špatný návyk a nedbalost o náš duchovní prospěch bývají příčinou toho, že si nedáváme pozor na jazyk.

Nemálo totiž pomáhá k dokonalosti zbožná rozprava o duchovních věcech, zvláště tam, kde se lidé stejného smýšlení a ducha sdružují navzájem v Bohu.

XI.

O získání pokoje a horlivosti v duchovním pokroku

1. Mohli bychom dosáhnout velkého pokoje, kdybychom se nezabývali řeči a skutky jiných, do kterých nám nic není. Jak může setrvat nadlouho v pokoji člověk, který se míchá do cizích starostí, který si k tomu vyhledává vnější příležitost a který málo nebo zřídka bývá v nitru usebrán?

Blažení prostí, neboť budou mít hojnost pokoje.

2. Proč byli někteří svatí tak dokonalí v životě i v rozjímání? Protože se snažili nadobro v sobě umrtvit všechny pozemské žádosti, a tak mohli z hloubi svého srdce přilnout k Bohu a věnovat se jen své duši.

My se příliš zabýváme vlastními vášněmi a nadměrně se staráme o pomíjející věci. Zřídka pak vytrháme s kořenem každou jednotlivou chybu a nemáme dost zápalu pro každodenní zdokonalování; proto zůstáváme studení a vlažní.

3. Kdybychom byli sami v sobě dokonale umrtveni a tak ve svém nitru co nejméně zmateni, tehdy bychom dovedli chápat i božské věci a zakoušet něco z nebeského nazírání.

Hlavní a největší překážkou je, že nejsme prosti nezřízených vášní a žádostí, ani se nesnažíme nastoupit dokonalou cestu svatých. Když pak narazíme na jakékoli protivenství, příliš rychle klesáme na mysl i utíkáme sek lidským útěchám.

4. Kdybychom se snažili stát v boji jako stateční muži, jistě bychom nad sebou zahlédli pomoc Páně z nebe. On totiž pohotově pomáhá bojujícím doufajícím v jeho milost, neboť sám nám zjednává příležitost k bojům, abychom vítězili.

Jestliže zakládáme svůj duchovní prospěch toliko na jistých vnějších cvičeních, brzy bude po naší zbožnosti. Ale přiložme sekeru ke kořeni, abychom očištění od nezřízených vášní dosáhli pokojné mysli.

5. Kdybychom vykořenili každý rok jednu chybu, brzy bychom se stali dokonalými lidmi. Ale právě naopak často pocítujeme, že jsme byli lepší a čistší na počátku svého obrácení, než po mnoha letech duchovního života. Naše horlivost a náš duchovní pokrok by měly denně růst; nyní však se pokládá za mnoho, když si někdo umí podržet část prvotní horlivosti.

Kdybychom si činili malé násilí hned od počátku, mohli bychom později konat všechno lehce a radostně.

6. Těžké je zanechat návyku, ale těžší je odporovat vlastní vůli. Když však nepřemáháš malé a lehlé obtíže, jak přemůžeš těžší? Vzepři se od počátku své náklonnosti; a odnaučuj se špatnému návyku, aby tě snad ponenáhlu nepřivedl do větší nesnáze.

Kdybys uvážil, jaký pokoj sobě a jakou radost jiným bys způsobil dobrým životem, domnívám se, že bys dbal pečlivěji o svůj duchovní pokrok!

XII.

O užitečnosti protivenství

1. Je pro nás dobré, že občas míváme nějaké těžkosti a protivenství. Neboť často člověku připomenou, že je zde ve vyhnanství a nemá skládat naději v jakoukoli věc tohoto světa. Dobré je, že někdy narážíme na odpor a že se o nás smýšlí špatně a nesprávně, i když jednáme dobře a s dobrým úmyslem. To často prospívá pokoře a chrání nás před klamnou slávou.

Tehdy totiž, když si nás veřejně lidé neváží a nedůvěřují nám, lépe hledáme vnitřního svědka Boha.

2. Proto by se měl člověk tak upevnit v Bohu, aby mu nebylo zapotřebí vyhledávat mnoho lidských útěch.

Když je člověk dobré vůle sužován nebo pokoušen či trápen špatnými myšlenkami, lépe chápe, jak nutně potřebuje Boha a bez něho že nic dobrého nedokáže. Tu se i rmoutí, nařiká a modlí se pro duchovní bídu, kterou trpí. Tehdy ho mrzí žít dál a chce zemřít, aby se mohl odpoutat od těla a být s Kristem. A tehdy také pochopí, že na tomto světě nemůže být dokonalá bezpečnost a úplný pokoj.

XIII.

Kterak odporovat pokušení

1. Pokud žijeme na světě, nemůžeme být bez protivenství a pokušení. Proto je psáno v knize o Jobovi (7,1): Život člověka na zemi je samé bojování proti pokušení.¹ A Tomáš Kempenský cituje asi Italů: „Tentatio est vita humana super terram“. Měl by se tedy mít každý na pozoru před svým pokušením a bdít na modlitbách, aby ďábel, který nikdy nespí, ale obchází a hledá, koho by pohltit (1 Pt 5,8), nenašel příležitost k oklamání.

Nikdo není tak dokonalý a svatý, aby někdy neměl pokušení; proto nemůžeme být úplně bez nich.

1. Nový Český překlad „Zda-li není člověk na zemi podroben v službu“ je příliš volný. Neboť kritické vydání Vulgaty zní: „Militia est vita hominis super terram“.

2. Pokušení jsou přece člověku velice užitečná, třeba jsou obtížná a těžká, neboť jimi se člověk učí pokoře, očišťuje a vzdělává. Všichni svatí prošli mnoha protivenstvími a pokušeními a měli z nich prospěch. A kdo nedovedli pokušení odolat, jsou zavrženi a zahynuli.

Není tak svaté řehole, ani tak odlehlého místa, aby tam nedosáhlo pokušení a protivenství.

3. Dokud člověk žije, nikdy není před pokušením zcela bezpečný, poněvadž zdrojem pokušení je žádostivost, která je v nás samých už od chvíle našeho zrození. Když jedno pokušení nebo protivenství pomine, přijde jiné; a vždy budeme mít proč trpět, neboť jsme ztratili svou blaženost.

Mnozí se snaží před pokušeními utíkat a upadají v ně tím hlouběji. Nemůžeme vítězit jen útekem; ale teprve trpělivostí a pravou pokorou se stáváme silnější než všichni nepřátelé.

4. Kdo se odvrací od zlého jenom zevně a nevypleje zlo i s kořenem, málo zmůže, naopak, pokušení se vrací tím snáz a pociťuje se tím hůře. Spíše s Boží pomocí zvítězíš trpělivostí a vytrvalostí, než přísností a příkrostiti k sobě samému.

Raději si dej v pokušení poradit; a na člověka, který je v pokušení, nebuď tvrdý, ale dodej mu útěchy, jaké by sis přál sám.

5. Počátek všech zlých pokušení je v nestálé mysli a malé důvěře v Boha. Vždyť jako je loď bez kormidla zmitána vlnami sem a tam, tak podobně bývá pokoušen člověk, který ochabl a upustil od svého předsevzetí. Oheň zkouší železo (Sír 3 1,26) a pokušení spravedlivého člověka (srov. Sír 2 7,6). Často nevíme, co dokážeme; až pokušení ukáže, co jsme. Je však třeba bdít, především v začátku pokušení, neboť nepřítel bývá snáze přemožen tehdy, když se mu nedovolí vstoupit ani na práh mysli, nýbrž jde se proti němu, hned jak zaklepe. Proto kdosi pravil: Postav se na odpor z kraje, než kořeny pevně se ujmou; necháš-li nemoci čas, pozdě je hledati lék (Ovidius, Remedia amoris 9 1,92).

Neboť nejprve přijde na mysl pouhá myšlenka, pak mocná představa, nakonec zalíbení, hříšná žádost a souhlas. Tak znenáhla vstoupí zlý nepřítel naplno, když se nepostavíme na odpor hned zpočátku. A čím déle kdo otálí s odporem, tím se stává každodenně slabším a nepřítel vůči němu silnějším.

6. Jedni zakoušejí těžší pokušení na počátku svého obrácení, druzí zase na konci; jiní pak jsou jimi trápeni téměř po celý život. Někteří jsou pokoušeni dosti mírně podle moudrosti a spravedlnosti Božího řádu, který bere v úvahu stav a zásluhy lidí a vše předem upravuje ke spáse svých vyvolených.

7. Proto nesmíme v pokušení zoufat, ale tím vroucněji prosit Boha, aby nás v každém trápení uznal za hodny pomoci. On zajisté, podle slov Pavlových (1 K 10,13), s pokušením dopřeje nám zároveň i sil, abychom v něm mohli zdárně obstát.

Pokorně se proto skloňme pod Boží ruku v každém pokušení a trápení, neboť pokorné duchem Bůh spasí a vyvýší (srov. 1 Pt 5,6; Z 33,19).

8. V pokušeních a trápeních člověk ukáže, jak pokročil v dokonalosti; jimi se též získává větší zásluha a lépe projevuje ctnost. Není nic velkého být nábožný a horlivý, když člověk necítí žádnou těžkost; jestliže si však v době protivenství zachová trpělivost, bude mít velkou naději na zdokonalení.

Někteří se dovedou uchránit ve velkých pokušeních, ale v každodenních malých často podléhají, aby tím pokoření nespolehali ve velkých nikdy na sebe, když jsou slabí i v tak malých.

XIV.

O zdrženlivosti v ukvapeném posuzování

1. Obrat' zrak sám na sebe a chraň se posuzovat skutky jiných. Posuzováním jiných koná člověk marnou práci, častěji se mýlí a snadno hřeší; při posuzování a rozebírání sama sebe pracuje vždy s užitkem. Mnohdy o něčem soudíváme podle toho, jaký k tomu máme citový vztah; a pro svou sebelásku snadno pozbýváme správného úsudku.

Kdyby jediným předmětem našich tužeb byl Bůh, pak bychom se tak lehce neznepokojovali, když se něco příčí našemu smýšlení.

2. Ale často je utajeno v našem nitru nebo se nahodí kolem nás něco, co nás přitahuje stejně silně (jako Bůh). Mnozí v tom, co konají, skrytě hledají sebe, aniž jsou si toho vědomi. Zdají se naprosto spokojeni, když se věci dějí podle jejich vůle nebo přání. Jestliže se však stane jinak, než si přejí, hned se bouří a rmoutí.

Pro různost smýšlení a mínění vznikají dost často rozepře mezi přáteli a občany, i mezi řeholníky a zbožnými lidmi.

3. Starý návyk se opouští jen stěží a nikdo se nedá rád odvádět od svého mínění.

Jestliže více spoléháš na svůj rozum nebo dovednost, než na podmaňující moc Ježíše Krista, zřídka a ztěžka budeš dokonalým člověkem. Neboť Bůh si žádá, abychom se mu zcela poddali a planoucí láskou se povznesli nad veškerý rozumový důvod.

XV.

O skutečích konaných z lásky

1. Za nic na světě a z lásky k žádnému člověku nesmíme vykonat něco zlého. Avšak někdy, když tím prospějeme potřebnému člověku, lze některý dobrý čin opomenout, nebo ho i zaměnit nějakým lepším. Tím se totiž dobrý skutek neruší, nýbrž nahrazuje lepším.

Vnější skutek vykonaný bez lásky neprospívá; cokoli však se koná z lásky, ať je to sebemenší a nepatrnější, všechno se obrací v užitek. Bůh totiž více ocení to, z jak velké lásky kdo jedná, než kolik vykoná.

2. Mnoho vykoná, kdo mnoho miluje. Mnoho vykoná, kdo svou věc dělá dobře. A dobře dělá, kdo slouží více společenství než své vůli.

Často se zdá láskou, co je jen sobectvím, protože to zpravidla vychází z přirozeně náklonnosti, z vlastní žádosti, z naděje na odplatu, nebo z touhy po nějaké výhodě.

3. Kdo má pravou a dokonalou lásku, v ničem nehledá sebe, nýbrž touží, aby se všechno dalo jedině k Boží slávě. Nikomu také nezávidí, neboť netíhne k žádnému osobnímu potěšení; ani se nechce radovat sám v sobě, ale nade všechno dobro klade touhu po blaženosti v Bohu. Žádné dobro nepokládá za vlastnictví někoho z lidí, nýbrž vše vztahuje plně k Bohu, z něhož vychází všechno jakožto z pramene a v němž konečně všichni svatí blaženě spočinou.

Kdo by měl jen jiskřičku pravé lásky, jistě by pocítil, jak všechno pozemské je holá nicotnost.

XVI.

O snášení cizích nedokonalostí

1. Co nemůže člověk u sebe nebo u jiných napravit, to má trpělivě snášet, dokud to Bůh nezařídí jinak. Uvaž, že patrně je tak mnohem lépe pro vyzkoušení tvé trpělivosti, bez které naše zásluhy nemají valnou cenu.

V takových obtížích máš jen prosit Boha o pomoc, abys uměl všechno snášet s laskavostí.

2. Když někdo neposlechne po jednom, dvojnásobně napomenutí, nehádej se s ním, ale svěř celou věc Bohu, ať se děje jeho vůle a ať je ctěn ve všech svých služebnících. On přece snadno dokáže obrátit zlé v dobré.

Snaž se proto trpělivě snášet cizí nedokonalosti a jakékoli slabosti, protože i ty máš mnohé, které zas musí snášet jiní. A nedokážeš-li sám sebe učinit takovým, jakým chceš být, jak bys mohl žádat po jiném, aby byl podle tvého přání? Rádi vídáme, když jsou jiní dokonalí, a přitom své chyby nenapravujeme.

3. Požadujeme přísné pokárání pro jiné, ale sami kárání být nechceme. Nelíbí se nám přílišná volnost jiných, ale nechat si odepřít, čeho si žádáme my, to ne. Chceme, aby se jiní přísně drželi předpisů, ale sami se jimi nechceme dát omezovat.

A tak je vidět, jak zřídka kdy hodnotíme bližního stejně jako sebe. A kdyby všichni byli dokonalí, co bychom pak mohli od jiných trpět pro Boha?

4. Jenže Bůh to už zařídil tak, abychom se učili nést břemena jeden druhého (Ga 6,2). Vždyť nikdo není bez chyby, nikdo bez břemene; nikdo si nestačí sám, nikdo není dost moudrý. Ale máme se navzájem snášet, navzájem těšit, společně si pomáhat, poučovat se a napomínat.

V protivenství se nejlépe ukáže, jak kdo pokročil v ctnosti. Neboť člověka nečiní křehkým příležitosti: ty jen ukazují, jaký je.

XVII.

O řeholním životě

1. Chceš-li si uchovat pokoj a svornost s jinými, musíš se učit v mnohých věcech přemáhat sám sebe. Není maličkost přebývat v klášteře nebo jiném společenství, žít tam bez reptání a věrně vytrvat až do smrti. Blažen, kdo tam dobře žil a šťastně zemřel.

Chceš-ti náležitě obstát a duchovně prospívat, pokládej se na zemi jakoby za vyhnance a cizince. Nutno se stát bláznem pro Krista (1 K 4,10), chceš-li žít řeholním životem.

2. Sám hábit a tonsura jsou málo platné, teprve změna mravů a dokonalé umrtvení nezřízených vášní tvoří správného řeholníka.

Kdo v řeholi hledá něco jiného než pouze Boha a spásu své duše, najde tam jenom trápení a bolest. A nezůstane tam dlouho v pokoji ten, kdo se nesnaží být nejmenším a podřízeným všem.

3. Sloužit jsi přišel, ne panovat; věz, že jsi povolán trpět a pracovat, a ne zahálet a bavit se.

Zde tedy se lidé zkoušejí jako zlato v ohni. Zde nikdo neobstojí, dokud se rád a celým srdcem nepokoří pro Boha.

XVIII.

O příkladech svatých Otců

1. Pozoruj živé příklady svatých Otců, v nichž září pravá dokonalost a nábožnost, a uvidíš, Jak nepatrné, ba skoro nicotné je to, co činíme my. Zel, co je náš život, když jej srovnáme s jejich?

Světcí a Kristovi přátelé sloužili Pánu o hladu a žízni, v zimě a v nahotě, v práci a námaze, v bdění a postech, na modlitbách a rozjímáních, za mnohého pronásledování a ponižování.

2. Kolik jen a jak těžkých útrap snášeli apoštolové, mučedníci, vyznavači, panny a všichni ostatní, kteří chtěli kráčet v Kristových stopách! Neboť nepoprávali svým světským touhám, aby se naplnily jejich touhy věčné.

Jak přísný a odříkavý život vedli svatí Otcové na poušti; jak dlouhá a těžká pokušení snášeli; jak často byli trýzněni nepřitelem; jak hojně a vroucí modlitby přinášeli v oběť Bohu; jak tuhé konali posty; jak velkou měli horlivost a vřelou touhu po duchovním zdokonalení; jak statečně bojovali, aby napravili své mravní chyby; jak čisté a upřímné úmysly chovali k Bohu! Ve dne pracovali a v noci dleli na modlitbách, ačkoli ani při práci téměř neustávali od vnitřní modlitby.

3. S prospěchem využívali všechen čas; každá hodina věnovaná Bohu se jim zdála krátká a pro velkou sladkost rozjímání zapomínali na nutnost tělesného občerstvení. Zřekli se všeho bohatství, hodností, poct, přátel i příbuzných; ničeho si od světa nežádali, taktak že přijímali věci potřebné k životu; a litovali, že slouží svému tělu, i když to bylo nezbytné.

Byli tedy chudí na pozemské statky, ale zato velmi bohatí na milost a ctnosti. Navenek měli nouzi, ale uvnitř oplývali Boží milostí a útěchou.

4. Světu byli cizí, zato Bohu nejbližšími a důvěrnými přáteli. Tímto světem opovrzeni, sami se nepokládali za nic, ale v Božích očích byli vzácní a milí. Setrvali v pravé pokoře, žili v prosté poslušnosti, s lidmi obcovali v lásce a trpělivosti, a proto každodenně duchovně prospívali a dosáhli u Boha veliké milosti.

Tak se stali příkladem pro všechny zbožné lidi a nás mají více podněcovat ke zdokonalování, než množství vlažných k povolování.

5. Jaká bývala horlivost u všech řeholníků v počátcích jejich řeholí, jaká vroucnost k modlitbě a jaké vzájemné předstihování v ctnostech! Jakou vynikali kázní a jak u všech vzkvétala uctivost a poslušnost pod vedením představeného! Zanechané stopy dosvědčují, že to byli opravdu svatí a dokonalí muži, kteří bojovali tak odhodlaně, že si podmanili svět. Nyní je pokládán za velkého už ten, který nepřestupuje předpisy a dovede trpělivě snášet, co na sebe vzal.

6. A jaká je v našem stavu vlažnost a liknavost, když tak rychle upouštíme od prvotní horlivosti; i sám život mrzí při takové ochablosti a vlažnosti. Kéž v tobě úplně neusne touha po pokroku ve ctnostech, když jsi viděl tolik příkladů zbožného života!

XIX.

O cvičeních dobrého řeholníka

1. Život dobrého řeholníka se má skvít ctnostmi, aby byl uvnitř takový, jakým se jeví lidem navenek. Ba uvnitř má být mnohem více tím, čím se jeví.

Vždyť na nás hledí Bůh, jemuž máme vždy a všude prokazovat svrchovanou úctu a před jeho tváří kráčet čistí jako andělé.

Každodenně máme obnovovat své předsevzetí a povzbuzovat se k horlivosti; jako bychom právě dnes začínali své obrácení, a říkat: Pomáhej mi, Pane Bože, v dobrém předsevzetí a v svaté službě tobě, a dej mi ještě dnes opravdu začít, neboť co jsem dosud vykonal, je ničím.

2. Podle našeho předsevzetí se řídí i postup našeho zdokonalení; a velké píle je zapotřebí tomu, kdo chce dobře prospívat. Klesá-li často i ten, kdo činí pevná předsevzetí, což teprve ten, kdo činí předsevzetí jen zřídka, nebo méně pevně? K ochabování v předsevzetích totiž dochází nejružnějším způsobem, a ani nepatrné zanedbání duchovních cvičení nezůstane beze škody.

Předsevzetí spravedlivých závisí spíš na Boží milosti, než na vlastní moudrosti, a proto v něj skládají svou naději, ať podnikají cokoli. Vždyť člověk mívá a Bůh mění, a cesta člověka není v jeho moci.

3. Opomene-li se některé obvyklé cvičení z nábožné příčiny, nebo pro dobro spolubratří, dá se později snadno nahradit. Jestliže však se lehkovážně opomine z duchovní omrzelosti nebo nedbalosti, je to velká chyba a citelná škoda. Snažme se, co je v našich silách; i tak v mnohém leckdy pochybíme. Vždy však je třeba si předsevzít něco určitého, zvláště proti tomu, co nám nejvíce překáží v duchovním pokroku.

Stejně zkoumejme a uspořádejme své vnější jednání i vnitřní smýšlení, neboť oboje pomáhá k duchovnímu prospěchu.

4. Nedokážeš-li být usebrán ustavičně, konej to aspoň někdy, a to nejméně jednou denně, totiž ráno nebo večer. Ráno čiň dobré předsevzetí, večer zkoumej své chování: Jaký jsi byl dnes v řečech, skutcích a myšlenkách; zvláště jimi jsi patrně urazil Boha i bližního nejčastěji. Ozbroj se jako muž proti ďábelské ničemnosti: krot' nestřídmost a snáze pak ovládneš i ostatní tělesné sklony.

Nikdy nezahálej, ale buďto čti, piš, modli se, rozjímej, anebo konej něco obecně užitečného. Tělesná cvičení (umrtvování) třeba konat opatrně, a nemohou si je ukládat všichni stejně.

5. Nábožná cvičení, která nejsou všem společná, se nemají ukazovat navenek; neboť všechno soukromé je bezpečnější konat v skrytu. Chraň se ovšem liknavosti ve společných úkonech a větší horlivosti ve svých soukromých. Když však úplně a věrně vykonáš dané povinnosti a úkoly, pak se zbývajícím časem nalož tak, jak toho žádá tvá zbožnost.

Cvičení nemohou mít všichni stejné; neboť jedno více prospívá tomu, druhé onomu. Nutno je rozlišovat i ve shodě s dobou; neboť některá nás více těší o svátcích, jiná ve všední dny. Jiná potřebujeme ve chvíli pokušení, jiná ve chvíli pokoje a klidu. O jiných rádi uvažujeme, když jsme zarmouceni, o jiných, když se radujeme v Pánu.

6. O hlavních svátcích obnovme dobrá cvičení a vroucněji vzývejme svaté o přímluvu. V údobí mezi svátky si představme, že již máme odejít ze světa a přijít k věčné slavnosti.

Proto se máme v posvátných dnech pečlivě připravovat, zbožněji žít a přísněji zachovávat všechna pravidla, jako bychom už zakrátko měli od Boha přijmout odměnu za svou práci.

7. A jestliže je nám lhůta prodloužena, pomysleme si, že dosud nejsme připraveni a hodni takové slávy, jaká se na nás má zjevit v předurčeném čase (srov. Ř 8,18). A proto se hledme na tento odchod připravit ještě lépe.

Blaze těm služebníkům, říká evangelista Lukáš (12,37 a 44), které Pán, až přijde, zastihne bdící. Vpravdě pravím vám, že ho ustanoví nade vším, co mu patří.

XX.

O lásce k samotě a mlčení

1. Najdi si čas, kdy se můžeš věnovat sám sobě a často přemýšlej o Božích dobrodiních. Zanech zvědavosti. Čti takové věci, které vedou spíš ke zkroušenosti, než k zaujetí myslí. Když se zdržíš zbytečných hovorů, zahálčivých obchůzek a poslouchání novinek a klípků, najdeš vhodného času k nábožnému rozjímání dost.

Největší světcí se vyhýbali lidské společnosti, jak jen mohli, a raději ve skrytosti sloužili Bohu.

2. Kdosi pravil: Kdykoliv jsem byl mezi lidmi, vždycky jsem se od nich vracel horší (Seneka, Epist.). Často míváme tu zkušenost i my, když s někým dlouho rozmlouváme. Snadnější je mlčet vůbec, než neprovinit se slovem. Lehčí je zůstat doma, než se umět venku dostatečně uchránit chyb.

Kdo se tedy snaží dospět k vnitřnímu a duchovnímu životu, musí se s Ježíšem vzdálit zástupu. Jen ten je bezpečný na veřejnosti, kdo rád žije v ústraní. Jen ten bezpečně mluví, kdo rád mlčí. Jen ten bezpečně vládne, kdo se rád podřizuje. Jen ten bezpečně poroučí, kdo se naučil dobře poslouchat.

3. Jen ten se bezpečně raduje, kdo má v sobě svědectví dobrého svědomí. Bezpečnost svatých byla přece vždycky plna Boží bázně. Ač vynikali velkými ctnostmi a milostí, nebyli přesto o nic méně starostliví a v sobě pokorní. Bezpečnost zlých lidí však pochází z pýchy a domýšlivosti a nakonec se obrací v sebeklam.

Nikdy si nenamlouvej, že jsi v tomto životě bezpečný, i když se zdáš dobrým řeholníkem nebo zbožným poustevníkem.

4. Často ti, které lidé pokládají za lepší, upadli pro přílišnou sebedůvěru do tím většího pokušení. Proto je mnohým užitečnější, nejsou-li tak docela bez pokušení a musí-li s nimi častěji bojovat; aby si totiž nebyli tak příliš jisti, aby nezpyšněli a aby se dobrovolně neuchylovali k vnějším útěchám. Jak by si zachoval dobré svědomí, kdo by nikdy nevyhledával pomíjející radosti, kdo by se nikdy nezabýval světem! Jak velkého by dosáhl pokoje a klidu, kdo by se odpoutal od každé nicotné starostlivosti, myslel jen na spasitelné a božské věci a všechnu svou naději skládal v Boha!

5. Jen ten je hoden nebeské útěchy, kdo se pilně cvičí ve svaté zkroušenosti. Chceš-li v srdci pocítit lítost (nad svými hříchy), vejdi do svého pokojíku a uzavři se před hlukem světa, jak je psáno: Přemýšlejte o tom v srdci na loži a buďte zticha (Ž 4,5).

Ve své světnici najdeš, co venku často ztrácíš. Světnice věrně obývaná se stává tím milejší, kdežto když ji často opouštíš, omrzí se ti. Budeš-li ji od počátku svého obrácení k duchovnímu životu pilně obývat a střežit, bude ti později vlídnou přítelkyní a nejmilejším potěšením.

6. V mlčení a klidu zbožná duše prospívá a poznává skrytou moudrost Písma. Zde nachází proudy slz, jimiž se každou noc omývá a očišťuje, aby se tím důvěrněji sblížila se svým Stvořitelem, čím více se vzdaluje od světského hluku. Kdo se tedy odloučí od svých známých a přátel, k tomu se přibližuje Bůh se svatými anděly.

Lepší je zůstat v ústraní a starat se o sebe, než činit třeba divy, ale sám se zanedbávat. Pro zbožného člověka je jen chvályhodné, když zřídka vychází, chrání se ukazovat před lidmi a vídat se s lidmi.

7. Proč chceš vidět, co nesmíš mít? Svět pomíjí i jeho chtivost (1 J 2,17). Smyslová žádostivost tě láká k vycházce; ale když vyprší čas, co si přinášíš jiného než obtížené svědomí a rozrušené srdce? Veselý odchod často plodí smutný návrat a vesele probdělá noc přináší smutné ráno.

Tak každá tělesná radost lichotivě vchází, ale nakonec uštkne a usmrtí. Co jiného můžeš vidět jinde, než vidíš doma? Hle: nebe, země a všechny živly; a z těch je učiněno všechno.

8. Co jinde uvidíš takového, aby to mělo dlouhé trvání pod sluncem? Myslíš, že se snad nasytíš, ale nasycení dosáhnout nemůžeš. Kdybys viděl všechny věci světa před sebou, co by to bylo jiného než nicotné vidění? Pozdvihni oči k Bohu na výsostech a pros za odpuštění svých hříchů a nedbalostí. Nicotnosti ponech nicotným; hled' si jen toho, co ti přikázal Bůh.

Zavři za sebou dveře a přivolej k sobě milého Ježíše. A zůstaň s ním ve své světničce, neboť takový klid jinde nenajdeš. Kdybys byl vůbec nevycházel a neslyšel žádné světské zvěsti, snáze by sis byl uchoval klid. Vždyť za to, že tě těší tu a tam slyšet, co se děje, pak musíš platit neklidem srdce.

XXI.

O zkroušenosti srdce

1. Chceš-li jen trochu pokročit v duchovním životě, setrvávej v Boží bázni a nechtěj mít přílišnou volnost; ale drž na uzdě všechny smysly a neoddávej se nemístnému veselí. Přidrž se zkroušenosti srdce a najdeš zbožnost. Zkroušenost přináší mnoho dobrého, co neukázněnost brzy ztrácí.

Je divně, jak se může člověk v tomto životě vůbec kdy naplno veselit, když přemýšlí a uvažuje o svém vyhnanství a o tolikerém nebezpečí své duše.

2. Pro lehkovážnost srdce a nedbání svých chyb necítíme bolest své duše; a mnohdy se smějeme, když bychom právem měli plakat. Opravdová svoboda a pravá veselost je jen v Boží bázni a v dobrém svědomí. Šťasten, kdo umí odvrhnout každou příčinu roztržitosti a dokonale se soustředit ve svaté zkroušenosti. Šťasten, kdo se odřiká všeho, co by mohlo poskvřnit nebo obtížit jeho svědomí.

Bojuj zmužile, neboť zvyk se přemáhá zvykem. Necháš-li lidi na pokoji, nechají tě zas oni, aby ses zabýval svými starostmi.

3. Nemíchej se do cizích věcí, ani se nepleť do záležitostí představených. Neustále pozoruj především sebe a sebe také napomínej spíš než kohokoli ze svých milých. Nepoživáš-li přízně u lidí, proto se nermuť; ale ať tě mrzí to, že si sám nepočínáš dost dobře a obezřetně, jak by se slušelo na Božího sluhu a zbožného řeholníka.

Často je užitečnější a bezpečnější, když se člověku v tomto životě nedostává leckterých potěšení, především tělesných. Jenže tím, že nemáme útěchu božskou, nebo ji okoušíme jen zřídka, jsme vinni sami, protože nehledáme zkroušenost srdce a neodmítáme tak docela plané útěchy světa.

4. Uznávej, že nejsi hoden božské útěchy, ale spíše si zasloužíš mnohá trápení. Když je člověk dokonale zkroušený, tehdy je mu obtížný a trpký celý svět. I dobrý člověk nachází dost příčin k bolu a pláči. Ať totiž pozoruje sebe, nebo bližního, poznává, že nikdo zde nežije bez trápení. A čím přísněji se zkoumá, tím více truchlí.

Příčinou pravé bolesti a vnitřní zkroušenosti jsou naše hříchy a chyby, kterými jsme tak spoutáni, že zřídka dovedeme rozjímat o nebeských věcech.

5. Kdybys častěji myslel na svou smrt, než na dlouhý život, jistě bys více dbal o své polepšení. A kdybys upřímně uvažoval o budoucích pekelných nebo očišcových trestech, myslím, že bys rád snášel námahu i bolest a nelekal by ses žádné přísnosti.

Poněvadž si však nebereme tyto věci příliš k srdci a pořád ještě milujeme půvaby světa, proto zůstáváme chladní a velice leniví.

6. Ostatně i to, proč si ubohé tělo tak snadno naříká, bývá často jen ze slabosti ducha.

Modli se tedy pokorně k Pánu, aby ti dal ducha zkroušenosti a říkej s prorokem: Chlebem slzí jsi je krmil, pít jsi jim dal slzy plnou měrou (Ž 80,6).

XXII.

Jak rozjímat o lidské ubohosti

1. Jsi ubohý, ať jsi kdekoliv ať jdeš kamkoliv, pokud se nenavrátiš k Bohu. Proč se znepokojuješ, nedaří-li se ti tak, jak bys chtěl a jak by sis přál, najde se někdo, kdo má všechno podle své vůle? Ani já, ani ty, ani jediný člověk na této zemi.

Nikdo na světě není bez nějakého trápení nebo tísně, ať je třeba králem nebo papežem. Najde se někdo, kdo by byl na tom lépe? Jistě, a to ten, kdo dovede pro Boha něco vytrpět.

2. Mnozí pošetilci a slaboši říkají: Pohleďte na tamtoho, jak si dobře žije, jak je bohatý, jak vážený, jak mocný a vznešený! Ale popať na nebeská dobra a uvidíš, že všechny tyto pozemské věci nic neznamenají, ale nadto jsou i velice nejisté a spíš na obtíž; protože je nikdy nelze vlastnit bez starostí a obav. Člověk nepotřebuje ke štěstí hojnost, stačí mu střední míra.

Ano, žít na této zemi je vždycky kříž. Čím chce být člověk duchovněji, tím víc mu tento život hořkne; neboť lépe cítí a jasněji vidí nedostatky porušené lidské přirozenosti. Vždyť jíst, pít, bdít, spát, odpočívat, pracovat a podléhat ostatním potřebám přirozenosti je opravdu jen utrpením a soužením pro zbožného člověka, který by byl rád zbaven všech těchto věcí a prost každého hříchu.

3. Tělesné potřeby na tomto světě jsou totiž duchovnímu člověku velmi na obtíž. Proto prorok vroucně prosí, aby byl zbaven těchto potřeb: Vyveď mne z úzkostí, Pane! (Ž 25,17).

Ale běda těm, kteří nepoznají svou bídu, a ještě více běda těm, kteří milují tento bídný a porušitelný život. Neboť mnozí, i když si nejnужnější věci sotva opatřují jen s námahou nebo žebrotou, přilnuli k vezdejšímu životu tak, že by ani o Boží království nestáli, kdyby zde mohli žít navěky.

4. Bláhoví a nevěrní srdcem, kdo vězí v pozemských věcech tak hluboko, že mají zalíbení jen v tělesných rozkoších. Vždyť tito ubožáci nakonec trpce poznají, jak bylo malicherné a nicotné, co milovali. Kdežto svatí a všichni zbožní přátelé Kristovi nedbali o to, co se líbilo jejich tělu, ani co v té době bylo v oblibě, nýbrž veškerá jejich naděje i snaha směřovala k věčnému dobru. Všechna jejich touha se nesla vzhůru k věcem trvalým a neviditelným, aby láskou k těm viditelným nebyli strženi do hlubin.

Neztrácej, bratře, důvěru, že dosáhneš pokroku v duchovním životě; máš dosud čas i příležitost.

5. Ale proč své předsevzetí odkládáš až na zítřek? Vstaň a začni teď hned. Řekni si: Nyní je čas k dílu, nyní je čas k boji, nyní je příhodný čas k nápravě. Když na tebe dolehne neštěstí a trápení, tehdy je čas k získávání zásluh. Musíš projít ohněm a vodou, než dosáhneš věčné blaženosti (srov. Ž 66,12). Nebudeš-li činit násilí sobě, nezvítězíš nad svými chybami.

Pokud máme toto křehké tělo, nemůžeme být bez hříchu, ani žít bez ošklivosti a bolesti. Rádi bychom měli pokoj ode všech bēd, ale poněvadž

jsme hříchem ztratili nevinnost, pozbyli jsme i prvé blaženosti. Proto máme trpělivě očekávat Boží milosrdenství, dokud nepomine nespravedlnost a nebude smrtelnost pohlcena životem (srov. Ž 57,2).

6. Věru velká je lidská křehkost, která je vždy náchylná k hříchu! Dnes se z hříchů vyzpovídáš a zítra opět pácháš, z čeho ses vyznal. Nyní si umiňuješ, že si dáš pozor, a za hodinu jednáš, jako by sis nic takového nikdy neumínil.

Máme tedy proč se pokořovat a nikdy si o sobě nemyslet nic velkého, protože jsme tak křehcí a nestálí. A nedbalostí můžeme rychle ztratit i to, co s takovou námahou z Boží milosti jsme taktak získali.

7. Co z nás bude na konci, když už tak brzo ztrácíme žár? Běda nám, chceme-li se oddávat odpočinku, jako bychom už byli v klidu a v bezpečí, zatímco dosud v našem jednání není ani stopy po pravé svatosti!

Bylo by zapotřebí, abychom se stále znova učili dobrým mravům tak jako opravdoví začátečníci; pak by snad byla naděje na budoucí nápravu a větší duchovní zdokonalení.

XXIII.

Jak rozjímat o smrti

1. Velmi brzy bude s tebou zde na zemi konec, jen se lépe podívej, jak na tom jsi. Dnes člověk je a zítra ho není. A jakmile sejde s očí, rychle sejde i s mysli. Jak otupělé a tvrdé je lidské srdce, že uvažuje jen o věcech přítomných a nehledí si více budoucích!

Vždycky by sis měl ve skutečích i myšlenkách počínat tak, jako bys už dnes umíral. Kdybys měl čistě svědomí, nebál by ses příliš smrti. Proto by bylo lepší chránit se hříchů, než utíkat před smrtí. Nejsi-li připraven dnes, jak budeš zítra? Zítřejší den je nejistý; a kdo ví, zdali se zítřka dožiješ?

2. Co nám prospěje dlouho žít, když se tak málo polepšujeme? Žel, dlouhý život ne vždycky napravuje, často spíš jen rozmnožuje viny. Kéž jsme na tomto světě dobře prožili alespoň jediný den! Mnozí počítají celá léta od svého obrácení, ale ovoce jejich polepšení bývá často chudičké. Jestliže je hrozné umírat, bude patrně tím nebezpečnější déle žít.

Blažený je, kdo má hodinku své smrti stále před očima a denně se na smrt připravuje. Jestli jsi někdy viděl umírat člověka, uvaž, že toutéž cestou půjdeš i ty.

3. Jakmile svitne ráno, pomysli si, že nedožiješ večera. A když nastane večer, neodvažuj se očekávat něco od příštího rána. Buď tedy vždycky připraven a žij tak, aby tě smrt nikdy nezastihla nepřipraveného. Mnozí umírají náhle a nečekaně. Nikdy se neví, v kterou hodinu přijde Syn člověka (srov. Mt 24,44; L 12,40).

Když pak nastane ona poslední hodina, začneš o celém svém uplynulém životě smýšlet zcela jinak a budeš velice litovat, žes byl tak nedbalý a nevytrvalý.

4. Jak je šťastný a moudrý ten, kdo se snaží být už nyní za živa takový, jakým chce být shledán v hodině smrti! Co nám dodává veliké důvěry ve šťastnou smrt, je naprosté pohrdání světem, vřelá touha po zdokonalování v ctnostech, zalíbení v kázni, úsilí o kající život, ochotná poslušnost, sebezapření a snášení jakéhokoli protivenství z lásky ke Kristu.

Mnoho dobrého můžeš vykonat, dokud jsi zdravý; ale jakmile onemocníš, nevím, co dokážeš. Jen málokdo se polepší až v nemoci; právě tak zřídka dosahují svatosti ti, kdo příliš cestují.

5. Nespoléhej se na přátele a příbuzné a neodkládej úsilí o spásu do budoucna; neboť lidé na tebe zapomenou rychleji, než se domníváš. Lépe je se zabezpečit už nyní a poslat před sebou včas něco dobrého, než doufat v pomoc jiných. Když se nestaráš sám o sebe nyní, kdo se o tebe bude starat v budoucnosti?

Nyní je ta drahocenná doba, nyní jsou dny spásy, nyní je příhodný čas (srov. 2 K 6,2). Proto věčná škoda, že ho nevynakládáš užitečněji, když si už v něm můžeš zasloužit, abys žil věčně? Přijde chvíle, kdy si budeš přát jediný den, jedinou hodinu k svému polepšení, ale nevím, zdali toho dosáhneš.

6. Vidíš, můj milý, z jak velkého nebezpečí se můžeš vysvobodit, jak velkého strachu se zbavit, budeš-li vždy bohabojný a budeš-li mít stále na zřeteli svou smrt. Snaž se žít nyní tak, aby ses mohl v hodině smrti spíše radovat než strachovat.

Uč se nyní umírat světu, abys potom začal žít s Kristem. Uč se nyní pohrdat vším, abys pak mohl bez překážky spěchat ke Kristu. Ukládej nyní svému tělu pokání, abys pak mohl mít pevnou důvěru.

7. Bláhový člověče, jak si můžeš myslet, že budeš dlouho žít, když nemáš jistý ani jediný den? Jak se zklamali mnozí, kdo se domnívali, že budou dlouho žít, a najednou byli nečekaně odvoláni z těla!

Kolikrát jsi slyšel vyprávět, že někdo byl zabit mečem, jiný se utopil, či spadl z výšky a zlomil si vaz. Ten byl raněn mrtvicí při jídle, onen skonal při hře. Jeden zahynul ohněm, druhý zbraní, třetí morem, jiného zabili loupežníci. Tak koncem všech lidí je smrt a lidský život pomine náhle jako stín.

8. Kdo si na tebe vzpomene po smrti a kdo se za tebe bude modlit? Dělej, můj milý, dělej už teď, co můžeš, neboť nevíš, kdy zemřeš; a rovněž nevíš, co tě čeká po smrti. Shromažďuj si nepomíjející bohatství, dokud máš čas. Nemysli na nic jiného než na svou spásu a pečuj o Boží věci.

Čiň si už nyní ze svatých v nebi přátele tím, že je budeš uctívat a následovat jejich skutky, aby tě přijali do věčných příbytků, až skončíš tento život (srov. L 16,9).

9. Počínej si na zemi jako poutníka host, který se nestará o světské záležitosti. Uchovej si svobodu srdce a pozdvihni je k Bohu, neboť zde nemáš trvalou vlast (srov. Žd 13,14).

Tam vzhůru denně vysílej prosby, vzdechy a slzy, aby si tvůj duch zasloužil po smrti šťastně dojít k Pánu. Amen.

XXIV.

O soudu a trestech za hříchy

1. Při všem pamatuj na konec; na to, jak staneš před přísným soudcem, jemuž není nic skryto, jež nelze usmířit dary, jenž nepřijímá výmluv, ale který bude soudit podle spravedlnosti. Přeubohý a pošetilý hříšníku, co odpovíš Bohu, který zná

všechny tvé špatnosti, když se někdy bojíš i tváře rozhněvaného člověka? Proč se nezajistíš pro den soudu, kdy nikdo nemůže být omluven nebo obhájen jiným, ale každý bude sám sobě dost těžkým břemenem?

Nyní je tvá námaha užitečná, pláč Bohu příjemný, lkání může být vyslyšeno, bolest může být zadostiučiněním a očištěním.

2. Veliký a spasitelný očištec má zde trpělivý člověk, který i tehdy, když zakouší bezpráví, se více rmoutí nad zlobou bližního, než pro svou křivdu; který se rád modlí za protivníky a ze srdce odpouští viny; který neváhá prosit jiné za prominutí; který se spíše smiluje než rozhněvá; který si často činí násilí a snaží se úplně podrobit tělo duchu.

Lépe je se nyní očišťovat od hříchů a zbavovat se chyb, než je ponechávat až budoucímu očišťování. Klameme opravdu jen sami sebe, když nezřízeně milujeme své tělo.

3. Co bude onen oheň stravovat jiného než tvé hříchy? Čím víc se nyní šetříš a hoviš tělu, tím krutěji potom budeš pykat a tím více látky chystáš k spálení.

Čím člověk hřešil, tím bude trestán. Tam budou líní poháněni žhavými ostny a nenasytní trápeni nesmírným hladem a žízní. Tam smilníci a milovníci rozkoší budou ponořeni do hořící smůly a smrduté síry a závistiví budou bolestí výt jako vzteklí psi.

4. Každý hřích bude mít svá vlastní muka. Tam pyšní budou zahrnováni veškerou hanbou a lakomci budou trpět nejnuznější bídu. Tam bude jediná hodina trestu těžší, než zde sto let v nejtěžším pokání. Tam nebude pro zavržené žádného odpočinku ani potěšení, zatímco zde přece jen někdy ustává člověk od práce a těší se s přáteli.

Zde se nyní trap pro své hříchy a lituj jich, abys v den soudu byl bezstarostný s blaženými. Tehdy totiž budou stát spravedliví s velikou jistotou proti těm, kteří je sužovali a utlačovali (srov. Mdr 5,1). Tu povstane jako soudce ten, kdo nyní se pokorně podrobuje lidským soudům. Zde bude pln důvěry chudý a pokorný, kdežto pyšný bude ze všech stran obklíčen strachem.

5. Tehdy se ukáže, že byl na tomto světě moudrý, kdo se naučil být pošetilý a opovržený pro

Krista. Tehdy se stane potěšením každé trpělivé snášení útrap a každá podlost musí zavřít ústa (Ž 107,42). Tehdy se budou radovat všichni zbožní a truchlit všichni bezbožníci. Tehdy zajásá umrtvené tělo víc, než kdyby se bylo ustavičně živilo rozkošemi. Tehdy se zaskví chatrný šat a nádherné roucho ztratí lesk.

Tehdy dojde největší chvály chudobný domek, než pozlacený palác. Tehdy více prospěje statečná trpělivost, než všechna moc světa. Tehdy bude více povýšena prostá poslušnost, než všechno světské chytračení.

6. Tehdy více potěší čisté a dobré svědomí, než učená moudrost. Tehdy bude více vážit pohrdání bohatstvím, než všechny poklady země. Tehdy budeš mít větší požitek z nábožné modlitby, než z vybrané hostiny. Tehdy ti bude větší radostí mlčení, jež jsi zachovával, než všechny dlouhé rozhovory. Tehdy budou více platit svaté skutky, než mnoho krásných slov. Tehdy ti bude větší slasti přísný život a tuhé pokání, než všechny světské rozkoše.

Uč se snášet menší útrapy nyní, abys mohl být potom osvobozen od těžších. Dokaž nejdříve zde, nač stačíš potom. Jestli nyní vydržíš tak málo, jak budeš moci snášet věčná muka? Jestliže tě už i nepatrné soužení činí tak netrpělivým, co teprv s tebou udělá peklo? Je tomu vskutku tak, že se nemůžeš těšit z obojího: veselit se tady na světě a později vládnout s Kristem.

7. Co by ti prospělo, kdybys žil až do dneška v ustavičných počtách a rozkoších, a náhle musel v tuto chvíli zemřít? Všechno tedy je nicotnost, kromě lásky k Bohu a služby jemu jedinému. Kdo totiž miluje Boha z celého srdce, nebojí se ani smrti, ani trestů, ani soudu, ani pekla; neboť dokonalá láska zjednává bezpečný přístup k Bohu. Koho však dosud těší hřešit, není divu, že ten se bojí smrti a soudu.

Přesto je dobré, aby tě od zlého zdržoval aspoň strach z pekla, když tě od toho neodvrací láska k Bohu. Neboť kdo nedbá Boží bázně, nedokáže nadlouho vytrvat v dobrém, nýbrž velmi rychle upadá do ďáblových osidel.

XXV.

O horlivé nápravě celého našeho života

1. Buď bdělý a snaživý v Boží službě a častěji uvažuj o tom, nač jsi sem přišel a proč jsi opustil svět. Ne snad proto, abys žil pro Boha a stal se duchovním člověkem? Proto se horlivě snaž o duchovní pokrok, neboť zakrátko obdržíš odměnu za svou námahu; pak už ti nebude údělem strach ani bolest. Za to, že se nyní budeš trochu lopotit, dojdeš mnohého pokoje a dokonce trvalé radosti.

Zůstaneš-li věrný a horlivý ve svých skutcích, nepochybně i Bůh bude věrný a štědrý v odměně. Uchovej si dobrou, pevnou naději, že dosáhneš vítězné palmy; ale nesmíš si být příliš jist, abys nezlenivěl nebo nezpyšněl.

2. Jednou jeden úzkostlivec, který se neustále zmítal mezi strachem a nadějí, poklekl, zkroušen žalem, v kostele před oltářem a v duchu uvažoval:

Kéž bych věděl, že setrvám v dobrém až do konce! A hned uslyšel v nitru Boží odpověď: Co bys dělal, kdybys to věděl? Dělej nyní, co bys dělal tehdy, až budeš zcela v bezpečí. A on, velice tím utěšen a posílen, se odevzdal do Boží vůle, a bylo po úzkostlivém zmítání. Nechtěl již všetečně pátrat, aby zvěděl svou budoucnost, ale raději se snažil poznat Boží vůli, totiž co je bohulibé a dokonalé (srov. Ř 12,2), aby podle ní začal i končil každý dobrý skutek.

3. Doufej v Pána a čiň dobro, praví prorok, a budeš pokojně přebývat na zemi a požívat její hojnosti (srov. Ž 37,3). Mnohé lidi zdržuje od duchovního pokroku a od horlivosti v nápravě jedna věc: strach z obtíží čili příliš namáhavý boj. A naopak nejvíce pokračují v ctnostech především ti, kdo se snaží tím statečněji překonávat právě to, co je jim těžké a nepříjemné.

Neboť člověk prospívá duchovně tím více a zasluhuje si tím větší milosti, čím víc přemáhá a v duchu umrtvuje sám sebe.

4. Není však dáno všem stejně, co třeba přemáhat a umrtvovat; kdo se však horlivě snaží, bude úspěšnější v duchovním pokroku, i kdyby měl více nezřízených vášní než jiný, třeba mravný, ale méně horlivý v ctnostech.

K rozhodnému polepšení napomáhají zvláště dvě věci: násilně se odtrhnout od toho, k čemu se kloní porušená přirozenost; a horlivě usilovat právě o tu ctnost, které se nejvíc nedostává. Rovněž se snaž od sebe odhánět a v sobě přemáhat právě to, co se ti často nelíbí u jiných.

5. Dbej svého duchovního prospěchu všude a ve všem. Uvidíš-li nebo uslyšíš dobré příklady, nadšeně je následuj. Kdežto zpozoruješ-li něco hodného výtky, chraň se, abys nedělal totéž; nebo když už jsi to někdy udělal, tím spíš se v tom snaž polepšit. Jako tvé oko hledí na jiné, tak zase jiní pozorují tebe.

Jak je užitečné a příjemné vidět horlivé a zbožné bratry, kteří jsou mravně vyspělí a ukáznění! Jak je smutné a těžké hledět na ty, kdo žijí nezřízeně a nekonají to, k čemu jsou povoláni! Jak je škodlivé zanedbávat povinnosti svého stavu a starat se o věci, které nejsou naším posláním!

6. Pamatuj na své předsevzetí a měj před očima Ukřižovaného! Máš se věru zač hanbit, pozoruješ-li život Ježíše Krista, že ses dosud nesnažil mu více připodobnit, přestože už tak dlouho kráčíš cestou k Bohu.

Řeholník, který pozorně a zbožně rozjímá o nejsvětějším životě a utrpení Páně, najde tam přehojně všeho, co mu je užitečné a nutné, a nepotřebuje hledat něco lepšího mimo Ježíše. Kdyby tak vešel ukřižovaný Ježíš do našeho srdce, jak rychle a plně bychom byli poučeni!

7. Horlivý řeholník rád snáší a přijímá všechno, co se mu přikáže. Nedbalý a vlašný řeholník má jen trápení na trápení a trpí úzkostí ze všech stran, protože postrádá vnitřní útěchy a vnější hledat nesmí. Řeholník, který nežije v řeholní kázni, se vydává v nebezpečí těžkého pádu.

Kdo vyhledává větší volnost a pohodlí, bude vždy v úzkostech, neboť hned to, hned ono mu bude proti mysli.

8. Jak to dělají tak mnozí jiní řeholníci, kteří si zvolili hodně přísnou klášterní kázeň? Zřídka vycházejí, žijí v ústraní, skromně se stravují, nosí hrubý oblek, hodně pracují, málo hovoří, dlouho bdí, časně vstávají, prodlužují modlitby, hojně čtou a udržují se v naprosté kázni. Pozoruj kartuziány, cisterciáky a řeholníky a řeholnice rozličných řádů, jak vstávají noc co noc, aby Pánu zpívali žalmy.

A proto by bylo hanba, abys ty lenošil v tak posvátné době, kdy tolik zbožných lidí už začíná chválit Boha.

9. Kéž bychom neměli na práci nic jiného, než neustále celým srdcem i ústy velebit Pána, našeho Boha! Kéž bys nikdy nepotřeboval jíst, ani pít, ani spát, abys mohl chválit Boha a věnovat se jen duchovním věcem! To bys byl mnohem šťastnější, než teď kdy sloužíš tělu v jeho rozličných potřebách.

Kéž by nebylo oněch nutností, ale jen duchovní občerstvování duše, kterého okoušíme bohužel tak zřídka!

10. Když dospěje člověk až k tomu, že si nehledá útěchu u žádného tvora, teprve tehdy začne dokonale poznávat Boha; a také teprve tehdy bude opravdu spokojen, ať se přihodí cokoliv.

Tehdy se nebude ani z velkých věcí radovat, ani pro malé rmoutit. Ale odevzdá se zcela a s důvěrou Bohu, který je pro něj ve všem vším; a kterému věru nic nehyne a neumírá, nýbrž všechno žije a ochotně na pokyn slouží.

11. Pamatuj vždy na konec a na to, že ztracený čas se nevrátí. Bez péče a úsilí nikdy nezískáš ctnosti. Jakmile začneš vlašnět, začne být s tebou zle. Jestliže se však oddáš horlivosti, dojdeš velkého pokoje a v práci pocítíš ulehčení díky Boží milosti a lásce k ctnosti. Horlivý a snaživý člověk je připraven na všechno.

Je větší námahou odporovat špatným sklonům a vášním, než pracovat tělesně v potu tváře. Kdo se nevaruje malých poklesků, znenáhla upadá do větších. Vždy se večer zaraduješ, když jsi užitečně strávil den. Bdi nad sebou, povzbuzuj se, napomínej se; a ať si jiní vedou jakkoli, ty se nezanedbávej.

Tvůj duchovní pokrok bude takový, jak usilovně budeš přemáhat sám sebe. Amen.

TOMÁŠ KEMPENSKÝ

Čtyři knihy o následování KRISTA

KNIHA DRUHÁ

NAPOMENUTÍ K VNITŘNÍMU ŽIVOTU

I.

O vnitřním životě

1. Království Boží je mezi vámi (L 17,21), praví Pán. Obrat' se celým srdcem k Pánu a zanech tento bídny svět, a tvá duše dojde pokoje. Už se pohrdat vnějšími věcmi a oddávat se vnitřním, a uvidíš přicházet k sobě Boží království. Neboť království Boží je v pokoji a radosti z Ducha svatého (Ř 14,17), což není dáno bezbožným.

Kristus k tobě přijde a prokáže ti svou útěchu, připravíš-li mu ve svém srdci důstojný příbytek. Všechnu svou slávu a krásu zjevuje v nitru a jen tam rád přebývá. Člověka oddaného vnitřnímu životu často navštěvuje, sladce sním rozmlouvá, poskytuje mu milou útěchu, hojnost pokoje a úžasné důvěrnosti.

2. Nuže, věrná duše, připrav tomuto ženichovi své srdce, aby dobrotivě k tobě přišel a v tobě přebýval. Neboť praví: Kdo mne miluje, bude zachovávat mé slovo, přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek (J 14,23).

Uvolni tedy místo pro Krista a braň v přístupu všemu ostatnímu. Když máš Krista, jsi bohat víc než dostatečně. On bude tvým správcem a ve všem věrným zástupcem, abys nemusel spoléhat na lidi. Lidé se totiž rychle mění a náhle umírají; Kristus však zůstává na věky (J 12,34) a pevně setrvá s tebou až do konce.

3. Nelze skládat velkou důvěru v křehkého a smrtelného člověka, i když je ti prospěšný a milý; a právě tak se není třeba příliš rmoutit, když se někdy protiví a odporuje. Kdo jsou dnes s tebou, mohou být zítra proti tobě, a naopak; neboť lidé se často mění jako vítr.

Slož všechnu svou důvěru v Boha, on buď tvou bází i tvou láskou. On za tebe převezme odpovědnost a učiní, co bude nejlepší. Zde nemáš trvalou vlast (srov. Žd 13,14), a buď si kdekoli, všude jsi cizincem a poutníkem; a nenajdeš zde pokoje, pokud se co nejtěsněji nespojíš s Kristem.

4. Proč se zde rozhlížíš, jestliže tu není místo tvého spočinutí? Tvůj příbytek má být v nebesích, a proto máš hledět na všechno pozemské jen jako mimochodem. Všechno pomine, a spolu s tím i ty. Snaž se nepřilnout k světským věcem, aby tě nezajaly a nezahubily.

Tvé myšlenky ať jsou u Nejvyššího a tvé prosby ať bez ustání směřují ke Kristu. Neumíš-li rozjímat o věcech vznešených a nebeských, setrávej u Kristova umučení a rád přebývej v jeho svatých ranách. Jestliže se totiž nábožně utíkáš k ranám a drahým jizvám Ježíšovým, pocítíš velikou útěchu ve všech souženích. Nebudeš tolik dbát na lidské pohrdání a lehce sneseš utrhačná slova.

5.1 Kristus byl na tomto světě u lidí v opovržení; a v největší úzkosti opuštěn známými i přáteli a ponechán potupám. Kristus chtěl trpět a být opovržen, a ty se opovažuješ na někoho naříkat? Kristus měl nepřátele a odpůrce, a ty chceš mít samé přátele a příznivce?

Zač bude odměněna tvá trpělivost, jestliže tě nestihne žádné protiventství? Nechceš-li snášet žádné protiventství, kterak budeš přítelem Kristovým? Trp s Kristem a pro Krista, jestli chceš s Kristem kralovat.

6. Kdybys jen jednou dokonale vstoupil do Ježíšova srdce a jen trochu okusil jeho vroucí lásky, přestal bys dbát na vlastní pohodlí či nepohodlí, nýbrž z každé utrpené potupy by ses spíše radoval. Neboť láska k Ježíši učí člověka pohrdat sebou.

Milovník Ježíše a pravdy, člověk opravdu duchovní a prostý nezřízených žádostí se může bez překážky obrátit k Bohu, v duchu se povznést sám nad sebe a spočinout v Boží radosti.

7. Kdo všechno přijímá tak, jak to je, a ne jak o tom mluví a soudí lidé, ten je opravdu moudrý a veden víc Bohem než lidmi. Kdo umí žít duchovně a nevážit si valně světských věcí, ten nevyhledává zvláštní místa ani nevyčkává zvláštní chvíle, aby se oddal duchovnímu cvičení.

Vnitřní člověk se rychle soustřeďuje, poněvadž se vnějším věcem nikdy nevěnuje naplno. Nevadí mu tělesná práce nebo zaměstnání v tu chvíli právě nezbytné; on se zařídí podle okolností, jak se

právě naskytnou. Kdo je uvnitř dobře připraven a uspořádán, nedbá na podivné a zvrácené počínání lidí. Člověk je brzděn a rozptylován jen potud, pokud ulpívá na vnějších věcech.

8. Kdyby sis vedl správně a byl řádně očištěn, všechno by ti bylo k dobru a k duchovnímu prospěchu. Jen proto se ti mnohé nelíbí a často tě rozrušuje, že ses dosud dokonale neumrtvil a neodtrhl od všeho pozemského. Nic tak neposkvřuje a nemate srdce člověka, jako nečistá láska k tvorům.

Zřekneš-li se vnějších potěšení, budeš umět rozjímat o nebeských věcech a často se v nitru radovat.

II.

O pokorné podřízenosti

1. Nedávej příliš na to, je-li kdo s tebou nebo proti tobě, ale svým konáním dbej o to, aby ve všem, co činiš, byl s tebou Bůh. Měj dobré svědomí a Bůh tě obhájí. Neboť při kom bude stát Bůh, tomu neuškodí ničí zloba. Dovedeš-li mlčet a trpět, nepochybně uzříš pomoc Páně. On ví, kdy a jak tě vysvobodit, a proto se máš odevzdat jemu.

Na Bohu jest, aby pomáhal a vysvobozoval z jakéhokoli zahanbení. A často velice prospívá k uchování větší pokory, když druzí znají a kárají naše chyby.

2. Umí-li se člověk sám pro své chyby ponížit, snadněji si usmíří jiné a lehčeji si nakloní ty, kdož se na něj hněvají. Pokorného Bůh chrání a vysvobozuje, pokorného miluje a těší, k pokornému se sklání, pokornému dává hojnou milost a po jeho ponížení ho pozvedá k slávě. Pokornému odhaluje svá tajemství a sladce ho k sobě zve a přitahuje. Je-li pokorný zahanben, neztrácí klid, neboť je zakotven v Bohu a ne ve světě.

Nemysli si, žeš v duchovním životě seabeměně pokročil, pokud se nepovažuješ za posledního ze všech.

III.

O člověku dobrém a pokojném

1. Udržuj v pokoji nejdříve sebe a teprve potom můžeš přivádět k pokoji jiné. Pokojný člověk platí víc nežli učenec. Vášnivý člověk i dobré obrací ve zlé a snadněji uvěří zlému. Člověk dobrý a pokojný obrací všechno k dobrému.

Kdo vskutku žije v pokoji, nikoho nepodezírá. Kdo však je nespokojený a vzrušený, tím zmítají nejrůznější podezření; nemá pokoj ani on sám, ani nenechá na pokoji jiné. Často řekne, co by říkat neměl, a opomene, z čeho by měl větší užitek. Pozoruje, jak co mají dělat druzí, a zanedbává, co má dělat sám.

Proto se nejdřív starej o sebe a potom si můžeš připouštět spravedlivou starost o svého bližního.

2. Své skutky umíš omlouvat a okrašlovat dobře, ale omluvy jiných přijímat nechceš. Správnější by bylo sebe obviňovat a svého bratra omlouvat. Chceš-li, aby tě druzí trpělivě snášeli, snášej i ty je.

Pohleď, jak jsi dosud daleko od pravé lásky a pokory, která se neumí hněvat nebo horšit na nikoho, kromě sebe sama. Není nic velkého, obcovat s lidmi dobrými a mírnými, poněvadž to je přirozeně po chuti každému a každý totiž má rád pokoj a více miluje ty, kdo jsou s ním stejného smýšlení. Ale umět pokojně žít s lidmi tvrdými, zvrácenými, neukázněnými a nám nepřátelskými je velká milost a chvályhodný, mužný čin.

3. Jsou lidé, kteří žijí v pokoji sami se sebou i s jinými. A jsou takoví, kteří nemají pokoj sami, ani nenechají na pokoji druhé; jsou jim obtížní, ale sobě ještě obtížnější. A jsou i takoví, kteří udržují v pokoji nejen sebe, ale snaží se přivést k pokoji i druhé.

Všechna náš pokoj v tomto bídém životě však záleží spíš v tom, že pokorně snášíme zlé, než v tom, že bychom nezakoušeli protivnosti. Kdo dovede lépe trpět, uchová si víc pokoje. Je pak vítězem nad sebou, je pánem světa, Kristovým přítelem a dědicem nebes.

IV.

O čistém úmyslu a upřímném smýšlení

1. Dvěma křídly se člověk povznáší nad pozemské věci: a to upřímností a čistotou. Upřímnost musí být ve smýšlení, čistota v žádosti. Upřímnost směřuje k Bohu, čistota ho dosahuje a zažívá. Žádný dobrý skutek ti nebude zatěžko, budeš-li v srdci prost nezřízené žádosti. A nebudeš-li zamýšlet a hledat nic jiného než Boží zalíbení a prospěch bližního, budeš požívat vnitřní svobody.

Kdyby tvé srdce bylo spravedlivé, byl by ti každý tvor zrcadlem života a knihou svatých naučení. Není tak malého a nepatrného tvora, aby neukazoval Boží dobrotu.

2. Kdybys byl vnitřně dobrý a čistý, všechno bys jasně viděl a dobře chápal. Čisté srdce proniká nebe i peklo. Jaký je kdo uvnitř, tak soudí i navenek. A je-li na světě nějaká radost, dojistě ji má člověk čistého srdce. A je-li někde trápení a úzkost, nejlépe to poznává špatné svědomí.

Jako železo vložené do ohně ztrácí rez a celé se rozžhaví, tak se člověk plně obrácený k Bohu zbavuje duchovní malátnosti a mění se v nového člověka.

3. Začne-li člověk vlažnět, bojí se i nepatrné námahy a rád přijímá vnější útěchu. Ale když se začne dokonale přemáhat a mužně kráčet po Boží cestě, tehdy si ani nepovšimne toho, co se mu před tím zdálo těžké.

V.

O pozorování sebe sama

1. Sami sobě nemůžeme příliš důvěřovat, neboť nám často chybí milost a pravé poznání. Je v nás málo světla a nedbalostí rychle ztrácíme i to. Mnohdy ani nepozorujeme, že jsme duchovně tak slepí. Neboť často jednáme špatně a ještě hůř se vymlouváme. Někdy nás žene nezřízená vášeň a my se domníváme, že je to horlivost. Jiným vytýkáme maličkosti a své větší chyby přehlízíme. Čím trpíme od druhých, to cítíme a posuzujeme ihned, ale nevšimáme si, kolik snášejí jiní od nás.

Kdo by dobře a spravedlivě posuzoval své chyby, ten by přísně nesoudil jiné.

2. Duchovní člověk se stará spíš o sebe než o jiné; a kdo si bedlivě hledí sebe, snadněji mlčí o druhých. Nikdy se nestaneš duchovním a zbožným člověkem, pokud nebudeš mlčet o jiných a všimati si především sebe. Zaměříš-li se zcela na sebe a na Boha, bude na tebe málo působit, co uvidíš venku.

Kde vůbec jsi, když nejsi myslí sám u sebe? A kdybys všechno prošel, co je ti to platné, jestliže jsi zanedbal sám sebe? Chceš-li dosáhnout pravého pokoje a opravdového sjednocení s Bohem, musíš odložit všechno ostatní a mít na zřeteli jen sebe.

3. Proto velice duchovně získáš, když si nepřipustíš žádnou světskou starost. A mnoho ztratíš, jestliže budeš pokládat některou časnou věc za důležitou. Nic ti nebud' velkým, ani vznešeným, ani milým, ani příjemným, než jediný Bůh a to, co je z Boha.

Považuj za nicotnou každou útěchu, která pochází od kteréhokoli tvora. Duše milující Boha pohrdá vším ostatním. Jedině věčný, nesmírný a vše naplňující Bůh je útěchou duše a pravou radostí srdce.

VI.

O radosti dobrého svědomí

1. Slávou dobrého člověka je svědectví dobrého svědomí. Měj dobré svědomí a vždy budeš mít radost. Dobré svědomí dovede snést velmi mnoho a raduje se i v protivenství, špatné svědomí je vždy bázlivé a nepokojné. Budeš klidně odpočívat, nebude-li tě srdce kárat. Raduj se jen tehdy, když jsi učinil něco dobrého.

Zlí lidé nikdy nemají pravou radost, ani nepocitují vnitřní klid; neboť nemají pokoj svévolníci, praví Pán (Iz 48,22; 57,21). A řeknou-li: jsme v pokoji, nic zlého se nám nestane, a kdo by se nám opovážil škodit? (srov. Mi 3,11) – nevěř jim. Neboť nenadále povstane Boží hněv, obrátí vniveč jejich skutky a zaniknou jejich myšlenky (srov. Ž146,4).

2. Člověku milujícímu Boha není zatěžko se chlubit soužením, neboť tím se chlubit, znamená chlubit se křížem Páně. Krátká je sláva, kterou dostáváš a přijímáš od lidí. Světskou slávu vždy provází zármutek. Sláva dobrých je v jejich svědomí a ne v chvále lidí. Radost spravedlivých je z Boha a v Bohu a jejich potěšení je z pravdy.

Kdo touží po pravé a věčné slávě, nedbá o časnou. A kdo hledá časnou slávu, nebo jí z hloubi duše nepohrdá, ukazuje, že si dost neváží nebeské. Pravý klid má v srdci ten, kdo se nestará ani o slávu, ani o hanu.

3. Snadno bude spokojen a uklidněn, kdo má čistě svědomí. Nejsi světějším, když tě chválí, ani horším, když tě haní. Co jsi, to jsi, a nemůžeš se dělat větším, než jsi podle Božího svědectví. Jestliže poznáš, co jsi ve svém nitru, nebudeš dbát o to, co o tobě mluví lidé. Člověk se dívá na to, co má před očima; Hospodin však hledí na srdce (1 Sam 16,7). Člověk patří na skutky, Bůh však oceňuje úmysly.

Vždycky činit dobro a málo si o sobě myslet je známkou pokorné duše. Nežádat si útěchy od žádného tvora je znamením veliké čistoty mysli a vnitřní důvěry v Boha.

4. Kdo pro sebe nehledá žádné vnější svědectví, o tom je zřejmo, že se zcela oddal Bohu. Neboť není osvědčený ten, kdo se chválí sám, praví Sv. Pavel, nýbrž koho chválí Bůh (srov. 2 K 10,18).

Trvalým stavem duchovního člověka je niterné obcování s Bohem a neutkvívání na žádné vnější věci.

VII.

O svrchované lásce k Ježíši

1. Blažený, kdo ví, co je milovat Ježíše a pohrdat sebou pro Ježíše. Je třeba opustit milého pro milého, neboť Ježíš chce být milován sám a nade vše. Láska k tvorům je klamná a nestálá; láska k Ježíši je věrná a trvalá. Kdo přilne k smrtelnému tvorů, padá s jeho křehkostí; kdo se přimkne k Ježíši, bude stát pevně na věky.

Miluj a měj za přítele toho, kdo zůstane s tebou, když tě všichni opustí, a kdo ti nedá na konci zahynout. Jednou se musíš rozloučit se všemi, ať chceš nebo ne.

2. Přidržuj se Ježíše zaživa i ve smrti a odporuč se do jeho věrné ochrany; on jediný ti může pomoci, když tě všichni opustí. Tvůj milý je takové povahy, že nestrpí vedle sebe jiného, ale chce mít tvé srdce sám a sídlit v něm jako král na vlastním trůně. Kdyby ses uměl naprosto odpoutat od všech tvorů, Ježíš by v tobě rád přebýval.

Však shledáš, že je ztraceno skoro všechno, cos vkládal mimo Ježíše do lidí. Nespoléhej se a neopírej o třtinu klátící se větrem, neboť každé tělo je tráva, a všechna jeho sláva jako polní květ (srov. Iz 40,6) opadá.

3. Brzy se zklameš, budeš-li hledět jen na vnější lidské chování. Neboť když si hledáš útěchu a prospěch u jiných, často utrpíš škodu.

Hledáš-li ve všem Ježíše, jistě nalezneš Ježíše; když však hledáš jen sebe, najdeš sebe, ale ke své záhubě. Více si totiž člověk škodí, nehledá-li Ježíše, než by mu mohl uškodit celý svět a všichni jeho protivníci.

VIII.

O důvěrném přátelství s Ježíšem

Když je s námi Ježíš, všechno je dobré a nic se nezdá těžké; kdežto není-li Ježíš s námi, všechno je trpké. Nehovoří-li v našem nitru Ježíš, je každá útěcha bezcenná; promluví-li však jen jediné slovo, pocítíme velikou útěchu. Což nepovstala Marie Magdaléna ihned s místa, kde plakala, když jí Marta řekla: Je tu Mistr a volá tě (J 11,28)?

Šťastná hodina, když tě zavolá Ježíš od pláče k duchovní radosti! Jak jsi bez Ježíše vyprahlý a tvrdý! Jak pošetilý a bláhový, žádáš-li si něčeho mimo Ježíše! Což to není větší škoda, než kdybys ztratil celý svět?

2. Co ti může dát svět bez Ježíše? Být bez Ježíše je kruté peklo; být s Ježíšem je sladký ráj. Bude-li s tebou Ježíš, neuškodí ti žádný nepřítel. Kdo najde Ježíše, najde poklad dobrý, ba dobro nad všechna dobra. A kdo ztratí Ježíše, ztratí příliš mnoho, ba víc než celý svět.

Nejchudší je ten, kdo žije bez Ježíše; a nejbohatší, kdo je s Ježíšem zadobře.

3. Je velké umění dovést rozmlouvat s Ježíšem; a umět si Ježíše udržet je velká moudrost. Buď pokorný a pokojný a Ježíš zůstane s tebou. Snadno můžeš zapudit Ježíše a ztratit jeho milost, jestliže se přikloníš k vnějším věcem. A když ho vypudíš a ztratíš, ke komu se utečeš a koho si pak vyhledáš za přítele? Bez přítele nemůžeš dobře žít; a nebude-li Ježíš tvým přítelem přede všemi, budeš nesmírně smuten a opuštěn.

Pošetile tedy jednáš, jestliže důvěřuješ někomu jinému, nebo ses ním raduješ. Lépe je si znepřátelit celý svět, než urazit Ježíše. Ze všech milých tedy buď jedině Ježíš tvým nejmilejším.

4. Každého miluj pro Ježíše, Ježíše však pro něho samého. Zvláštní lásky je hoden jen Ježíš Kristus, který jediný ze všech přátel je dobrý a věrný. Pro něho a v něm nechť jsou ti milí jak přátelé, tak nepřátelé; a za všechny je třeba se k němu modlit, aby ho poznali a milovali.

Nikdy si nežádej zvláštní chvály a lásky, neboť to náleží jedině Bohu, který nemá sobě rovna. A nechť, aby se někdo tebou zabýval ve svém srdci, ani ty se nezaujmi láskou k někomu; ale v tobě a v každém dobrém člověku ať přebývá Ježíš sám.

5. Buď v nitru čistý a svobodný a s žádným tvorem se nezapleť. Musíš být všeho prost a přinést Bohu čisté srdce, chceš-li poznat a vidět, jak sladký je Pán. A toho jistě nedosáhneš, nebude-li tě jeho milost předcházet a táhnout, abys všeho zanechal a opustil a spojil se jenom s ním. Neboť jen když zavítá k člověku Boží milost, nabývá člověk síly ke všemu; a když ta se vzdálí, stává se člověk ubohým a slabým, a jako by byl vydán na pospas jen samým útrapám.

Ani tu nesmíme malomyslnět a zoufat, nýbrž odevzdat se do Boží vůle a všechno, co se přihodí, snášet k chvále Ježíše Krista. Vždyť po zimě přijde léto, po noci se vrací den a po bouři veliké jasno.

IX.

O úplné bezúspěšnosti

1. Není těžké pohrdat lidskou útěchou, když při tobě stojí božská. Ale je veliká, převeliká věc umět postrádat útěchy jak lidské, tak i božské, a pro Boží čest chtít rád snášet opuštěnost srdce; a v ničem nehledat sebe, ani nehledět na vlastní zásluhy.

Co je na tom velkého, jsi-li veselý a zbožný při příchodu milosti? Každému je taková chvíle žádoucí. Příjemně se jede tomu, koho táhne Boží milost. A jaký div, že necítí břemeno ten, koho nese Všemohoucí a vede nejvyšší Vůdce?

2. Rádi míváme něco pro potěšení; a nesnadno se člověk zříká sám sebe. Svatý mučedník Vavřinec zvítězil se svým biskupem nad světem, poněvadž opovrhl vším, co se zdálo na světě rozkošné, a z lásky ke Kristu klidně snesl, že mu byl odňat nejvyšší Boží kněz Sixtus, kterého velmi miloval. Láskou k Stvořiteli tedy překonal lásku k člověku a místo lidské útěchy zvolil raději to, co se líbilo Bohu.

Tak i ty se uč z lásky k Bohu vzdát některého potřebného a milého přítele. A nenes těžce, když tě přítel opustí, neboť víš, že jednou se musíme navzájem rozloučit všichni.

3. Mnoho a dlouho musí člověk bojovat se sebou, než se naučí úplnému sebezpřemáhání a pozdvihování celé mysli k Bohu. Když spoléhá jen sám na sebe, snadno se kloní k lidským útěchám. Ale pravý Kristův milovník a snaživý následovník ctností nepropadá těmto útěchám, ani nevyhledává takové smyslové příjemnosti, nýbrž raději podstupuje pro Krista těžké zápasy a obtížné námahy.

4. Když se ti tedy dostane duchovní útěchy od Boha, přijímej ji s díkyčiněním; ale chápej, že je to Boží dar a ne tvá zásluha. Nepyšni se tím, ani se příliš neraduj, ani se troufale nepřeceňuj. Spíš buď pro tento dar ještě pokornější a zároveň ve všem svém jednání opatrnější a bohabojnější; neboť ta chvíle pomine a opět přijde pokušení.

Bude-li ti útěcha odňata, nezoufej hned, ale pokorně a trpělivě očekávej nebeské navštívení; neboť Bůh má moc ti dát útěchu znova a ještě hojnější. To není nic nového ani neznámého pro ty, kdo jsou zkušení v Božích cestách; vždyť právě u velkých světců a dávných proroků bylo takové střídání velmi časté.

5. Proto kdosi, jemuž se dostalo milosti, pravil: Ve své hojnosti jsem řekl: nikdy už neklopýtnu (Ž 30,7). Co však v sobě zakusil, když se milost vzdálila, doplňuje slovy: Odvrátils ode mne svou tvář, a jsem z toho zdrcen (Ž 30,8). Zatím však nepropadá zoufalství, nýbrž úpěnlivěji prosí Pána a praví: K tobě budu volat, Pane, ke svému Bohu se budu modlit (Ž 30,9). Konečně sklízí ovoce své modlitby a dosvědčuje, že byl vyslyšen, slovy: Pán mě vyslyšel a smiloval se nade mnou; Pán je můj pomocník (Ž 30,11).² A v čem? Obrátils, praví, můj pláč v radost a zahrnuš mě veselím (Ž 30,12).

Jestliže se toto stávalo velkým světcům, nesmíme zoufat my slabí a ubozí, jsme-li někdy vroucní, jindy chladní; neboť Duch přichází a odchází, jak se jeho vůli zlíbí. Proto praví blažený Job (7,18): Navštěvuješ ho na úsvitě a zkoušíš ho znenadání.

6. Več tedy mohu doufat, nebo nač spoléhat, ne-li jen a jen na Boží milosrdenství a na naději v nebeskou milost? Neboť i když mám kolem sebe dobré lidi, zbožné bratry a věrné přátele, nebo svaté knihy a krásná pojednání, či milé zpěvy a hymny: to vše mi málo pomůže, málo mě potěší, když mě opustí Boží milost a já jsem zanechán vlastní bidě.

Tehdy není lepšího léku než trpělivost a sebezapření podle Boží vůle.

7. Nikdy jsem nenašel nikoho tak ukázněného a zbožného, kdo by občas nezakusil odnětí Boží milosti nebo nepocítil ochabnutí v horlivosti. Žádný svatý nebyl tak vysoko povznesen a osvícen, aby na něj dříve či později nepřišlo pokušení.

Vždyť není hoden vznešeného patření na Boha, kdo nebyl pro Boha vyzkoušen nějakým protivenstvím. Pokušení totiž bývá předcházejícím znamením následující útěchy. Neboť těm, kteří se osvědčili v pokušeních, je slíbena nebeská útěcha. Tomu, kdo zvítězí, praví Pán, dám jíst ze stromu života (Zj 2,7).

² Citováno podle Vulgáty. Nový Český překlad zní: Hospodine slyš a smiluj se nade mnou, buď mi pomocníkem, Hospodine (Ž 30,11).

8. Člověku se dostává Boží útěchy právě proto, aby statečněji snášel protivenství. A pak zas přichází pokušení, aby se nevynášel prožitým dobrem.

Đábel nespí, ani tělo dosud není umrtveno; proto buď neustále přichystán k boji, neboť vpravo i vlevo jsou nepřátelé, kteří nikdy nezhálejí.

X.

O vděčnosti za Boží milost

1. Proč vyhledáváš odpočinek, když jsi stvořen k práci? Připrav se spíš na trpělivost než na útěchu; spíš na nesení kříže než na veselí.

Vždyť kdo i ze světských lidí by neuvítal duchovní potěšení a radost, kdyby jich mohl vždycky dosáhnout? Duchovní radost totiž převyšuje všechny světské slasti i tělesné rozkoše. Neboť pozemské požitky jsou klamné a neřestné; jedině duchovní slasti jsou krásné i počestné, protože vznikají z ctnosti a jsou do čistých duší vlévány samým Bohem.

Jenže těchto božských útěch nemůže nikdo stále požívat podle svého přání, poněvadž pokušení nikdy neustávají nadlouho.

2. Nebeskému navštívení velice překáží nepravá svoboda ducha a přílišná sebedůvěra. Dobře činí Bůh, když dává milost útěchy; ale špatně si počíná člověk, když s díkyčiněním nepřipisuje všechno pouze Bohu.

A proto nemohou vplývat dary milosti do našich duší, poněvadž jsme nevděční jejich původci a nepřivádíme všechno zpět k původnímu zdroji. Vždy totiž je hoden milosti jen ten, kdo vzdává za milost náležitě díky; kdežto pyšnému se odnímá to, co se obvykle dává jen pokornému.

3. Nežádám si potěšení, které by mi vzalo zkroušenost; a netoužím po duchovním nazírání, které by mě přivedlo k domýšlivému povznesení. Neboť není všechno vznešené zároveň svaté, ani všechno sladké zároveň dobré, ani všechno žádané zároveň čisté, ani všechno příjemné zároveň milé Bohu. Rád přijímám milost, která mě činí pokornějším, bohabojnějším a ochotnějším vzdát se sebe sama.

Kdo je zkušený darem milosti a poučen ranou její ztráty, neodvází se přičítat si něco dobrého, nýbrž tím spíše uzná, jak je sám chudý a nahý. Dávej Bohu, co náleží Bohu, a sobě připiš, co je tvé; to jest: Bohu vzdávej díky za milost, a pochop, že tvá je jenom vina a trest, jehož si vina zaslouží.

4. Vždycky se stav až na poslední místo, a bude ti dáno nejvyšší. Neboť nejvyšší místo nemůže být bez nejnižšího. Největší svatí u Boha jsou sami u sebe ti nejmenší; a čím slavnější, tím u sebe pokornější. Plni pravdy a slávy nebeské, nedychtí po nicotné slávě vezdejší. Založení a utvrzení v Bohu, jsou neschopni se jakkoli vypínat.

Neboť ti, kdo jen Bohu připisují všechno, co dostali dobrého, nevyhledávají slávu mezi sebou vespolek, nýbrž usilují jen o slávu, která je od Boha; a o to, aby v nich a ve všech svatých byl chválen Bůh, a stále směřují jen k tomuto jedinému.

5. Buď tedy vděčen i za nejmenší dar a budeš hoden přijmout větší. I nejmenší měj za největší a ten, který se zdá nicotný, měj za vzácný. Přihlíží-li se k vznešenosti dárce, nejeví se žádný dar malým ani příliš chudičkým. A tak nikdy není malé to, co nám dává svrchovaný Bůh. I kdyby dával tresty a rány, má nám to být milé; protože ať sesílá cokoli, činí to jen pro naši spásu.

Kdo si touží uchovat Boží milost, ať je vděčen za darovanou milost a trpělivý, když mu je odňata. Ať se modlí, aby se vrátila, a je opatrný a pokorný, aby ji znovu neztratil.

XI.

O tom, jak málo je milovníků Ježíšova kříže

1. Ježíš má nyní mnoho milovníků svého nebeského království, ale málo těch, kdo nesou jeho kříž. Má mnoho těch, kdo touží po potěšení, ale málo takových, kdo by toužili po utrpení. Nachází hojně společníků k hostině, ale málo k postu. Všichni by se s ním chtěli radovat, málokterí chtějí pro něho něco vytrpět.

Mnozí Ježíše následují až po lámání chleba, ale málokterí až k pití z kalicha utrpení. Mnozí velebí jeho zázraky, málokterí jdou s ním křížovou cestou. Mnozí Ježíše milují, dokud je nestihne nějaké protivenství. Mnozí ho chválí a velebí, pokud od něho dostávají nějaká potěšení. Když se jim však Ježíš skryje a nakrátko je opustí, hned upadají v nárek nebo v přílišnou malomyslnost.

2. Ale ti, kdo milují Ježíše pro Ježíše a ne pro nějaké své vlastní potěšení, velebí ho v každém trápení a úzkosti srdce právě tak, jako při největším potěšení. I kdyby jim nikdy nehodlal darovat žádné potěšení, přece by ho vždycky chválili a vždycky by mu chtěli děkovat.

3. Co všechno dokáže čistá láska k Ježíši, nezkalená prospěchářstvím a sebeláskou! Což nezaslouží jméno námezdníků ti, kdo stále hledají jen potěšení? Což nemilují víc sebe než Krista, když stále myslí jen na svůj prospěch a jen přemýšlejí, co jim to vynese? Kde se však najde ten, kdo by chtěl Bohu sloužit zadarmo?

4. Zřídka kdy se najde někdo tak duchovní, aby byl oprostěn od všeho světského. Neboť kde najdeme člověka vpravdě prostomyslného a odpoutaného ode všech tvorů? Je daleko cennější než perly (Př 31,10). I kdyby člověk rozdal všechn svůj majetek (srov. Pís 8,7), ještě to není ničím. Kdyby činil přísné pokání, ještě je to málo. Kdyby obsáhl všechnu vědu, ještě je daleko od cíle. A kdyby měl velkou ctnost a vroucí zbožnost, ještě mu mnoho chybí; totiž to jedno, co mu je nejvíc potřebně.

A co to je? Aby všechno opustiv, opustil i sebe sama; aby vystoupil sám ze sebe a neponechal si ani stín sebelásky. A když učiní všechno to, co ví, že má vykonat, aby ještě měl za to, že neučinil nic.

5. Ať nepovažuje za nic velkého, co by mohlo být za velké pokládáno; ale ať opravdu vyzná, že je neužitečným služebníkem, jak praví Pravda: Když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme jenom neužiteční služebníci (L 17,10).

Tehdy budeš moci být opravdu chudý a prostý duchem a říci s prorokem: Jsem tak sám, tak ponížený (Ž 25,16). Ale nikdo není bohatší, nikdo mocnější, nikdo svobodnější, než ten, kdo dovede opustit sebe i všechno ostatní a pokládat se za posledního.

XII.

O královské cestě svatého kříže

1. Mnohým se zdají tvrdá tato slova: Zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne (Mt 16,24)! Ale mnohem tvrdší bude uslyšet onen poslední výrok: Jděte ode mne, prokletí, do věčného ohně (Mt 25,41).

A právě tehdy ti, kdo rádi slyší a následují slova kříže, přestanou se bát, že uslyší slova věčného zavržení. Toto znamení kříže bude na nebi, až Pán přijde soudit. Tehdy všichni služebníci kříže, kteří se za živa připodobnili Ukřižovanému, přistoupí ke Kristu soudci plni důvěry.

2. Proč se tedy bojíš vzít na sebe kříž, s nímž se kráčí do nebeského království? V kříži je spása, v kříži život, v kříži ochrana proti nepřátelům. V kříži je zdroj nebeské slasti, v kříži posila mysli, v kříži duchovní radost. V kříži je souhrn všech ctností, v kříži dokonalá svatost. A není spásy duše ani naděje na věčný život mimo kříž.

Vezmi tedy svůj kříž a následuj Ježíše; a půjdeš do věčného života. On nesl svůj kříž (J 19,17) před tebou a na kříži zemřel za tebe, abys i ty nesl svůj kříž a toužil zemřít na kříži. Neboť zemřeš-li

s ním, budeš s ním i žít. A jestliže mu právě budeš společníkem v utrpení, budeš jím i ve slávě.

3. A tak všechno záleží na kříži a všechno spočívá v umírání; a není jiné cesty k životu a k pravému vnitřnímu pokoji, než cesta svatého kříže a každodenního umrtvování. Kráčeť, kudy chceš, hledej, cokoli chceš, a nenajdeš vznešenější a bezpečnější cesty na této zemi, než cestu svatého kříže.

Uspořádej a zaříd' si všechno, jak sám chceš a jak rozumíš, a shledáš, že vždycky se musí chtět nechtěj něčím trpět; a tak vždycky dojdeš ke kříži. Buď totiž pocítíš tělesnou bolest, nebo budeš v nitru snášet duševní strast.

4. Někdy tě opustí Bůh, jindy tě bude soužít bližní; a nejčastěji budeš na obtíž sám sobě. A přesto se nedokážeš vyprostit, ba ani si ulehčit žádným lékem ani útěchou; nýbrž musíš to snášet, pokud Bůh bude chtít. Bůh totiž chce, aby ses naučil snášet strasti bez útěchy, aby ses mu úplně podrobil a trápením se stal pokornějším.

Nikdo nectí utrpení Kristovo tak srdečně jako ten, koho potká podobné utrpení. Kříž je tedy stále připraven a všude tě čeká. Neunikneš mu, ať bys utekl sebe dál; neboť ať přijdeš kam přijdeš, všude s sebou neseš sama sebe a všude najdeš sám sebe. Obrat' se nahoru nebo dolů, obrat' se mimo sebe nebo do sebe, všude najdeš kříž. A všude musíš zachovávat trpělivost, jestliže chceš mít vnitřní klid a zasloužit si věčnou korunu.

5. Poneseš-li svůj kříž ochotně, sám tě ponese a povede k touženému cíli, totiž tam, kde bude konec utrpení; a to nebude zde na zemi.

Poneseš-li jej nerad, sám si jej ztížíš a učiníš krutým břemenem; a přesto jej nést musíš. Odhodiš-li jeden kříž, hned mimo veškerou pochybnost najdeš jiný, a možná těžší.

6. Myslíš, že se vyhneš tornu, čemu nemohl uniknout žádný smrtelník? Který svatý byl na světě bez kříže a trápení? Vždyť ani Ježíš Kristus, náš Pán, nebyl jedinou hodinku bez bolestného utrpení, pokud žil na tomto světě. Což neměl Mesiáš to vše vytrpět a tak vejít do své slávy?, jak sám praví (L 24,26). Proč tedy ty bys hledal jinou cestu, mimo tuto cestu královskou, cestu svatého kříže?

7. Celý Kristův život byl kříž a mučednictví, a ty hledáš odpočinek a radost? Bloudíš, bloudíš, hledáš-li něco jiného, než snášet protivenství; vždyť všechn tento smrtelný život je pln bídy a obklopen kříži. A čím kdo v duchovním životě pokročí výše, tím těžší kříže zpravidla nachází, neboť muka pozemského vyhnání rostou zároveň s láskou k Bohu.

8. Avšak člověk takto porůznu soužený přesto nezůstává bez ulehčující útěchy, poněvadž cítí, jak mu trpělivě snášení kříže přináší svrchovaný užitek. Neboť poddá-li se mu dobrovolně, všechno břímě utrpení se mění na důvěru v Boží potěšení. A čím víc je tělo sklíčeno utrpením, tím více sílí duch vnitřní milostí. A nejednou pro tu lásku, s jakou se chce připodobnit kříži Kristovu pocíťováním útrap a protivenství, bývá natolik posílen, že by ani nechtěl být bez bolesti a trápení; neboť věří, že je Bohu tím milejší, čím četnější a těžší útrapy dovede pro něho snášet.

Není to lidská ctnost, nýbrž Kristova milost, která v křehkém těle dokáže a vykoná tolik, že z vroucností ducha podstupuje a miluje to, čeho se od přirozenosti vždycky děsí a varuje.

9. Není v lidské přirozenosti nést kříž, milovat kříž, trestat tělo a podrobovat je k služebnosti, vyhýbat se počtám, rád přijímat potupy, pohrdat sebou a přát si opovržení, snášet jakákoli protivenství a újmy a netoužit po žádném štěstí na tomto světě.

Když pohlédneš na sebe, uvidíš, že nic takového sám od sebe nedokážeš. Budeš-li však důvěřovat v Pána, dostane se ti síly z nebe a svět i tělo se podrobí tvé vládě. Nebudeš se však bát ani nepřítele ďábla, budeš-li ozbrojen vírou a označen Kristovým křížem.

10. Ulož si tedy, jako dobrý a věrný Kristův služebník, že zmužile poneseš kříž svého Pána, ukřížovaného z lásky pro tebe. Připrav se snášet v tomto ubohém životě mnohá protivenství a různé těžkosti; neboť jen to tě čeká, ať budeš kdekoli; a tak se s tím setkáš, ať se skryješ kamkoli. Musí to tak být; a není prostředku, jak uniknout zlým trápením a bolestem, krom toho, že je poneseš trpělivě. Pij toužebně z kalicha Páně, chceš-li být jeho přítelem a mít s ním podíl.

Všechna potěšení poruč Bohu; ať s nimi učiní, jak se mu bude líbit. Ty pak se odhodlej snášet utrpení a pokládej právě je za největší potěšení; vždyť utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou (Ř 8,18), které si máme zasloužit, i kdybys měl všechna snášet sám.

11. Teprv když dospěješ až k tomu, že ti bude utrpení milé a pro Krista příjemné, můžeš mít za to, že je s tebou dobře, neboť jsi našel ráj na zemi.

A pokud je ti zatěžko trpět a snažíš se utrpení unikat, potud se ti povede zle a všude tě bude provázet útěk před strastí.

12. Jestliže se připravíš, k čemu jsi povinen, totiž k utrpení a k smrti, hned ti bude lépe a najdeš pokoj. I kdybys byl vyzdvižen s Pavlem až do třetího nebe, přece nebudeš uchráněn toho či onoho protiventství, které musíš snášet. Ukáži mu, praví Ježíš, co všechno musí podstoupit pro mé jméno (Sk 9,16).

Nezbývá ti tedy než trpět, chceš-li Ježíše milovat a stále mu sloužit.

13. Kéž bys byl hoden trpět něco pro jméno Ježíšovo! Jak velká sláva by tě čekala, jak by plesali všichni svatí v nebi a jaké by to bylo povzbuzení pro bližního! Všichni totiž doporučují trpělivost; ale žel, jen málokterí chtějí trpět.

Právem bys měl rád něco vytrpět pro Krista, když tolik lidí vytrpí těžší věci pro svět.

14. Měj za jisté, že musíš vést život v umrtvování. A čím kdo víc odumírá sobě, tím víc začíná žít Bohu. Nikdo není s to chápat nebeské věci, než kdo se podvolil snášet protiventství pro Krista. A Bohu není nic příjemnějšího, tobě na tomto světě pak nic spasitelnějšího, než ochotně trpět pro Krista.

A kdyby sis mohl volit, měl by sis raději přát pro Krista trpět protiventství, nežli požívat mnohá potěšení; neboť tak bys byl podobnější Kristu a všem svatým. Naše zásluha a náš duchovní pokrok totiž nezáleží v množství slastí a potěšení, nýbrž spíše ve snášení velkých těžkostí a strastí.

15. Vždyť kdyby bylo bývalo pro spásu lidstva něco lepšího a užitečnějšího než trpět, byl by to Kristus dojisty ukázal slovem i příkladem. On však své učedníky, kteří ho provázeli, i všechny ty, kdo ho provázet chtějí, výslovně nabádá k nesení kříže, když praví: Kdo chce jít za mnou, zapří sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne (Mt 16,24).

A tak po pročtení a promyšlení všeho učinme tento konečný závěr: musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království (Sk 14,22).

TOMÁŠ KEMPENSKÝ

Čtyři knihy o následování KRISTA

KNIHA TŘETÍ

O VNITŘNÍM POTĚŠENÍ

I.

O Kristově vnitřním promlouvání k věrné duši

1. Vyslechnu co promluví Bůh Hospodin (Ž 85,9). Blažená duše, která slyší ve svém nitru mluvit Pána a z jeho úst přijímá slovo útěchy. Blažený sluch, který vnímá závany Božího šepotu a nevšímá si našeptávání tohoto světa. Věru blažený sluch, který nenaslouchá hlasu znějícího zvenčí, nýbrž pravdě, která jej učí uvnitř. Blažené oči, které jsou uzavřeny věcem vnějším, ale bedlivě sledují ty vnitřní. Blažení, kteří se ponořují do svého nitra a denním rozjímáním se snaží být lépe a lépe připraveni k chápání nebeských tajemství. Blažení, kteří se touží zabývat Bohem a zbavují se všech světských radovánek.

Měj toto namysli, má duše, uzavři brány svých smyslů, abys mohla slyšet, co v tobě mluví Pán, tvůj Bůh.

2. Toto praví tvůj milý: Jsem tvoje spása (Ž 35,3), tvůj pokoj a tvůj život. Setrvej při mně a dám ti život. Setrvej při mně a dám ti pokoj. Opusť všechno pomíjející a hledej věčné.

Co jsou všechny časné věci jiného, než svody? A co ti pomůže všechno tvorstvo, opustí-li tě Tvůrce? Všeho se tedy zřekni a staň se milou a věrnou svému Stvořiteli, abys uměl dosáhnout právě blaženosti.

II.

Kterak Pravda mluví v nitru beze slov

1. Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší (1 S 3,10). Jsem tvůj služebník, učíš mě rozumným, abych poznal tvá svědectví (Z 11,125). Nakloň mé srdce k slovům svých úst, tvá řeč ať kane jako rosa.

Izraelští synové pravili kdysi Mojžíšovi: Mluv s námi ty a budeme poslouchat. Bůh ať s námi nemluví, abychom nezemřeli (EX 20,19). Ne tak, Pane, ne tak prosím já; raději tě s prorokem Samuelem pokorně a toužebně vzývám: Mluv, Hospodine, tvůj služebník slyší (1 S 3,10). Nechť ke mně nemluví Mojžíš nebo jiný z proroků, ale raději promlouvej ty sám, Pane Bože, moudrosti a světlo všech proroků; vždyť ty mě můžeš poučit i bez nich, kdežto oni bez tebe nezmohou nic.

2. Mohou sice zvučně hovořit, ale ducha neudělují. Krásně mluví; ale když ty mlčíš, oni srdce neroznítí. Spisují knihy, ale ty zjevuješ jejich smysl. Předkládají tajemství, ale ty odhaluješ jejich význam. Vyhlašují příkázání, ale ty je pomáháš plnit. Ukazují cestu, ale ty dáváš sílu po ní kráčet.

Oni působí jen zevně, ale ty vzděláváš a osvěžuješ srdce. Oni zalévají povrch, ale ty dáváš úrodnost. Oni hlásají slova, ale ty uděluješ sluchu vnímavost.

3. Kéž tedy ke mně nepromlouvá Mojžíš, ale ty, Pane, můj Bože, věčná Pravdo, abych snad nezemřel a nezůstal bez užitku, kdybych byl jen zevně napomínán, a ne v nitru roznicen. Ať mi není k odsouzení slovo, které jsem slyšel, ale neplnil; poznal, ale nemiloval; uvěřil, ale nezachovával.

A proto mluv Hospodine, tvůj služebník slyší (1 S 3,10); vždyť máš slova věčného života (J 6,68). Promlouvej ke mně, ať se má čím potěšit má duše a můj celý život ať se napraví, ty pak ať jsi veleben, oslaven a věčně ctěn.

III.

Kterak Boží slova pokorně poslouchat, a kterak si jich mnozí neváží

1. Slyš, synu, má slova, přeslaská slova, která převyšují moudrost všech filosofů a učenců tohoto světa.

Má slova jsou duch a život a nelze je zvažít lidskou myslí. Nelze je obracet na nicotné zalíbení, nýbrž nutno jim naslouchat mlčky a přijímat je s veškerou pokorou a s velikou vroucností.

2. I řekl jsem: Blaze muži, jehož, Hospodine, káráš, jehož svým zákonem vyučuješ; dopřeješ mu klidu ve zlých dnech (Ž 94,12 – 13), aby nebyl opuštěn na zemi.

3. Já, praví Pán, jsem od počátku učil proroky a dosud nepřestávám mluvit ke všem. Avšak mnozí jsou k mému hlasu hluchí a zatvrzelí. Mnozí raději naslouchají světu než Bohu, ochotněji následují žádosti svého těla než Boží zalíbení. Svět slibuje věci časné a nepatrné a slouží se mu s velikou dychtivostí; já slibuji věci schvrchované a věčné, a srdce smrtelníků zůstávají netečná. Kdo mi slouží a ve všem mě poslouchá tak horlivě, jak se slouží světu a jeho pánům? Styď se, Sidóne! (Iz 23,4), a chceš-li znát příčinu, slyš proč:

Pro nepatrný prospěch se váží dlouhá cesta; pro věčný život mnozí sotva nohu od země zvednou. Hledá se bídný zisk, pro jediný peníz se mnohdy vedou ohavné spory; pro nicotnou věc a hubený slib neodstraší námaha trávající dny i noci.

4. Ale jaká hanba: pro neporušitelné dobro, pro neocenitelnou odměnu, pro nejvyšší čest a nekonečnou slávu jsou leniví se sobě méně namáhat. Zastyď se proto, líný a stýskavý služebník, že jiní jsou ochotnější k záhubě, než ty k životu. Oni se více radují z nicotnosti, než ty z pravdy.

Často se ovšem ve své naději zklamou; kdežto můj příslib nezklame nikoho, ani nepropustí s prázdnou toho, kdo ve mne důvěruje. Dám, co jsem slíbil; splním, co jsem řekl; ale jen tomu, kdo mi zůstane věren v lásce až do konce. Já jsem odplatitel všech dobrých a přísný zkoumatel všech zbožných.

5. Zapiš si má slova do srdce a bedlivě o nich uvažuj; v době pokušení ti budou velmi potřebná. Černu neporozumíš při četbě, pochopíš v den navštívení. Dvojím způsobem navštěvuji své vyvolence: totiž pokušením a útěhou. A denně jim dávám dvojí naučení: prvním káram jejich chyby, druhým je povzbuzuji k pokračování v ctnostech.

Kdo zná má slova a pohrdá jimi, má soudce, který ho bude soudit v poslední den (srov. J12,48).

6. Pane, můj Bože, tys mé veškeré dobro; a kdo jsem já, že se opovažuji k tobě mluvit? Jsem tvůj nejubožejší služebník a nejnepatrnější červíček, mnohem bídnější a opovrženější, než sám vím a odvažuji se říci.

Pamatuj však, Pane, že nic nejsem, nic nemám a nic nemohu. Tys jediný dobrý, spravedlivý a svatý; ty všechno můžeš, všechno dáváš a všechno splňuješ; jen hříšníka propouštíš s prázdnou. Pamatuj na svoje slitování (Ž 25,6) a naplň mé srdce svou milostí; vždyť přece nechceš, aby tvá díla byla jalová.

7. Jak bych sám sebe unesl v tomto bídném životě, jestli mě neposílí tvé milosrdenství a tvá milost? Neodvracej ode mne svou tvář, neodkládej své navštívení a neodnímej svou útěchu, aby má duše nebyla před tebou jako vyprahlá země (srov. Ž 143,6).

Pane, nauč mě plnit tvou vůli (Ž 143,10); nauč mě žít tak, aby to bylo pokorné a hodné tebe. Vždyť tys má moudrost, ty mě doopravdy poznáváš a znal jsi mě už před mým zrozením na svět, ba před stvořením světa.

IV.

Kterak třeba žít před Bohem v pravdě a pokoře

1. Synu, žij před mou tváří v pravdě a stále mě hledej s upřímným srdcem. Kdo žije přede mnou v pravdě, je chráněn před zlými útoky a pravda ho osvobodí do svůdců a hanobitelů. Osvobodí-li tě pravda, budeš opravdu svobodný a nebudeš dbát klamných lidských řečí.

Pane, pravdivé je, co říkáš; tak, prosím, kéž se stane i se mnou. Tvá pravda nechť mě poučuje; ona nechť mě chrání a zachová až k spasitelnému konci. Ona nechť mě osvobodí od každé zlé žádosti a nezřízené lásky, a budu žít s tebou ve velké svobodě srdce.

2. Naučím tě, mluví Pravda, co je spravedlivé a mně milé. Mysli na své hříchy s velikou ošklivostí a lítostí, a pro své dobré skutky si nikdy na sobě nezakládej.

Jsi opravdu hříšník, zotročovaný a spoutaný mnoha nezřízenými vášněmi. Sám od sebe vždycky tíhneš jen k nicotě; snadno klesáš, snadno podléháš, snadno se vzrušuješ, snadno propadáš lehkomyšlnosti. Nemáš nic, čím by ses mohl chlubit; ale zato mnoho, zač by ses měl hanbit; neboť jsi mnohem slabší, než dokážeš pochopit.

3. Nic z toho, co konáš, ať se ti nezdá velké. Nic ať se ti nejeví důležité, nic vzácné a podivuhodné, nic slavné; nic vznešené, nic opravdu chvályhodné a žádoucí – mimo to, co je věčné. Nadevšechno ať se ti líbí věčná pravda a stále ať se ti protiví tvá veliká ubohost.

Ničeho se tak neboj, nic tak nehaň a před ničím tak neutíkej, jako před svými chybami a hříchy, které tě mají více bolet, než jakákoli světská ztráta. Někteří si vůči mně nevedou upřímně; z jakési zvědavosti a domýšlivosti chtějí poznat má tajemství a pochopit Boží vznešenost, ale zanedbávají sebe a svou spásu. Ti často pro svou pýchu a všetečnost upadají do velkých pokušení a hříchů, protože já se od nich odvracím.

4. Boj se Božího soudu, strachuj se hněvu Všemohoucího. Neposuzuj skutky Nejvyššího, ale zkoumej své hříchy, kolikrát ses jich dopustil a kolik dobrého jsi opomenul.

Jedni chovají svou zbožnost jen v knihách, druzí v obrazech, třetí zase ve vnějších znameních a způsobech. Někteří mě mají v ústech, ale v srdci je toho pramálo. A jsou jiní, kteří s osvíceným rozumem a očištěným srdcem stále dychtí po věčných věcech, neradi slýchají o pozemských a přirozeným potřebám posluhují s nechtí. Ti slyší, co v nich hovoří Duch pravdy. Učí je pohrdat pozemskými věcmi a milovat nebeské; nedbat o svět a ve dne v noci toužit po nebi.

V.

O podivuhodném působení Boží lásky

1. Dobrořečím ti, Otče nebeský, otče mého Pána Ježíše Krista, že ses dobrotivě rozpomenul na mne ubohého. Otče milosrdenství a Bože veškeré útěchy (2 K 1,3), tobě vzdávám díky, že mne, nehodného jakéhokoli potěšení, někdy oblažuješ svou útěchou. Stále ti za to dobrořečím a oslavuji tě s tvým jednorozeným Synem a utěшитelem Duchem svatým na věčné věky.

Ano, Pane Bože, můj svatý milovníku, kdykoli zavítáš do mého srdce, zaplesá celé mě nitro; vždyť tys má sláva a radost mého srdce. Tys má naděje a mé útočiště v den mého soužení (Ž 3,4; 59,17).

2. Ale že jsem ještě slabý v lásce a nedokonalý v ctnosti, mám zapotřebí, abys mě posílil a potěšil; proto mě častěji navštěvuj a vyučuj svatým naukám.

Osvobod' mě od zlých vášní a uzdrav mé srdce ode všech nezřízených žádostí, abych, vnitřně uzdraven a dokonale očištěn, byl učiněn schopným lásky, statečným v utrpení a věrným ve vytrvalosti.

3. Velká věc, veskrze veliké dobro je láska, která jediná ulehčí každé břímě a snáší každou nespravedlnost. Neboť nese tíhu bez těžkosti a všechno hořké činí sladkým a chutným. Ušlechtilá láska k Ježíši pobádá k velkým činům a vzbuzuje touhu po stále větší dokonalosti.

Láska se chce vznášet vzhůru a nechce být zdržována žádnými nízkými věcmi. Láska chce být svobodná a prostá veškeré světské žádosti, aby nebyl stíněn její vnitřní zrak, aby ji nespoutala nějaká časná příjemnost nebo neskličovala nepřijemnost.

Nic není sladšího než láska, nic silnějšího, nic vyššího, nic širšího, nic radostnějšího, nic plnějšího ani lepšího na nebi ani na zemi; vždyť láska se zrodila z Boha a může spočinout jen v Bohu, jenž převyšuje všechno stvořené.

4. Kdo miluje, ten létá, běží, raduje se; je volný a nic ho nezadržuje. Dává všechno ze všeho a má všechno ve všem; neboť spočívá u jediného a nade vše nejvyššího, z něhož pramení a vzniká všechno dobré. Nehledí na dary, ale obrací se k dárci, který převyšuje všechna dobra.

Láska často nezná míru, nýbrž plane nade všechnu míru. Láska necítí břímě, nedbá námahy; chce vykonat více, než nač stačí její síly; nevymlouvá se na nemožnost, neboť si myslí, že všechno dokáže a smí. Všeho je tedy schopna, mnoho dokáže a přivede k výsledku i tam, kde nemilující umdlévá a klesá.

5. Láska je bdělá a nespí, ani když dříme. Je-li unavena, neochabuje; je-li v tísně, není stísněná; poleká-li se, není zděšena. Ale jako živý plamen a hořící pochodeň vyšlehuje vzhůru a bezpečně si razí cestu.

Kdo miluje, ví, co volá tento hlas. Velikým voláním v uších Božích je ta plamenná touha duše, která říká: Můj Bože, má lásko; tys celý můj a já celá tvá.

6. Rozšiř ve mně lásku, abych ústy duše mohl okusit, jak sladko je tebe milovat, rozplývat se v lásce a plynout v ní. Kéž mě láska drží, když se vznáším sám nad přílišným žářem a úžasem! Kéž zpívám zpěv lásky, kéž letím za tebou milovaným až do výsostných výšin, kéž omdlévá má duše v tvé chvále, jásajíc láskou! Kéž tě miluji víc než sebe, a sebe jen pro tebe, a v tobě všechny, kdo tě opravdu milují, jak káže zákon lásky vyznařující z tebe.

7. Láska je hbitá, upřímná, dobrotivá, radostná a líbezná; silná, trpělivá, věrná, prozřetelná, velkodušná, statečná a nikdy samu sebe nehledá. Neboť kde někdo hledá sebe, tam odpadá od lásky.

Láska je obezřetná, pokorná a přímá; není rozmařilá ani lehkovážná a neshání se po nicotnostech; ale je střízlivá, čistá, stálá, pokojná a ve všech směrech ostražitá. Láska je povolná a poslušná vůči představeným, sobě lhostejná a opovržená, Bohu oddaná a vděčná, v něho věří a v něho vždy doufá, i když se jí od Boha nedostává sladkosti; neboť bez bolesti v lásce nelze žít.

8. Kdo není hotov všechno trpět a řídit se vůlí milovaného, není hoden se nazývat milovníkem. Milující musí pro milovaného rád snášet všechno tvrdé i hořké a neodvracet se od něho ani ve chvílích protivenství.

VI.

Kterak se osvědčí pravý milovník Krista

1. Synu, dosud nejsi vytrvalým a moudrým milovníkem.

Proč, Pane?

Protože pro nepatrné protivenství ochabuješ vtom, co jsi započal a příliš dychtivě vyhledáváš potěšení. Statečný milovník zůstává pevný v pokušeních a nevěří lstivému přemlouvání nepřitele. A jako má ve mně (Bohu) zalíbení, když se mu daří, tak neztrácí toto zalíbení ani v nezdarech.

2. Moudrý milovník nehledí tak na dar milujícího, jako na lásku dárce. Hledí více na úmysl než na cenu daru, a milovaný sám je mu nade vše, co mu je darováno. Šlechtný milovník nenachází uspokojení v daru, ale ve mně, přede všemi dary.

Není proto všechno ztraceno, když někdy necítíš ke mně nebo k mým svatým tolik lásky, jak bys

chtěl. Ten blahý a sladký pocit, který někdy míváš, je účinkem okamžité milosti a jakousi předchutí nebeské vlasti, na který však nesmíš příliš spoléhat, neboť ten přichází a zas odchází. Kdežto je známkou ctnosti a velké zásluhy bojovat proti výbuchům zlých vášní a nevšímat si ďábelského ponoukání.

3. Ať tě tedy neznepokojují nepřístojné představy, ať se týkají čehokoli. Statečně zachovávej své předsevzetí a správný úmysl vzhledem k Bohu. Není klam, když se někdy náhle dostaneš do vytržení mysli, a vzápětí se zas vracíš k obvyklým malichernostem svého srdce. Vždyť bezděky je spíše trpíš, než činíš, a pokud v nich nemáš zalíbení a odporuješ jim, jsou zásluhou a ne úhonou.

4. Věz, že se starý nepřítel všemožně snaží stavět do cesty tvé touze po ctnosti a odvádět tě od nábožných úkonů, to jest od uctívání svatých, od zbožného rozjímání o mém umučení, od užitečného připomínání hříchů, od střežení vlastního srdce a od pevného předsevzetí pokračovat v ctnosti. Vnuká ti mnoho špatných myšlenek, aby v tobě vzbudil nechut' a hrůzu a odvrátil tě od modlitby a posvátného čtení. Nelíbí se mu pokorná zpověď, a kdyby mohl, odvedl by i od svatého přijímání.

Nevěř mu a nevšímej si ho, i kdyby ti neví jak často strojil svůdné léčky. Jemu přičítej, že ti vnuká špatné a nečisté myšlenky. Řekni mu: Odejdi, nečistý duchu, zastyď se, bídníče; jsi velmi nízký, našeptáváš-li mi takové věci. Odstup ode mne, nejhorší svůdce, ve mně není pro tebe ani místečka, protože Ježíš bude se mnou jako statečný bojovník, a ty zůstaneš zahanben. Raději chci zemřít a podstoupit všechna muka, než tě poslechnout. Umlkni a oněměj; nebudu tě dál poslouchat, i kdybys mě obtěžoval sebevíc. Hospodin je světlo mé a moje spása, koho bych se bál (Ž 27,1)? Kdyby se proti mně položilo vojsko, mé srdce nepocítí bázeň (Ž 27,3). Pán je můj pomocník a vykupitel (srov. Ž 19,15).

5. Bojuj jako dobrý voják, a jestli někdy z křehkosti klesneš, naber ještě mocnějších sil, než jsi měl předtím, důvěřuj v mou hojnější milost a velice se varuj marnivé samolibosti a pýchy. Tím jsou mnozí sváděni k bludu a mnohdy upadají do slepoty téměř nevyhléditelné.

Pád těchto pyšných, spoléhajících pošetile na sebe, ti buď výstrahou a pobídkou k stálé pokoře.

VII.

O skrývání milosti pod stráží pokory

1. Synu, užitečnější pro tebe a bezpečnější je ukryvat milost zbožnosti, nevynášet se jí, příliš o ní nemluvit a příliš si na ní nezakládat; ale spíš sám sebou pohrdat a obávat se, že byla dána nehodnému. Na takovém pocitu se nedá ulpívat, poněvadž se může tím rychleji změnit v opak. Když jsi v milosti, rozpomeň se, jak jsi ubohý a bezmocný bez milosti.

Pokrok v duchovním životě není jen v tom, že se ti dostane milosti útěchy, ale že pokorně, trpělivě a se sebezapřením snášíš její odnětí; tak že ani tehdy neochabuješ ve vroucí modlitbě, ani neopomíjíš své obvyklé ostatní úkony. Naopak, všechno, co máš dělat, konej rád a jak jen nejlépe můžeš a rozumíš; a nezanedbávej úplně sám sebe, když cítíš duševní vyprahlost a úzkostlivost.

2. Mnozí totiž, když se jim nedaří dobře, hned ztrácejí trpělivost a malomyslní. Ale cesta člověka přece není vždycky v jeho moci; to Bůh dává milost a útěchu, kdy sám chce, kolik chce a komu chce, jak se jemu líbí a ne jinak.

Někteří neopatrní lidé se pro milost zbožnosti sami zahubili, neboť chtěli konat víc, než mohli; neuvážili totiž svou nepatrnou sílu, nýbrž spíš se řídili náklonností srdce než úsudkem rozumu. A poněvadž si troufali na víc, než se líbilo Bohu, proto rychle pozbyli milosti. Bezmocnými a opovrženými se stali ti, kteří chtěli bydlet v nebi, aby se v pokoře a ponížení naučili nespoléhat na svá křídla, ale doufat pod ochranou mých perutí.

Nováčci a nezkušení na cestě Páně se mohou lehko zmýlit a zklamat, jestliže se nebudou řídit radou zkušených.

3. Dají-li se raději vést svým míněním a nesvěří se jiným, zkušenějším lidem, dojdou ke zhoubným koncům, pokud se nenechají od svého názoru odvrátit. Ti, kteří se pokládají za moudré, zřídka se dají pokorně vést od jiných. Lépe je znát málo, ale být pokorný a skromný, než mít velké poklady učenosti a marnivě se shlížet v sobě. Prospěšnější je pro tebe mít méně, než mnoho, z čeho bys mohl zpyšnět.

Nejedná dost obezřetně, kdo se plně oddává veselosti a zapomíná na svou dřívější nouzi a čistou Boží bázeň, která se obává, aby neztratila udělenou milost. Avšak není dost moudrý ani ten, kdo v době protivenství a jakékoli těžkosti si počíná příliš zoufale a nechová a necítí ke mně tolik důvěry, jak by měl.

4. Kdo by chtěl být v době míru až příliš bezpečný, často se v čas bojování ukáže až příliš sklíčený a bázlivý. Kdybys vždycky dokázal zůstat pokorný a mírný a uměl svého ducha správně ovládat a řídit, neupadal bys tak snadno v nebezpečí a úhony.

Pokud máš ducha horlivosti, je dobrou radou, abys pomýšlel na to, co bude, až osvětlení pomine. A když se tak stane, uvaž, že se může znova vrátit to světlo, které jsem na čas odňal tobě k výstraze, sobě pak ke slávě.

5. Taková zkouška bývá často užitečnější, než kdyby se ti stále dařilo po vůli. Vždyť zásluhy se necení podle toho, kolik kdo měl vidění nebo duchovního blaženství; ani jak je zběhlý v Písmě nebo v jak vysokém je postavení. Nýbrž podle toho, jak je utvrzen v pravé pokoře a naplněn Boží láskou: zdali vždycky hledá čistě a cele pouze Boží čest; zdali sebe sama dokáže nepokládat za nic a nevážit si sám sebe; a zdali ho víc těší, když je i od jiných přehlížen a ponižován, než když mu prokazují čest.

VIII.

O nízkém oceňování sebe před Bohem

1. Dovoluji si k Panovníkovi mluvit, ač jsem prach a popel (Gn 18,27). Kdybych se pokládal za víc, hle, ty by ses postavil proti mně, a mé hříchy by vydaly pravdivé svědectví, které bych nemohl vyvrátit.

Jestli se však nebudu pokládat za nic, ba učiním se ničím a upustím od veškeré samolibosti a budu se mít za prach (jímž jsem), nakloní se ke mně tvá milost, tvé světlo bude blízko mého srdce a všechno dobré mínění o sobě, ať sebenepatrnější, se ponoří do hloubi mé nicotnosti a zanikne na věky. Tu pak mi ukážeš mne samého, čím jsem, čím jsem byl a kam jsem došel; že nejsem nic a že jsem to nevěděl. Jsem-li ponechán sám sobě, hle, pouhé nic a chabost naprostá! Ale jakmile jen na mne pohlédneš, hned se stávám silným a naplní mě nová radost. A je s podivem, že tak náhle pozvedáš a tak laskavě objímáš mne, kterého vlastní tíže stále táhne dolů.

2. To činí tvá láska, která mi přichází bez mých zásluh vstříc, pomáhá mi v tolikerých potřebách, chrání mě před velkými nebezpečími a vytrhuje mne, abych pravdu řekl, z nesčetných zlých věcí.

Pokud jsem se nezřízeně miloval, ztrácel jsem sebe; a kdykoli jsem hledal a čistě miloval jen tebe, nacházel jsem sebe sama, a tebe zároveň; a z lásky jsem se ještě hlouběji pohroužil do své nicoty. Vždyť ty, Nejsladší, činiš pro mne mnohem víc, než si zasloužím, mnohem víc, než se osměluji doufat a prosit.

3. Veleben buď, můj Bože, neboť jakkoli nejsem žádného dobra hoden, tvá šlechtnost a nekonečná dobrota nikdy nepřestává dobře činiti nevděčným a daleko se odvracejícím od tebe.

Obrat' nás k sobě, abychom byli vděční, pokorní a zbožní; vždyť ty jsi naše spása, síla a statečnost!

IX.

Kterak všechno zaměřovat k Bohu jakožto konečnému cíli

1. Synu, já musím být tvůj nejvyšší a konečný cíl, jestli toužíš být opravdu blažený. Tímto úmyslem se očistí tvé srdce, které se často hříšně kloní k sobě a k tvorům. Neboť hledáš-li v něčem sám sebe, hned ochabuješ a vysycháš.

Všechno tedy zaměřuj ke mně, poněvadž já jsem ti to všechno dal. Na každou jednotlivou věc pohlížej tak, že vyplývá z nejvyššího dobra; a proto musíš všechno obracet zpátky ke mně jako k původci.

2. Ze mne jako z životodárného pramene živou vodu čerpají malí i velcí, chudí i bohatí; a ti, kdo mi dobrovolně a ochotně slouží, obdrží lásku za lásku. Kdo však by hledal svou slávu mimo mne, nebo své potěšení v nějakém vlastním dobru, ten nedojde pravé radosti a volnosti srdce, nýbrž zakusí mnoho překážek a úzkostí.

Proto nepřipisuj nic dobrého sobě, ani nepřivlastňuj ctnost nějakému člověku, ale všechno přičítej Bohu, bez něhož člověk nemá nic. Já jsem dal všechno, a všechno chci dostat zpět; a co nejpřísněji požaduji, aby mi byly vzdávány díky.

3. Toto je pravda, před kterou ustupuje klamná sláva. A zavítá-li do srdce nebeská milost a pravá láska, nebude v něm závisti ani sklíčenosti, ani zaplavující sebelásky. Vždyť Boží láska přemáhá všechno a rozpíná všechny síly duše.

Jestliže jsi opravdu moudrý, jen ve mně se budeš radovat, jen ve mne doufat; neboť nikdo není dobrý, jedině Bůh (L 18,19), jenž má být nade vše veleben a ve všem vděčně slaven.

X.

Kterak je sladké pohrdnout světem a sloužit Bohu

1. Nyní opět promluvím, Pane, a nebudu mlčet; řeknu svému Bohu, Pánu a Králi, který je na výsostech:

Jak nesmírná je tvoje dobrotivost, kterou jsi uchoval těm, kdo se tě bojí (Ž 31,20)! Ale čím jsi pro ty, kdo tě milují, čím jsi pro ty, kdo ti celým srdcem slouží? Věru nevýslovná slast je rozjímavě patřit na tebe; a dáváš ji těm, kdo tě milují. Sladkost své lásky jsi mi nejvíce prokázal tím, že když jsem nebyl, stvořils mne, a když jsem byl daleko od tebe, přivedls mě zpět, abych ti sloužil, a přikázals mi, abych tě miloval.

2. Zdroji věčné lásky, co mám o tobě říci? Jak bych mohl zapomenout na tebe, který jsi dobrotivě pamatoval na mne i tehdy, když jsem hřešil a hynul? Nad všechno doufání jsi projevil milosrdenství svému služebníku, nad veškerou zásluhu svou milost a přátelství.

Jak se ti za tuto milost odvděčím? Vždyť není dáno každému, aby se vzdal všeho, zřekl se světa a věnoval se řeholnímu životu. Což je něco velkého sloužit tobě, jemuž je povinno sloužit všechno tvorstvo? Proto se mi nesmí zdát ničím velkým služba tobě, ale spíš se mi má zdát velkým a divným, že takového ubožáka bez zásluh jsi laskavě přijal do služby a přidružil k svým milým služebníkům.

3. Hle, všechno je tvé, co mám a čím ti sloužím. Vpravdě však naopak spíš ty sloužíš mně, než já tobě.

Hle, nebe i země, které jsi stvořil k službě člověku, ochotně a pohotově konají denně, cos jim přikázal. A to ještě není všechno: neboť i anděly jsi ustanovil k službě člověku. Toto všechno je však převyšováno tím, že ty ses sám uvolil člověku sloužit a slíbil mu dát sám sebe.

4. Co ti dám za všechna ta tisícera dobrodiní? Kéž bych ti mohl sloužit po všechny dny svého života! Kéž bych ti uměl alespoň jeden den prokázat důstojnou službu!

Jsi věru hoden jakékoli služby, veškeré cti a věčné chvály. Jsi věru můj Pán, a já tvůj ubohý služebník; jsem ti povinen sloužit ze všech sil a nikdy tě nepřestat chválit. Tak chci, tak si přeji, a cokoli mi k tomu chybí, ty dobrotivě doplň.

5. Velikou ctí, velikou slávou je tobě sloužit a pro tebe vším pohrdat. Neboť veliké milosti dojdou, kdo se dobrovolně poddali do tvé svaté služby. Přesladkou útěchu Ducha svatého najdou ti, kdo z lásky k tobě odvrhnou veškerou tělesnou rozkoš. Velké svobody ducha dosáhnou ti, kdo pro tvé jméno nastoupí úzkou cestu a zanechají všech světských starostí.

6. Milá a líbezná Boží službo, tebou se člověk stává opravdu svobodným a svatým! Posvátný stave řeholní služby, ty činíš člověka rovným andělům, milým Bohu, hrozným ďáblům a úctyhodným všem věřícím!

Milovaná a přezádoucí službo, tebou si lze vysloužit svrchované dobro a získat radost, jíž nebude konce.

XI.

Kterak třeba zkoumat a mírnit žádosti srdce

1. Synu, ještě je ti třeba se přiučit mnohým věcem, které dosud dobře neznáš.

Které jsou to, Pane?

Abys své tužby zcela uspořádal podle mého zalíbení; a nemiloval sebe samého, nýbrž horlivě plnil mou vůli. Tvá touha tě často rozněcuje a mocně pudí, ale dávej pozor, zdali je ti pohnutkou k tomu má čest, nebo spíš tvůj vlastní prospěch. Jde-li ti jen o mne, budeš úplně spokojen, ať věci zařídím jakkoli, ale skrývá-li se vtom nějaké sebemenší sobectví, je to právě ono, co ti překáží a co tě tíží.

2. Hleď tedy, abys příliš netrval na ukvapených touhách, aniž se se mnou poradíš; ať později nelituješ, nebo ať se ti neznechutí to, co se ti dříve líbilo a oč jsi usiloval jako o lepší. Nesmíš se hned řídit každým hnutím citu, který se zdá dobrý, ani hned utíkat před každým citem odporným.

Někdy bývá užitečné krotit i dobré snahy a tužby, aby ses přílišnou horlivostí nestal roztržitým, nebo abys svou neukázněností nezavdal pohoršení jiným, či sám nebyl zmaten odporem jiných a neklesl.

3. Někdy je opravdu třeba použití násilí a mužně odporovat smyslové žádostivosti a nedbat toho, co tělo chce nebo nechce; nýbrž spíše usilovat o to, aby se tělo, třeba nerado, podřizovalo duchu.

A musí se trestat a přinucovat k službě tak dlouho, pokud nebude ochotné ke všemu a nenaučí se spokojovat s málem, těšit se z maličkostí a nereptat proti čemukoli, co mu není po chuti.

XII.

O cvičení v trpělivosti a o potírání žádostí

1. Pane Bože, jak vidím, je mi velice zapotřebí trpělivosti, vždyť v tomto životě se vyskytuje mnoho protivenství. Neboť ať se sebeusilovněji snažím o pokoj, nemůže být můj život bez boje a bolesti.

2. Tak tomu je, synu. A já ani nechci, abys vyhledával takový pokoj, který by byl bez pokušení a v kterém bys necítil protivenství. Nýbrž abys oceňoval to, žes dosáhl pokoje i tehdy, když tě stihnou nejrůznější strasti a podrobí tě zkoušce mnohá protivenství.

Řekneš-li, že nesneseš větší utrpení, jak potom sneseš očišcový oheň? Ze dvou zel se má vždycky volit to menší. Abys tedy mohl uniknout budoucím věčným mukám, snaž se ty menší přítomné snášet s klidnou myslí pro Boha. Či se domníváš, že lidé tohoto světa nemají žádná utrpení nebo jen malá? Takového člověka nenajdeš, i kdybys ho hledal mezi největšími rozkošníky.

3. Ale povíš: Oni aspoň mají mnohou slast, jednají si podle vlastní vůle, a proto svých trampot valně nedbají.

4. Připusťme, že mají, co si přejí; ale jak dlouho, myslíš, že to bude trvat? Vytratí se v dýmu (Ž 37,20) pozemští boháči a po jejich někdejších radostech nezbude ani památky. Avšak ani za živa jich neužívají bez hořkosti, omrzlosti a bázně. Vždyť táž věc, z které čerpají svou rozkoš, jim často přináší též bolestnou pokutu. A děje se jim po právu, že těch rozkoší, které tak nezřízeně vyhledávají a za nimiž jdou, neužívají bez zahanbení a hořkosti. Jak krátké jsou všechny rozkoše, jak klamně, jak nezřízené a hanebné! Ale oni ve svém opojení a slepotě to nechápou a jako nemá tvář se pro nepatrnou rozkoš pomíjejícího života říjí do duševní smrti.

Ale ty, synu, neboť se za svými vášněmi, opanuj své choutky (Sír 18,30). Hledej blaho v Hospodinu, dá ti vše, oč požádá tvé srdce (Ž 37,4).

5. Neboť jestli se chceš opravdově radovat a hojněji okoušet mého potěšení, hle, pohrdání vším pozemským a odvržení všech nízkých rozkoší ti bude požehnáním a dá ti hojnou radost. A čím více se odpoutáš od všech pozemských slastí, tím sladší a mocnější útěchu najdeš ve mně.

Zpočátku ovšem toho nedosáhneš bez trochy zármutku a namáhavého boje. Postaví se ti na odpor zakořeněný zvyk, avšak lepší návyk jej překoná. Tělo bude reptat, ale horlivost ducha je zkrotí. Starý had tě bude pokoušet a dráždit, ale modlitba ho zažene; a mimoto mu zamezíš volný přístup i ušlechtilou prací.

XIII.

O poslušnosti pokorně podřízeného podle příkladu Ježíše Krista

1. Synu, kdo se snaží vymknout z poslušnosti, sám se vymyká i z milosti; a kdo si chce podržet jen své, ztrácí to, co je společné všem. Kdo se rád dobrovolně nepodrobuje svému představenému, dokazuje, že ho tělo dosud dokonale neposlouchá, nýbrž že se často vzpouzí a reptá.

Uč se tedy rychle podřizovat svému představenému, jestliže si přeješ podmanit své tělo. Neboť snáze přemáhá vnějšího nepřítele, kdo je v nitru neporušen. Tvá duše nemá obtížnějšího a horšího nepřítele, než tebe samého, jsi-li duševně rozhárán. Jestli chceš zvítězit nad tělem a krví, musíš ve všem upřímně pohrdat sám sebou. Jen proto, že doposud příliš nezřízeně miluješ, zdráháš se úplně se odevzdat do vůle jiných.

2. Co je však na tom velkého, jestliže se ty, který jsi prach a nicota, podrobuješ pro Boha člověku? Když já, Všemohoucí a Nejvyšší, který jsem všechno stvořil z ničeho, jsem se pokorně podřídil člověku pro tebe? Stal jsem se nejnižším a nejposlednějším ze všech, abys mohl ty svou pýchu přemáhat mou pokorou.

Uč se poslouchat, prachu, uč se ponížovat, země a hlíno, a všem ležet pod nohama! Uč se lámat svou vůli a odevzdat se v úplnou podřízenost.

3. Hněvej se sám na sebe a netrp v sobě nadutost, nýbrž staň se tak podřízeným a nepatrným, aby každý mohl po tobě chodit a jako po uličním prachu šlapat. Nač si naříkáš, nicotný člověče? Jak se můžeš, bídný hříšníče, vzpouzet proti výčitkám druhých, když sám jsi tolikrát urazil Boha a mnohokrát zasloužil peklo? Ale mé oko tě ušetřilo, neboť tvá duše mi byla drahá; abys poznal mou lásku a neustále byl vděčen za mé dobrodiní. A aby ses vždy ochotně podroboval a pokořoval a trpělivě snášel vlastní opovržení.

XIV.

O rozjímání skrytých Božích soudů, abychom nezpyšněli ve štěstí

1. Hřímáš nade mnou svými soudy, Pane, bázní a strachem rozechvíváš všechny mé kosti, a má duše se velice děsí. Stojím ohromen a uvažuji, že ani nebesa nejsou čistá před tvou tváří. Když jsi i na andělech shledal špatnost, a neušetřils je, co se stane se mnou? Padly hvězdy z nebe, a kam bych si troufal já prach?

Ti, jejichž skutky se zdály hodné chvály, padli nejhluběji a ty, kteří požívali andělský chléb, jsem viděl libovat si v mlátě pro vepře.

2. Konec tedy vši svatosti, jestli ty, Pane, odtáhneš svou ruku. Neprospěje žádná moudrost, když ji ustaneš řídit. Nepomůže žádná síla, když ty ji přestaneš udržovat. Není bezpečná žádná čistota, když ji neochrániš. Neuhlídá nikoho vlastní bdělost, když při ní nebdí tvá svatá stráž.

Neboť opustíš-li nás ty, toneme a hyneme; a jen přijdeš k nám, vzchopíme se a ožíváme. Neboť jsme nestáli, a jen ty nás posilňuješ; vychládáme, a jen ty nás rozněcuješ.

3. Jak musím pokorně a s opovržením smýšlet o sobě; jak musím pokládat za nic, když se mi zdá, že mám něco dobrého! Jak hluboko se musím pokořit před tvými nevystižitelnými soudy, Pane, když v sobě samém nenacházím nic než zhola nic! Ty nesmírná tíži, ty nezměrné moře, kde v sobě samém neshledávám nic než naprosté nic! Kde tedy zbývá nějaký koutek pro mou slávu, kde trochu sebedůvěry pro domnělou vlastní ctnost? Všechna klamná sláva je pohlcena hloubkou tvých soudů nade mnou.

4. Čím je veškeré tělo před tvým zrakem? Zda se bude chlubit hlína před hrnčířem (srov. Iz 29,16) ? Jak se může vynášet vychloubáním ten, jehož srdce je opravdu oddáno Bohu? Ani celý svět nepozvedne k pýše toho, koho si podmanila pravda. A ani ústa všech chvalořečníků nepohnou tím, kdo všechnu svoji naději zakotvil v Bohu. Neboť i všichni ti, kdo mluví, jsou pouhé nic; i zaniknou jako hlas jejich slov. A jen Hospodinova věrnost je věčná (Ž 117,2).

XV.

Jak si máme počínat a mluvit, když o něco žádáme

1. Synu, prosíš-li o něco, říkej takto:

Pane, jestli se ti to líbí, staň se tak. Pane, bude-li to k tvé cti, staň se to tak tvým jménem. Pane, shleď-li, že je to k mému dobru a uznáš-li, že je mi to užitečné, uděl mi to, abych toho užil k tvé slávě. Ale jestli víš, že by mi to škodilo a neprospělo by to spáse mé duše, odejmi ode mne takové přání.

Neboť není každá touha od Ducha svatého, i když se zdá člověku oprávněná a dobrá. Je nesnadné správně posoudit, zdali tě k tužbě potom či onom pobádá duch dobrý nebo zlý; či zdali tě k tomu nevede jen vlastní vůle. Mnozí nakonec poznali, že to, co zprvu pokládali za vnuknutí dobrého ducha, byl klam.

2. Vždy je tedy třeba s Boží bázní a s pokorným srdcem žádat a prosit o všechno, cokoli se zdá tvé mysli žádoucí; a všechno se má s úplnou odevzdaností ponechat mně a říci jen:

Pane, ty víš, co je lepší; staň se to či ono tak, jak ty budeš chtít. Dej, co chceš, kolik chceš a kdy chceš. Nalož se mnou, jak rozumíš, jak se ti více líbí a jak to bude k tvé větší chvále. Postav mě, kam chceš a počínej si se mnou ve všem podle své vůle. Jsem v tvé ruce, toč mnou a obračej si mě kolem dokola. Jsem přece jen tvůj sluha, vždy hotov ke všemu; neboť netoužím žít pro sebe, ale pro tebe; kéž i důstojně a dokonale!

3. Uděl mi, nejdobrotivější Ježíši, svou milost, aby se mnou byla, se mnou působila (srov. Mdr 9,10), se mnou setrvala až do konce. Dej, abych si přál a chtěl vždy to, co je mi milejší a příjemnější. Tvá vůle buď mou a má vůle ať se vždy řídí tvou a shoduje se s ní co nejlépe. Kéž mé nechtění je zajedno s tvým, abych ani nemohl chtít či nechtít nic jiného, než co chceš nebo nechceš ty.

4. Dej, abych odumřel všemu, co je na světě, a abych pro tebe rád snášel opovržení a nepovšimnutí v tomto čase. Dej mi nad všechna ostatní přání, abych v tobě spočinul a v tobě aby se upokojilo mé srdce!

Neboť jen ty jsi pravý pokoj srdce, ty jsi jediné spočinutí a mimo tebe je vše jen strast a nepokoj. V tomto jediném pokoji, to je v tobě, svrchovaném a věčném dobru, usnu a odpočinu (srov. Ž 4,9). Amen.

XVI.

Kterak jen u Boha hledat pravou útěchu

1. Cokoli si mohu přát nebo myslet pro své potěšení, neočekávám zde, ale v budoucnosti. Vždyť i kdybych měl veškeré útěchy světa a mohl požívat všech rozkoší, je jisté, že by to nemohlo dlouho trvat. Proto nikdy, má duše, nebudeš moci najít plné potěšení a dokonalé uspokojení, kromě u Boha, těšitele chudých a ochránce ponížených.

Vyčkej trochu, má duše, vyčkej Božího příslibení, a budeš mít hojnost všeho dobrého v nebesích. Kdybys příliš nezřízeně toužila po těch vezdejších věcech, ztratíš věčné a nebeské. Časných věcí máš užívat, po věčných toužit. Žádným pozemským dobrem se nemůžeš nasytit, neboť nejsi stvořena k jejich požívání.

2. I kdybys měla všechna stvořená dobra, nemohla bys být šťastná a blažená; vždyť jen v Bohu, který stvořil všechno, spočívá celé tvé blaho a štěstí. Ne takové, jaké si představují a pochvalují pošetilí milovníci světa, nýbrž jaké očekávají dobří Kristovi věrní, a občas předem okoušejí lidé duchovní a čistého srdce, jejichž pravá vlast je v nebesích (srov. Fp 3,20).

Zdánlivé a krátké je všechno lidské potěšení. Blahé a pravé je jen to, které vyvěrá v nitru z pravdy. Nábožný člověk má s sebou všude svého těšitele Ježíše a říká mu:

Buď se mnou, Pane Ježíši, na každém místě a v každý čas. A mně kéž je potěšením, že každou lidskou útěchu chci rád postrádat. A kdyby se mi nedostalo tvé útěchy, buď mi tvá vůle a spravedlivá zkouška potěšením nejvyšším. Neboť nebudeš se hněvat věčně (Ž 103,9).

XVII.

Kterak každou starost skládat na Boha

1. Synu, nech mě s tebou dělat, co chci; já vím, co ti prospěje. Ty myslíš jako člověk; o mnohých věcech smýšlíš, jak ti radí lidské cítění.

2. Pane, pravda je, co říkáš. Větší je tvá péče o mne, než veškerá starost, kterou mohu mít sám o sebe. Neboť příliš nejistě stojí ten, kdo všechny své starosti neskládá na tebe.

Pane, učiň se mnou, co se ti zlíbí, jen když má vůle zůstane zpříma a pevně zaměřena k tobě. Vždyť jenom dobré může být, cokoli se mnou činíš:

Jestli mě chceš mít ve tmách, buď veleben; a když si mě přeješ mít ve světle, buď opět veleben. Jestli mě míníš potěšit, buď veleben; a jestli mě chceš navštívit bolestí, buď rovněž a stále veleben.

3. Ano, synu, tak si počínej, toužíš-li se mnou kráčet. Musíš být stejně tak hotov trpět, jako se radovat. A stejně rád žít v nouzi a chudobě, jako v hojnosti a bohatství.

4. Pane, rád budu pro tebe trpět, ať na mne sešleš cokoliv. Z tvé ruky chci stejně přijímat dobré jako zlé, sladké jako trpké, radostné jako smutné; a děkovat ti za všechno, co se mi přihodí.

Chraň mě všeho hříchu a nebudu se bát smrti ani pekla. Neuškodí mi žádné souzení, které na mne přijde, jen když mě na věky nezavrhněš a nevymažeš z knihy života.

XVIII.

Kterak časné strasti klidně snášet podle Kristova příkladu

1. Synu, já jsem pro tvou spásu sestoupil z nebe; vzal jsem na sebe tvou bídu ne z donucení, ale z lásky, aby ses naučil trpělivosti a bez reptání snášel časné strasti. Neboť i já jsem od narození až po smrt na kříži projevoval trpělivost v bolestech.

V časných věcech jsem měl veliký nedostatek; často jsem na sebe slýchal mnohé výtky; tiše jsem snášel zahanbení a potupy; za dobrodiní se mi dostávalo nevděku, za zázraky rouhání a za naučení pohany.

2. Pane, poněvadž jsi ty byl trpělivý ve svém životě a tak nejlépe vyplnil Otcovu vůli, sluší se, abych i já, ubohý hříšník, uchoval trpělivost podle tvé vůle; a pro vlastní spasení nesl břemeno pomíjejícího života, jak dlouho ty budeš chtít.

Neboť i když se zdá pozemský život obtížný, přece se z tvé milosti stává velice záslužným; a tvým příkladem a kráčením ve stopách tvých světců se stává pro slabé snesitelnějším a slavnějším. Ale i mnohem útěšnějším, než byl kdysi za Starého zákona, kdy zůstávala nebeská brána uzavřena; a rovněž i cesta k nebi se jevila temnější, když se tak málo lidí snažilo hledat nebeské království. Ale ani ti, kteří tehdy byli spravedliví a očekávali spásu, nemohli vejít do nebeského království, dokud jsi je nevykoupil svým utrpením a svou svatou smrtí.

3. Jak velké díky jsem ti povinen vzdávat, žes mně a všem věřícím dobrotivě ukázal přímou a dobrou cestu do věčného království! Neboť tvůj život je naše cesta, a svatou trpělivostí kráčíme k tobě, který jsi naše koruna.

Kdybys nám nebyl dal příklad a neučil nás, kdo by se tě snažil následovat? Žel, kolik z nás by zůstalo daleko pozadu, kdyby před sebou neviděli tvůj vznešený příklad! A hle, jsme vlažní i doposud, ačkoli jsme slyšeli o tolika tvých divech a naučeních; jak by teprv bylo, kdybychom neměli takové světlo, vedoucí k následování.

XIX.

O snášení křivd a osvědčování pravé trpělivosti

1. Co to pravíš, synu? Pohlédni na utrpení mé i všech svatých, a přestaň naříkat. Ještě jsi v zápase s hříchem nemusel prolít svou krev (Žd 12,4). Tvé utrpení je maličkovitostí ve srovnání s těmi, kdo tolik trpěli, byli tak mocně pokoušeni, tak těžce sužováni a tolikrát zkoušeni a tříbeni.

Musíš si tedy připomenout těžší utrpení jiných, abys snáze snášel ta nepatrná svoje. A jestli se ti nezdají nepatrná, uvaž, není-li tím vinna tvá netrpělivost. Ať si je tvé utrpení malé nebo velké, hled' je snášet trpělivě.

2. Čím lépe se uzpůsobíš pro utrpení, tím moudřeji jednáš a získáváš větší zásluhu; a všechno poneseš lehčeji, budeš-li na to myslí i návykem pečlivě uchystán.

Neříkej: Od takového člověka si nezasloužím trpět a nejsem povinen něco takového snášet, protože mi velice ukřivdil a vytýkal mi, co jsem neměl vůbec v úmyslu. Od jiného to však snesu rád a přijmu to jako utrpení, které mám snášet.

Takové smýšlení je nemoudré, protože nehledí na ctnost trpělivosti, ani na toho, kdo ji slíbil korunovat slávou, nýbrž myslí spíš na osoby a na utrpeně křivdy.

3. Není opravdu trpělivý, kdo chce trpět, jen kolik se mu zardá a od koho je mu milo. Neboť člověk vskutku trpělivý nehledí na to, od koho něco zakouší; zdali od představeného, nebo sobě rovného, či podřízeného; zdali od člověka dobrého a svatého, nebo od zvráceného a nehodného.

Ale ať se mu kdykoli a od kteréhokoli tvora přihodí jakékoli protivenství, všecko bez rozdílu vděčně přijímá z Boží ruky a pokládá za nesmírný zisk. Vždyť u Boha nezůstane ani nejmenší protivenství bez odměny, bylo-li vytrpěno právě pro Boha.

4. Buď tedy připraven k boji, chceš-li dosáhnout vítězství. Bez boje nemůžeš dosáhnout koruny trpělivosti. Jestli nechceš trpět, nedbáš o korunu vítězství. Toužíš-li po ní, statečně bojuj a všechno trpělivě snášej.

Bez práce není odpočinku a bez boje se nedosáhne vítězství.

5. Pane, učiň svou milostí možným, co je mé přirozenosti nemožné. Ty víš, jak málo dovedu trpět a jak rychle malomyslním, když mi vyvstane sebelehčí protivenství.

Dej, aby se mi každá zkouška utrpení stala pro tvé jméno milou a žádoucí, neboť pro tebe trpět a strádat je mé duši velmi spasitelné.

XX.

O vyznávání vlastní slabosti a o bédách tohoto světa

1. Svůj hřích jsem před tebou přiznal (Ž 32,5) a vyznávám se, Pane, ze své slabosti. Často mě už i nepatrná věc skličuje a zarmucuje.

Umiňuji si, že si budu počínat zmužile, ale jakmile přijde nepatrně pokušení, upadám do veliké úzkosti. Často vzniká těžké pokušení z docela bezvýznamné věci. A když si kolikrát myslím, že jsem poněkud bezpečný, protože právě necítím žádné pokušení, najednou vidím, že mě málem porazí docela lehký vánek.

2. Shlédni tedy, Pane, na mou malost a křehkost, kterou dobře znáš. Smiluj se a vysvobod' mě z bahna, ať se neutopím (Ž 69,15) a nezůstanu zavržen navždy.

Právě to mě často trápí a před tebou zahanbuje, že jsem tak vratký a slabý v odporu proti vášním. I když nedojde k úplnému souhlasu, přece je mi jejich útok protivný a obtížný a velice se hanbím, že s nimi musím denně zápasit. Svou slabost poznávám z toho, že mě ošklivé představy vždycky mnohem snáze napadají než odcházejí.

3. Přemocný Bože Izraele, milovníku věrných duší, shlédni na námahu a bolest svého služebníka, a pomáhej mu ve všem, cokoli podnikne. Posilni mě nebeskou mocí, aby nade mnou nenabyl převahy starý člověk – bídne tělo, které dosud není zcela podrobno duchu a proti kterému je třeba v tomto ubohém životě bojovat do posledního dechu.

Žel, jaký je to život, když je v něm tolik trápení a strastí; a když je v něm všude plno nástrah a nepřátel! Neboť sotva pomine jedno soužení nebo pokušení, přijde jiné; ba kolikrát ještě není u konce ani první zápas, a už nenadále přicházejí mnohé další.

4. Jak je možno milovat život, který má tolik hořkosti a je podroben tolika pohromám a strastem? Jak ho lze vůbec nazývat životem, když v takové míře plodí smrt a zkázu? A přece ho lidé milují a hledají v něm své rozkoše.

Často se světu vytýká, jak je klamný a nicotný, a přece jej lidé neradi opouštějí, poněvadž je příliš ovládají tělesné žádosti. Jenže jedny věci pudí k milování světa, jiné k odvrhování. K milování světa žene žádost těla, žádost očí a pýcha života (srov. 1 J 2,16); ale tresty a strasti, které po nich zaslouženě následují, rodí zášť a ošklivost k světu.

5. Avšak hříšná rozkoš bohužel vítězí nad srdcem oddaným světu, a pokládá za blaho být v poddanství smyslů, protože neviděla a neokusila Boží slasti a vnitřní rozkoše ctnosti.

Kdežto ti, kdo zcela pohrdají světem a snaží se žít ve svaté kázni jedině Bohu, ti znají onu božskou sladkost, přislíbenou těm, kdo se opravdu odřikají světa; a tím jasněji vidí, jak svět těžce bloudí a všelijak se klame.

XXI.

Kterak spočinout v Bohu, který je nad všechny dary a dobra

1. Má duše, nade všecko a ve všem navždy spočiň v Pánu, neboť on je věčným odpočinkem svatých.

Dej mi, nejsladší a nejmilejší Ježíši, abych v tobě spočinul, vždyť ty převyšuješ všechno tvorstvo, všechnu blaženost i krásu, všechnu slávu i čest, všechnu moc i důstojnost, všechnu vědu i moudrost, všechno bohatství i umění, všechnu radost i rozkoš, všechnu dobrou pověst i chválu, všechnu líbeznosti útěchu, všechny naděje i sliby a všechnu zásluhu i touhu. Ty jsi nade všechny dary i služby, které můžeš dát a vlévat; nade všechno radování i plesání, které může mysl pojmout a pocítit. Dokonce i nad anděly, archanděly a všechny zástupy nebešťanů, nade všechno viditelné i neviditelné, nade všechno, co nejsi ty, Bože.

2. Neboť ty, Pane, můj Bože, jsi nadevše nejlepší; ty jediný nejvyšší a nejmocnější, ty jediný nejdostačující a nejhojnější, ty jediný nejsladší a nejutěšenější. Ty jediný nejkrásnější a nejmilovanější, ty jediný nejslechetnější a nadevše nejslavnější; v tobě je, vždycky bylo a bude všechno dobré a zároveň dokonalé.

A proto je malé a nedostatečné všechno, cokoli mi dáváš, o sobě zjevuješ, nebo přislibuješ mimo sebe samého, dokud tě nespatřím a plně nedosáhnu. Vždyť si mé srdce nemá kde vpravdě odpočinout a nemůže být dokonale uspokojeno, dokud se nepovznese nad všechny dary a nespočine v tobě.

3. Můj nejmilejší snoubenče, Ježíši Kriste, nejčistší milovníče, vládce veškerého tvorstva! Kdo mi dá křídla pravé svobody, abych mohl vzlétnout a spočinout v tobě? Kdy mi bude dáno, abych byl dokonale volný a viděl, jak jsi sladký, Pane, můj Bože? Kdy se soustředím v tobě tak plně, abych pro lásku k tobě již necítil sebe, ale jen tebe jediného, způsobem, který přesahuje všechny smysly i míry, a který není každému znám?

Nyní však často naříkám a s bolestí snáším své neštěstí. Vždyť v tomto slzavém údolí mě potkává mnoho zlého, což mě často znepokojuje, zarmucuje a zachmuřuje. Mnohdy mi zlo překáží, rozptyluje mě, láká a upoutává, abych neměl volný přístup k tobě a nepoznal slast tvého objetí, kterou mají blažení duchové. Kéž tě pohne mé vzlykání a má převeliká opuštěnost na této zemi!

4. Ježíši, jase věčné slávy, potěcho putující duše! Před tebou nenacházejí má ústa slov a jen mé mlčení k tobě hovoří.

Jak dlouho ještě bude otálet můj Pán se svým příchodem? Kéž přijde ke mně, svému nebohému, a kéž mě obveselí! Kéž vztáhne ruku a vytrhne mě ubohého z každé úzkosti! Přijď, přijď, neboť bez tebe nebudu mít radostného dne ani hodiny; vždyť jen ty jsi má radost a bez tebe je můj stůl prázdný.

Jsem ubohý, jakoby uvězněn a zatížen okovy, pokud mě neobčerstvíš světlem své přítomnosti, nedaruješ mi svobodu a neukážeš milostivou tvář.

5. Ať jiní hledají místo tebe něco jiného, co se jim líbí; mně se však nelíbí a nebude líbit nic jiného, než ty, můj Bože, má naděje a věčná spáso.

Neumlknu a nepřestanu prosit, dokud se mi nenavrátní tvá milost a nepromluvíš v mém nitru.

6. Hle, tu jsem; přicházím k tobě, neboť tys mě volal. Tvé slzy, touha tvé duše, tvá pokora a zkroušenost srdce mě naklonily a přivedly k tobě.

7. I řekl jsem: Pane, volal jsem tě, toužil jsem tě požívat a byl jsem hotov pohrdnout vším pro tebe. Ty první však jsi mě podnítil, abych tě hledal.

Buď tedy veleben, Pane, žes prokázal svému služebníku toto dobrodiní podle svého velikého milosrdenství. Co jiného ti má říct tvůj služebník, než se před tebou hluboko pokorit a vzpomínat na svou hříšnost a ubohost! Vždyť mezi všemi divy na nebi i na zemi není nikoho, kdo by se ti podobal. Tvá díla jsou velmi dobrá, tvé soudy spravedlivé a tvá prozřetelnost řídí všechno. Proto chvála a sláva tobě, Moudrosti Otcova; tebe chválí a velebí má ústa i duše a se mnou všechno tvorstvo!

XXII.

O vděčnosti za přehojná Boží dobrodiní

1. Otevři, Pane, mé srdce svému zákonu a nauč mě kráčet po cestě tvých přikázání. Dej mi poznat svou vůli a učíš, abych si s velikou uctivostí a bedlivou pozorností připomínal tvá dobrodiní, jak povšechně, tak jednotlivě, a abych ti za ně vzdával náležitě díky.

Dobře vím a vyznávám, že ani za nejmenší tvé dobrodiní nemohu být náležitě vděčný. Neboť jsem velmi nepatrný oproti každému dobru, které mi uděluješ; a když uvažuji o tvé vznešenosti, můj duch omdlévá před tvou velikostí.

2. Všecko, co vlastní duše i tělo a co máme kolem sebe i v sobě, přirozeně nebo nadpřirozeně, je tvým dobrodiním a oslavuje tvou štědrost, svatost a dobrotu; neboť od tebe jsme obdrželi všechno dobré. I když dostal jeden více a druhý méně, přece všechno je tvé, a bez tebe nelze mít ani nejmenší dobro.

Ten, kdo dostal více, nemůže se chlubit svou zásluhou, ani se vyvyšovat nad jiné, ani se vysmívat tomu, kdo obdržel méně. Neboť ten je větší a lepší, kdo si přičítá méně zásluh a v díkůčinění je pokornější a zbožnější. A kdo se považuje za nejubožejšího ze všech a pokládá se za nejnehodnějšího, tím je způsobilější přijmout ještě větší dobrodiní.

3. Kdo však dostal méně, nemá se proto rmoutit, ani to snášet s nevolí, ani závidět bohatšímu; ale spíše pozvednout mysl k tobě a co nejvíce chválit tvou dobrotu, že tak hojně, tak nezaslouženě a rád, bez ohledu na osobu, rozdáváš své dary.

Všechno je od tebe, a proto za všechno buď chválen. Ty víš, který dar je komu prospěšný, a proč ten má méně a onen více; a rozhodovat o tom nenáleží nám, nýbrž tobě, který znáš zásluhy každého z nás.

4. Proto, Pane Bože, pokládám za veliké dobrodiní nemít mnoho toho, z čeho navenek a podle lidí vzejde chvála a sláva. A tak, kdo pozoruje svou chudobu a nicotu, ať se proto nermoutí, ani netruchlí, ani nemalomyslní; ale spíš ať se těší a raduje.

Vždyť ty sis, Bože, vyvolil za přátele a společníky chudobné, pokorné a tímto světem opovržené. To dosvědčují sami tví apoštolové, které jsi učinil velmoži po celé zemi (Ž 45,17). Neboť žili na tomto světě pokorně a prostě, bez nářku a veškeré zloby i lsti, takže se ještě radovali, když trpěli pohanění pro tvé jméno (srov. Sk 5,41); a čeho se svět hrozil, oni přijímali s velikou radostí.

5. Proto tvého milovníka, který zná tvé dobrodiní, nemá nic tak těšit, jako vědomí, že se s ním děje tvá vůle podle tvého ustanovení od věčnosti. Tato tvá vůle ho má tak uspokojovat a blažit, aby chtěl právě tak být rád nejmenším, jako jiný touží být největším. A aby byl právě tak klidný a spokojený na posledním místě, jako na prvním; a aby byl právě tak rád přehlížen a opovrhován, beze jména a beze slávy, jako kdyby ve světě vynikal slávou a velikostí nad všechny ostatní.

Neboť tvá vůle a láska k tvé cti mu má být nade všechno, a má ho víc těšit a víc se mu líbit, než všechna dobrodiní, která dostal nebo dostane.

XXIII.

O čtyřech věcech, které přinášejí velký pokoj

1. Synu, nyní ti ukážu cestu pokoje a pravé svobody.

2. Učiň, Pane, co pravíš, neboť je mi milé tobě naslouchat.

3. Snaž se, synu, konat raději vůli cizí, než svou. Vždy dávej přednost tomu, mít raději méně, než více. Vždycky si vyhledávej místo nižšího a všem podřízeného. Stále si žádej a vyprošuj, aby se s tebou dala zcela a jen Boží vůle.

Hle, takový člověk vejde do místa míru a pokoje.

4. Pane, tvá řeč je krátká, ale obsahuje v sobě hojnost dokonalosti. Málo je v ní slov, ale plno významu a hojně užitku. Neboť kdybych ji uměl věrně zachovávat, nemohl by ve mně tak snadno vyvstávat zmatek. Neboť kdykoli cítím nepokoj a těžkost, shledávám, že jsem se uchýlil od tohoto naučení.

Ale ty, který všechno můžeš a vždy usiluješ o prospěch duše, rozmnož ve mně svou milost, abych uměl zachovávat tvé učení a tak došel spásy.

5. Nevzdaluj se ode mne, můj Bože; Bože, na pomoc mi pospěš (Ž 71,12); neboť povstaly ve mně rozličné myšlenky a velké úzkosti, které trápí mou duši. Jak z nich vyvážnu neporušen, jak je přemohu?

6. Já půjdu před tebou (Iz 45,2), praví Pán, a ponížím slavné této země. Otevřu brány milosti a zjevím ti skrytá tajemství.

7. Učiň, Pane, jak pravíš, a všechny zlé myšlenky ať prchnou před tebou. Toto je má naděje a jediná útěcha: k tobě utíkat v každém soužení, v tebe důvěřovat, tebe z hloubi srdce vzývat a trpělivě očekávat tvou útěchu.

8. Osvět' mne, dobrý Ježíši, září vnitřního světla a vypuď z příbytku mého srdce všecku temnotu. Zkroť mnohou roztržitost a zažeň pokušení, která dorážejí na mou duši.

Statečně bojuj za mne a přemoz lité šelmy, totiž svůdné žádosti, aby tvou silou nastal mír (srov. Ž 122,7); a hojnost tvé chvály ať zaznívá ve svaté síni, totiž v čistém svědomí.

Poruč větrům a bouřím; řekni moři: utiš se, a větru: ustaň vát, a nastane velký klid.

9. Sešli své světlo a svoji věrnost (Ž 43,3), aby svítily na zemi; neboť dokud mě ty neosvítíš, jsem jen pustou a prázdnou zemí. Vylej na mne svou milost, omyj mé srdce nebeskou rosou, dej mi vodu nábožnosti, aby zavlažila tvář země, a aby vzešlo výhodné a znamenité ovoce.

Pozdvihni mou mysl, stísněnou břemenem hříchů a povznes každou mou touhu k nebesům, abych okusil slasti nebeského blaha a zošklivil si myslet na věci pozemské.

10. Odtrhni a vyprost' mě od veškeré pomíjející útěchy tvorů, neboť žádná stvořená věc mou tužbu zcela neuspokojí a neutěší.

Připoj mě k sobě nerozlučitelným poutem lásky, neboť jen ty jediný postačíš milujícímu, a bez tebe je všechno bezcenné.

XXIV.

O zahánění zvědavosti na život bližního

1. Synu, nebuď zvědavý a nedělej si zbytečné starosti. Není to tvá věc. Ty mne následuj (J 21,22)! Proč se staráš, zdali ten je takový či onaký; nebo zdali onen jedná a mluví tak či onak? Ty nebudeš odpovídat za jiné, ale vydáš počet sám za sebe. Tak proč se do toho vměšuješ?

Hle, já znám všechny a vidím všechno, co se děje pod sluncem; já vím, jaký kdo je, co si myslí, co chce a kam směřuje jeho úmysl. Budiž tedy všechno ponecháno mně; a ty si uchovej pravý pokoj, a znepokojovatel ať znepokojuje, jak bude chtít. Na něj dopadne, cokoli učiní nebo řekne, neboť mne oklamat nemůže.

2. Nesháněj se po zvučnosti velkého jména, po mnoha přátelích, ani po lásce jednotlivých lidí. Ty věci totiž jenom rozptylují a velice zatemňují srdce.

Rád bych k tobě mluvil svým slovem a zjevil ti svá tajemství, kdybys bedlivě vyčkával mého příchodu a otevřel mi dveře svého srdce. Proto buď obezřetný, bdí na modlitbách (srov. 1 Pt 4,7) a ve všem se pokoř (srov. Sír 3,20).

XXV.

V čem spočívá pevný pokoj srdce a skutečný prospěch

1. Synu, já jsem pravil: Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne jako dává svět, já vám dávám (J 14,27).

Všichni touží po pokoji, ale ne každý pečuje o to, čeho je k pravému pokoji zapotřebí. Můj pokoj je s pokornými a tichými srdcem; tvůj pokoj bude v mnohé trpělivosti. Budeš-li mě poslouchat a následovat můj hlas, budeš moci požívat hojného pokoje.

2. Co tedy učiním?

3. Ve všem si dávej pozor, co činíš a co mluvíš, a stále měj na mysli, aby ses líbil mně a nežádal a nevyhledával nic mimo mne. Ale slova ani skutky jiných opovážlivě neposuzuj, neplet' se do věcí, které nejsou tvým úkolem, a tak dosáhneš toho, že jen málo nebo zřídka budeš znepokojen.

Nepocít'ovat však nikdy žádné znepokojení ani nezakoušet žádné tělesné nebo duševní těžkosti, není možné v přítomném čase, nýbrž je výsadou věčného pokoje. Nemysli si tedy, žeš nalezl pravý pokoj, když nepocít'uješ žádné těžkosti; ani že je všechno dobré tehdy, když nemáš žádného protivníka; ani že je to dokonalé, jestliže se všechno děje podle tvého přání. Nedomnívej se, že jsi něčím velkým, nebo zvláště Bohu milým, když zakoušíš velkou zbožnost a duchovní slast; neboť podle těchto věcí se nepoznává pravý milovník ctnosti, ani v nich nespočívá duchovní pokrok a dokonalost člověka.

4. V čem tedy, Pane?

5. V tom, že se celým srdcem odevzdáš Boží vůli; a nebudeš vyhledávat svého prospěchu ani v malých, ani ve velkých věcech, ani pro tento čas, ani pro věčnost. A že se stejně jasnou tváří budeš děkovat za štěstí i protivenství a všechno budeš klást na stejnou váhu.

Bude-li tvá naděje tak pevná a vytrvalá, že i tehdy, když ti bude odňata vnitřní útěcha, budeš v srdci připraven snášet ještě vnitřní utrpení a nebudeš si stýskat, že nezasluhuješ tak veliké soužení. Ale budeš-li mi dávat ve všem mém řízení za pravdu a chválit mou svatost, tehdy budeš kráčet po pravé a přímé cestě pokoje a mít bezpečnou naději, že opět spatříš s radostí mou tvář. A až dospěješ k úplnému pohrdání sebou samým, věz, že tehdy budeš oplývat tak hojným pokojem, jak jen je na světě možné.

XXVI.

O pravé svobodě ducha, které lze dosáhnout spíše pokornou modlitbou než četbou

1. Pane, je třeba, aby dokonalý člověk nikdy nepřestal duchem směřovat k nebeským věcem a aby uprostřed mnohých starostí žil jakoby bezstarostně, tím, že k žádnému tvoru nelze nezřízenou náklonností; ne z lhostejnosti, nýbrž z jakési výsady svobodného ducha.

2. Prosím tě, můj nejdobrotivější Bože, uchraň mě starostí tohoto života, abych jimi nebyl příliš spoután. Zbav mě mnohých tělesných potřeb, abych neupadl do požitkářství. Oprost' mě od veškerých duchovních překážek, abych neklesl zlomen obtížemi.

Uchraň mě nejen těch věcí, po kterých se s takovou žádostivostí pachtí světská ješitnost, ale i těch béd, které jako všeobecné prokletí smrtelnosti trapně tíží a zdržují duši tvého služebníka, aby se nemohla povznést k svobodě ducha, jak by chtěla.

3. Můj Bože, nevýslovná slasti, proměň mi v trpkost všechno tělesné potěšení, které mě odvádí od lásky k věčným věcem a zhoubně mě k sobě vábí příslibem nějaké časné rozkoše.

Ať nade mnou nezmáhá, můj Bože, ať nezmáhá tělo a krev; ať mě neoklame svět a jeho krátká sláva; ať mě nepodrazí ďábel a jeho lstivost. Dej mi sílu k odporování, trpělivost k snášení a stálost k vytrvání. Místo všech světských potěšení mi dej přesladké pomazání svého Ducha a místo tělesné lásky mi vnukni lásku k svému jménu.

4. Hle, pokrm, nápoj, oděv a ostatní náležitosti k uchování těla jsou horlivému duchu na obtíž. Dej, abych těchto prostředků užíval s mírou, a abych se po nich příliš nesháněl.

Nelze se jich všech zříci úplně, neboť udržují přirozený život; ale vyhledávat zbytečnosti, které by nám více lahodily, zakazuje svatý zákon. Neboť ihned by si tělo začalo víc troufat proti duchu. Prosím, ať mě mezi oběma krajnostmi vede a řídí tvá ruka, aby ve všem zůstávala míra.

XXVII.

Kterak sebeláska nejvíc vzdaluje od svrchovaného dobra

1. Synu, musíš dát všechno za všechno a nic si neponechávat pro sebe. Věz, že sebeláska ti škodí víc než kterákoli světská věc. Každá tě totiž spoutává více nebo méně podle lásky a náklonnosti, kterou k ní máš.

Bude-li tvá láska čistá, prostá a dobře spořádaná, neupadneš do zajetí věcí. Nežádej si, co nesmíš mít; neměj, co by ti mohlo překážet a zbavovat tě vnitřní svobody. Je divné, že se mi neodevzdáš z celé hloubky srdce, se vším, co si můžeš přát nebo mít.

2. Proč se stravuješ bezúčelným zármutkem, proč se trápíš marnými starostmi? Žij podle mé vůle, a neutrpíš žádnou škodu.

Jestliže hledáš to nebo ono a chceš být zde či tam pro své pohodlí a pro své větší zalíbení, nikdy nedojdeš pokoje, ani se nezbavíš starostí, neboť v každé věci se najde nějaká nedokonalost a na každém místě se vyskytne nějaký protivník.

3. Není tedy prospěšné, dosáhneš-li nějaké věci nebo jejího zevnějšího rozmnožení, nýbrž pohrdneš-li jí a vytrhneš-li ji ze srdce s kořenem. Což neplatí jen o penězích a bohatství, ale i o ctižádostivé touze po hodnostech a o žádosti klamně chvály; tyto věci totiž pomíjejí s tímto světem.

Slabou ochranou je pouhé ústraní, chybí-li duch horlivosti; a nepotrvá dlouho pokoj nabytý zevně, není-li pevný základ v srdci; to jest, nespočineš-li ve mně. Můžeš měnit místa, ale tím se ještě nestaneš lepším. Neboť jakmile se naskytne příležitost a ty se jí poddáš, najdeš opět, před čím jsi utíkal, a to ještě ve větší míře.

4. Posilni mě, Bože, milostí Ducha svatého. Dej mi sílu, aby se duchovní člověk ve mně upevnil a oprost' mé srdce ode všech zbytečných starostí a úzkostí. Abych se nedával strhovat různými tužbami po čemkoli, ať je to malé nebo vzácné, ale abych na všechny věci hleděl, jako že pominou a já že pominu s nimi.

Neboť není nic trvalého pod sluncem, kde je vše pomíjivost a honba za větrem (Kaz 1,14). Jak je moudrý, kdo takto smýšlí!

5. Dej mi, Pane, nebeskou moudrost, abych se naučil jen tebe nadevšechno hledat a nacházet, nade všechno poznávat a milovat, a všechno ostatní chápat tak, jak to stanovil řád tvé moudrosti.

Dej mi, abych se opatrně vyhýbal lichotníkovi a trpělivě snášel toho, kdo mi odporuje. Neboť je velká moudrost nedat se pohnout kdekterým závanem lidských slov a nepopřávat sluchu svůdné Síréně; jen tak se totiž po začaté cestě kráčí bezpečně.

XXVIII.

Proti utrhačným jazykům

1. Synu, nermuť se, když někteří lidé o tobě špatně smýšlejí a říkají, co nerad slyšíš. Sám bys měl o sobě smýšlet ještě hůř a nikoho nepokládat za křehčího než jsi ty sám.

Budeš-li žít vnitřním životem, nebudeš valně dbát na prchavá slova. Je nemalou opatrností mlčet ve zlém čase a obracet se v nitru ke mně, ne se znepokojovat pro lidské úsudky.

2. Ať tvůj pokoj nezávisí na lidských řečech. Mluví-li se o tobě dobře nebo špatně, to tě neučiní jiným člověkem. Kde je pravý pokoj a opravdová sláva? Zdali ne ve mně?

Jen ten, kdo netouží po lidském zalíbení, ba nebojí se jejich nelibosti, bude požívat hojného pokoje. Z nezřízené lásky a z lichých obav vzniká všechen nepokoj srdce a roztržitost smyslů.

XXIX.

Kterak v soužení vzývat a velebit Boha

1. Požehnaný jsi, Bože milostivý, a požehnané jméno tvé navěky (Tób 3,11), žes chtěl, aby mě navštívilo toto pokušení a soužení. Nemohu mu uniknout, ale je mi zapotřebí se utíkat k tobě, abys mi pomohl a obrátil je k dobrému.

Pane, nyní jsem v soužení, není mi dobře u srdce, příliš mě trápí přítomná strast. Co nyní řeknu, milovaný Otče? Jsem svírán úzkostmi. Zachraň mě od této hodiny (J 12,27). Ta hodina však na mne přišla proto, abys ty byl oslaven, když já budu ponížen a ty mě vysvobodíš.

Hospodine, rač mě vysvobodit (Z 40,14). Neboť co si já ubožák počnu, kam se obrátím bez tebe? Dej mi trpělivost, Pane, i tentokrát. Pomáhej mi, můj Bože, a nebudu se bát, ať jsem sebevíce stísněn.

2. A co v tom soužení řeknu dál? Pane, staň se tvá vůle (Mt 26,42). Já jsem si to trápení a soužení zasloužil. Je tedy třeba, abych je trpělivě snášel, než bouře přejde a zase bude lépe.

Avšak tvá všemohoucí ruka je dost mocná, aby ode mne odňala i toto pokušení a zmírnila jeho sílu, abych nepodleh docela. Vždyť už tolikrát jsi mi takto přispěchal na pomoc, Bože můj milosrdný (Ž 59,18)! A čím je pro mne pokušení těžší, tím je tobě snazší tento obrat z ruky Nejvyššího (srov. Ž 77,11).

XXX.

O prosbě za Boží pomoc a o důvěře v návrat milosti

1. Synu, já jsem Pán, záštita v den soužení (Na 1,7). Přijď ke mně, když se octneš v nouzi. Právě to nejvíc brání nebeskému potěšení, že se pozdě uchyluješ k modlitbě. Neboť napřed, než začneš vzývat mne, vyhledáváš různé jiné útěchy a posilu ve vnějších věcech.

A tak se stává, že ti všechno málo prospívá, dokud nenahlédneš, že já vysvobozuji ty, kteří ve mne doufají, a že mimo mne není účinné pomoci, užitečné rady ani trvalého léku. Ale nyní, když jsi po bouři nabyl ducha, posilni se paprsky mé milosti; neboť jsem blízko (praví Pán), abych všecko obnovil, nejen tak, jak to bylo, ale přehojně a vrchovatě.

2. Což je mi něco nesnadné, nebo jsem snad podoben tomu, kdo slibuje a neplní? Kde je tvá víra? Stůj pevně a vytrvej! Buď trpělivý a statečný a útěcha ti přijde v pravý čas. Očekávej mne, očekávej; přijdu a uzdravím tě.

Je zkouška, co tě trápí, je lichá bázeň, co tě skličuje. Nač si dělat starosti z toho, co může přijít, když si tím jen vršíš zármutek nad zármutek? Každý den má dost vlastního trápení (Mt 6,34). Je bezúčelné a neúčelné, rmoutit se nebo radovat pro to, co může nastat a co se třeba nikdy nepříhodi.

3. Je ovšem lidské se dát šálit takovými představami; ale je znamením ducha ještě slabého tak lehce podléhat ponoukání nepřitele. Tomu je totiž jedno, oklame-li a podvede pravdou nebo lží; porazí-li nás láskou k věcem přítomným, nebo strachem z věcí budoucích.

Ať se tvé srdce nechvěje a neděsí (J 14,27). Věř ve mne a měj důvěru v mé milosrdenství. Když se domníváš, že jsi daleko ode mne, často ti bývám velmi blízko. Když si myslíš, že je všechno ztraceno, je to mnohdy jen příležitost k větší zásluze. Není všechno ztraceno, dopadne-li něco proti tvému očekávání. Nesmíš soudit podle chvilkové nálady, ani se nějaké těžkosti, ať přijde odkudkoli, poddávat a brát si ji k srdci tak, jako by všechna naděje na vysvobození byla ta tam.

4. Nedomnívej se, že jsi zcela opuštěn, když na tebe dočasně sešlu nějaké trápení, nebo ti odejmu žádoucí potěšení; neboť tak se vchází do nebeského království. A tobě i ostatním mým služebníkům je nepochybně prospěšnější, jste-li zkoušeni protivenstvím, než kdybyste měli všechno podle svého přání.

Já znám i skryté myšlenky a vím, že je velmi užitečné pro tvou spásu, jsi-li občas ponechán bez vnitřní útěchy, aby ses snad nevynášel ve chvílích zdaru a nestal se samolibým pro něco, čím nejsi. Co jsem dal, mohu odejmout, a kdy se mi zlíbí opět vrátit.

5. Když dávám, dávám ze svého; když odnímám, neberu z tvého; neboť každý dobrý dar a každé dokonalé obdarování je mé (Jk 1,17).

Nepohoršuj se a neklesej na mysl, sešlu-li na tebe těžkost nebo jakékoli protivenství. Neboť já tě mohu zase rychle pozvednout a každé břímě změnit v radost. A přece jsem spravedlivý a hodný veliké chvály, jednám-lis tebou takto.

6. Jestliže jsi opravdu moudrý a usuzuješ podle pravdy, nikdy se nesmíš tolik rmoutit pro nějaké protivenství; spíš se máš radovat a děkovat. Ba máš pokládat za jedinou svou radost, když tě stihnu bolestmi a nijak tě nešetřím.

Jako si Otec zamiloval mne, tak jsem si já zamiloval vás (J 15,9), pravil jsem svým milým učedníkům. A zajisté jsem je neposlal k časným radostem, nýbrž k těžkým bojům; ne k poctám, ale k opovržení; ne k zahálce, ale k práci; ne k odpočinku, ale aby přinesli hojný užitek v trpělivosti. Pamatuj, můj synu, na tato slova.

XXXI.

O zřeknutí se všeho tvorstva, aby mohl být nalezen Tvůrce

1. Pane, potřebuji ještě více milostí, mám-li dospět tam, kde mi nebude moci překážet žádný člověk ani tvor. Neboť pokud mě zdržuje nějaká věc, nemohu se volně povznést k tobě. Po svobodném vzletu toužil ten, kdo pravil: Kéž bych měl křídla jako holubice, abych vzlétl a odpočinul (srov. Ž 55,7).

Co je pokojnější než bezelstné oko? A kdo svobodnější než ten, kdo netouží po ničem na zemi? Je tedy nutno se povznést nad všechny tvory, úplně opustit sebe sama a ve vytržení myslí poznávat, že ty, Tvůrce všeho, nejsi v ničem podoben tvorům. Kdo se neodpoutá ode všech tvorů, nemůže se volně věnovat božským věcem. Proto je tak málo těch, kdo vedou rozjímavý život; neboť jen málokdo se umí naprosto odloučit od pomíjejícího stvoření.

2. K tomu je zapotřebí velké milosti, která by duši povznesla a pozvedla nad sebe samu. A pokud se člověk nepovznese duchem, neoprostí se ode všech tvorů a nesjednotí se úplně s Bohem, potud zůstane bez valné ceny všeho, co ví nebo má.

Kdo pokládá za velké cokoli krom jediného nesmírného a věčného dobra, dlouho zůstane malý a bude ležet v prachu. A cokoli není Bůh, je nic a má být pokládáno za nic.

Je velký rozdíl mezi moudrostí osvíceného a nábožného člověka a vědomostmi sčtělého a vzdělaného učenice. Mnohem vznešenější je to poznání, které prýští shora, vléváno Bohem, než které se namáhavě získává lidským důvtipem.

3. Mnozí touží po nebeském nazírání, ale nesnaží se cvičit v tom, co je k tomu potřebné. Je také velmi na překážku, zůstávat při náznacích a smyslově přístupných věcech, a málo se věnovat dokonalému umrtvování.

Nevím, jakým duchem jsme vedeni a kam směřujeme my, kteří chceme být nazýváni duchovními, když vynakládáme takovou námahu a tak velikou péči pomíjejícím a nicotným věcem, a o svém vnitřním životě tak zřídka uvažujeme s dokonale soustředěnou myslí.

4. Bohužel, ihned po nepatrném duchovním obnovení se obracíme navenek a nepodrobujeme své skutky přísnému zkoumání. Nepátráme, kde je kořen našich náklonností, nelitujeme, jak nečisté je všechno naše počínání. Všechno tvorstvo pokazilo na zemi svou cestu (Gn 6,12), a proto přišla veliká potopa.

Poněvadž tedy naše vnitřní sklony jsou velmi porušeny, vyplývá z nich nezbytně i porušený skutek jako ukazatel nedostatku vnitřní životní čistoty Ovoce dobrého života vychází jen z čistého srdce.

5. Lidé se ptávají, kolik kdo vykoná a nedbají už tolik o to, z jak čistého podnětu jedná. Zkoumá se, zdali je udatný, bohatý, krásný, schopný, nebo dobrý spisovatel, dobrý zpěvák, dobrý panovník; ale mnohdy se pomíjí, jak je prostomyslný, jak trpělivý, mírný, zbožný a vnitřně plný.

Přirozenost dbá o zevnějšek člověka, milost se obrací k jeho nitru. Ta první se často mýlí, ta druhá doufá v Boha, aby nebyla zklamána.

XXXII.

O zřeknutí se sám sebe a odříkání ve všech žádostech

1. Synu, nemůžeš mít dokonalou svobodu, dokud se úplně nezřekneš sám sebe. V poutech jsou všichni prospěcháři, samolibí, chlípníci, zvědavci a toulaví, kteří stále vyhledávají, co je jim příjemné, a ne co patří k Ježíši Kristu; často si však vymýšlejí a vytvářejí věci, které nemají trvání. Neboť pomine všecko, co nepochází z Boha.

Drž se stručného, ale obsažného slova: Opust' vše, a všechno najdeš; zanech žádostivosti a získáš pokoj. Přemýšlej o tom a když se podle toho zařídíš, porozumíš všemu.

2. Pane, to není práce na den, ani dětská hra, vždyť v tomto stručném slově je obsažena všechna dokonalost řeholníků.

Synu, nesmíš se hned odvracet, ani klesat na mysli, když uslyšíš o cestě dokonalosti. Spíš tím máš být povzbuzen k vyšším věcem, po nichž máš alespoň dychtivě toužit. Kéž bys byl takový a dospěl k tomu, abys nebyl samolibý, ale poctivě dbal každého příkazu jak mého, tak i svých představených, které jsem ti ustanovil. Tehdy by ses mi vskutku zalíbil a celý tvůj život by plynul v radosti a v pokoji.

Je ještě mnoho věcí, které bys měl opustit; jestliže se jich pro mne úplně nevzdáš, nedosáhneš, čeho si přeješ. Radím ti, abys u mne nakoupil zlata ohněm přečištěného, a tak zbohatl (Zj 3,18), totiž nebeskou moudrost, která šlape po všem, co je nízké. Té dej přednost před moudrostí pozemskou a přede vším zalíbením u lidí i u sebe sama.

3. Tím jsem ti řekl, aby sis za věci, které se lidem jeví vzácné a vznešené, koupil ty, které se lidem zdají malé.

Neboť malá a bezvýznamná, téměř nepovšimnutá se zdá pravá nebeská moudrost, která o sobě nesmýšlí nijak vysoko, ani se nedomáhá chval zde na zemi. Mnozí ji sice uznávají ústy, ale jejich život se s ní zdaleka nesrovnává; proto je vzácnou perlou, skrytou mnoha lidem.

XXXIII.

O nestálosti srdce a o Bohu jako posledním cíli

1. Synu, nevěř svým náladám; ta, kterou máš nyní, se rychle změní v jinou. Pokud žiješ, podléháš změnám, i když nechceš; hned jsi veselý, hned smutný; hned klidný, hned rozrušený; tu zbožný, tu zas roztržitý; tu pilný, tu zas lenivý; teď upřímně vážný, vzápětí lehkovážný.

Moudrý a opravdu duchovní člověk se však povznáší nad tyto proměny, nedbá o to, co právě cítí nebo kam vane vítr nestálosti, nýbrž na to, aby všechno usilování ducha zdárně špelo k nezbytnému a žádoucímu cíli. Neboť jen tak může člověk zůstat neochvějně jeden a týž, bude-li čistým okem svého úmyslu hledět uprostřed tolika zvrátů nepřetržitě na mne jediného.

2. Čím je pak čistší ten pohled dobrého úmyslu, tím pevněji se kráčí uprostřed rozličných bouří. Jenže mnoha lidem se zrak čistého úmyslu kalí; neboť jakmile se vyskytne něco příjemného, hned se po tom ohlížejí. Jen zřídka se najde ten, kdo by byl úplně bez kazu sobectví.

Tak přišli kdysi Židé do Bethanie k Martě a Marii nejen kvůli Ježíšovi, ale také aby uviděli Lazara (J 12,9). Zrak dobrého úmyslu je tedy třeba očistit, aby byl prostý a přímý, a upírat jej přes všechny překážky jedině na mne.

XXXIV.

Kterak je Bůh milujícím ve všem a nade všechno sladký

1. Hle, můj Bůh, mé všechno! Co si více mohu přát a po čem blaženějším toužit? Líbezná a sladké slovo, ale jen těm, kteří milují Slovo a ne svět, ne to, co dává svět!

Můj Bůh, mé všechno! Tomu, kdo chápe, je tím řečeno dost; a tomu, kdo miluje, je radostí to stále opakovat. Neboť když ty jsi, Bože, s námi, všechno je radostí; a když jsi nepřítomen, všechno se omrzí. Ty dáváš srdci klid, velký pokoj a slavnostní veselí. Ty způsobuješ, že člověk o všem dobře smýšlí a ve všem tě chválí; a bez tebe se mu nic nemůže zalíbit nadlouho. Aby mu něco bylo milé a příjemné, musí být při tom tvá milost, musí to být okořeněno tvou moudrostí.

2. Co může být opravdu nemilé tomu, kdo tě miluje? A co může potěšit toho, kdo tě nemá rád?

Před tvou moudrostí hynou moudří tohoto světa i milovníci smyslnosti; ti první propadají nicotností, ti druzí smrti. Opravdu moudří jsou však ti, kdo následují tebe, pohrdající světem a umrtvující své tělo; neboť se povznášejí od nicoty k pravdě, od tělesnosti k duchovnu. Těm je sladký toliko Bůh a cokoliv je v tvorstvu dobrého, všechno obrací k oslavení Stvořitele.

Ale jak se liší, jak velice se liší sladkost Tvůrce a tvorstva, věčnosti a časnosti, světla nestvořeného a světla odraženého!

3. Věčné světlo, které převyšuješ všechna stvořená světélka, prosvět' svými blesky z výšin hlubiny mého srdce! Očisti, potěš, osvět a oživ mého ducha se všemi jeho mohutnostmi, abych jásavým vzletem přilnul k tobě!

Kdy už přijde ta blažená a vytoužená chvíle, až mě nasytíš svou přítomností a budeš mi vším ve všem? Dokud mi to nebude dáno, nebude má radost úplná. Dosud ve mně bohužel žije starý člověk, ještě není zcela ukřižován a dokonale umrtven. Dosud se žádostmi vzpírá duchu, rozněcuje vnitřní boje a ruší mír v království duše.

4. Ty však povstaň a pomoz mi! Umíš zvládnout zpupné moře, zkrátit jeho vzduť vlny (Ž 89,10). Rozpraš národy válkychtivé (Ž 68,31); znič je svou mocí (srov. Ž 59,12)! Ukaž, prosím, svou velikost, a ať je oslavena tvá pravice; neboť nemám jinou naději, jiné útočiště, než v tobě, Pane, můj Bože.

XXXV.

Kterak v tomto životě není bezpečí před pokušením

1. Synu, v tomto životě nikdy nejsi bezpečný; ale pokud budeš žít, stále budeš potřebovat duchovní zbraně. Žiješ mezi nepřáteli, kteří na tebe útočí zprava i zleva. Nebudeš-li se na všechny strany krýt štítem trpělivosti, nezůstaneš dlouho nezraněn. A pokud nepřilneš srdcem ke mně, s opravdovou vůlí trpět všechno pro mne, nevydržíš v tomto ohni a nedosáhneš palmy blažených.

Musíš tedy všechno statečně překonávat a mocnou rukou odrážet rány. Neboť jen vítěz obdrží palmu, kdežto nestatečnému zbude jen ubohost a bída.

2. Hledáš-li odpočinek v tomto životě, jak jednou dojdeš odpočinutí věčného? Nepočítej s přílišným odpočíváním, nýbrž s velikou trpělivostí. Opravdový pokoj nehledej na zemi, ale v nebi; ne u lidí, ani u ostatního tvorstva, ale jedině u Boha.

Z lásky k Bohu máš všechno podstupovat rád; námahy i bolesti, pokušení, soužení, úzkosti, nouzi, nemoci, bezpráví, odmlouvání, pohanění, ponížení, zahanbení, pokárání i opovržení. Tyto věci dopomáhají k ctnosti, svědčí o pravém ucedníku Krista a připravují nebeskou korunu. Já za kratičkou námahu dávám věčnou odplatu a za dočasné zahanbení nekonečnou slávu.

3. Domníváš se snad, že se ti bude vždycky podle tvé vůle dostávat duchovních potěšení? Ani moji svatí je vždycky nemívali; přicházely na ně mnohé těžkosti, rozličná pokušení a velké bezútěšnosti. Ale oni všechno trpělivě snášeli a důvěřovali víc Bohu než sobě; neboť věděli, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena (Ř 8,18).

Ty bys chtěl už teď mít to, čeho jiní stěží dosáhli po mnoha slzách a velkém namáhání? Očekávej Pána, veď si zmužile a buď statečný (srov. Ž 27,14); neztrácej důvěru, neustupuj, ale nasazuj tělo i duši pro slávu Boží. Já ti vrchovatě odplatím; budu s tebou v každém soužení.

XXXVI.

Proti nesprávným lidským úsudkům

1. Synu, oddej se pevně celým srdcem Pánu a neboj se lidského úsudku, když ti svědomí dosvědčuje, že jsi čistý a nevinný. Takto trpět je dobré a požehnané, a pokornému srdci to ani nebude zatěžko, neboť důvěřuje víc Bohu než sobě.

Mnozí lidé mnoho mluví, proto si zasluhují malé víry. Není ani možné dát na každého. I když se Sv. Pavel snažil všem zalíbit v Pánu a všem se stal vším (1 K 9,22), přesto si dělal pramálo z toho, že byl souzen lidským soudem.

2. Vykonal pro poučení a spásu jiných všechno, nač stačil a co mohl; a přesto nemohl zabránit tomu, aby ho někdy lidé nesoudili a neopovrhovali jím. Proto všechno poručil Bohu, který všechno zná. Jen trpělivost a pokora mu byly obranou proti zlým řečem, nesprávným a lživým výmyslům i svévolným pomluvám. Ale někdy i on se hájil, aby svým mlčením nedal pohoršení těm, kdo byli duchovně slabí.

3. Proč se tedy bojíš člověka, jenž umírá, lidského syna, který je jak tráva (Iz 51,12)? Dnes je a zítra už ho není. Boha se boj a nebudeš se strachovat lidských hrozeb. Co kdo zmůže proti tobě pomluvami nebo křivdami? Spíš tím uškodí sobě než tobě; a ať je kdokoli, neunikne Božímu soudu.

Ty měj před očima Boha a svárlivě se nebraň (srovnej 2 Tim 2,24). Když se ti zdá, že v přítomné chvíli podléháš a snášíš zahanbení, jakého nezasluhuješ, nepohoršuj se nad tím a netrpělivostí si nezkracuj nebeskou odměnu. Ale raději vzhledni ke mně, neboť mám moc tě vytrhnout z každé hanby i křivdy a odplatit každému podle jeho skutků.

XXXVII.

O čistém a úplném sebezřeknutí k dosažení svobody srdce

1. Synu, opusť sebe a najdeš mne. Vzdej se veškeré své vůle a všeho majetku a vždycky tím jen získáš. Neboť jakmile se bez výhrady zřekneš sebe, dostane se ti hojně milosti.

2. Pane, kolikrát se mám sebe zřící a v čem mám sebe opustit?

3. Vždy a v každé chvíli, a to jak v malých, tak i ve velkých věcech. Nic nevyjímám, nýbrž chci, abys byl prost všeho.

Jak jinak budeš moci být můj a já tvůj, nezbavíš-li se zcela vlastní vůle navenek i uvnitř? Čím rychleji tak učiníš, tím lépe pro tebe; čím dokonaleji a upřímněji, tím více se mi zalíbíš a tím více získáš.

4. Někteří se zřikají sebe jen s jistou výhradou; neboť nedůvěřují Bohu úplně, a proto se chtějí zajišťovat sami.

Jiní zase zpočátku obětují všechno, ale později, když je přepadne pokušení, se vracejí k svému; proto pokračují v ctnosti jen nepatrně. Takoví nedosáhnou pravé svobody čistého srdce a milosti mého oblažujícího přátelství, dokud se úplně nezřeknou sebe a nebudou svou obětí denně obnovovat. Bez toho není a nebude blaženého sjednocení se mnou.

5. Přečasto jsem ti říkal a nyní znovu pravím:

opušť sebe, zřekni se sebe a zakusíš hojnost vnitřního pokoje. Dej všechno za všechno, nic nevyjímej, nic nežádej zpět; drž se prostě a věrně jen mne, a budeš mě mít. Budeš v srdci svoboden a temnosti tě nepřemohou.

Usiluj o to, modli se za to, touži po tom, aby ses uměl zbavit všeho, co máš, a úplně chudý následoval naprosto chudobného Ježíše. Odumři sobě a budeš se mnou věčně žít! Pak ustanou všechny plané představy, nevhodné zmatky a zbytečné starosti. Pak také pomine přílišná bázeň a nezřízená láska.

XXXVIII.

O dobrém počínání ve vnějších věcech a uchylování se k Bohu v nebezpečích

1. Synu, snaž se pilně o to, abys na každém místě, ve všem jednání nebo vnějším zaměstnání byl vnitřně svobodný, zůstával pánem nad sebou; a aby věci zůstávaly podřízeny tobě, a ne ty jim. Abys byl pánem a vládcem svých skutků, ne jejich služebníkem a otrokem. Jako svobodný a pravý Hebrejec, který vstupuje v úděl a do svobody Božích synů.

Ti jsou povzneseni nad věci přítomné a patří na věčné. Ti hledí levým okem na věci pomíjející, pravým na nebeské. Ty nesváděj časné věci, aby k nim přilnuli, nýbrž oni sami je řídí tak, aby jim dobře sloužily, jak je k tomu určil Bůh, ustanovil svrchovaný Tvůrce, který ve svém stvoření nenechal nic neuspořádaného.

2. Jestliže nebudeš na všechno, co se přihodí, hledět jen zevně a pozorovat jen tělesným zrakem a sluchem, nýbrž s každou záležitostí ihned vstoupíš s Mojžíšem do Božího stánku poradit se s Pánem, často uslyšíš Boží odpověď a vrátíš se poučen o mnoha věcech přítomných i budoucích. Vždyť Mojžíš se vždycky obracel k Božímu stánku se všemi pochybnostmi a otázkami, na něž hledal odpověď; a utíkal se o pomoc k modlitbě, aby došel úlevy v nebezpečích a lidských protivenstvích.

Tak i ty se máš utíkat do komůrky svého srdce a úpěnlivě prosit o Boží pomoc. Neboť čteme, že Jozue a izraelští synové byli oklamáni od Cibeónských proto, že se napřed neotázali Pána (srov. Joz 9,14), nýbrž lehkověrně naslouchali sladkým řečem a dali se ošálit falešným soucitem.

XXXIX.

Kterak člověk nemá jednat ukvapeně

1. Synu, vždycky mi svěř svou záležitost, já ji v pravý čas dobře urovnám. Vyčkej mého uspořádání, a budeš z toho mít jen prospěch.

2. Pane, velmi rád ti svěřuji všechny své záležitosti, neboť vlastní přemýšlení mi je málo naplat.

Kéž bych se příliš nestaral o možné budoucí události, ale bez váhání se odevzdal do tvé vůle.

3. Synu, člověk často bývá podněcován něčím, po čem touží; ale když toho dosáhne, začne smýšlet jinak. Vždyť takové náklonnosti netíhnou trvale k jednomu a témuž, nýbrž pohánějí nás od jedné věci k druhé.

Proto není maličností umět se zapřít i v maličkostech.

4. Opravdový duchovní pokrok je ve zřeknutí se sebe; a člověk zřikající se sám sebe je velice svobodný a bezpečný.

Jenže starý nepřítel, odpůrce všeho dobrého, nepřestává pokoušet; ve dne v noci klade těžké nástrahy, zdali by nemohl polapit neopatrného do lstivých osidel. Bděte a modlete se, praví Pán, abyste neupadli do pokušení (Mt 26,41).

XL.

Kterak člověk nemá nic dobrého sám ze sebe a ničím se nemůže chlubit

1. Pane, co je člověk, že na něho pamatuješ, syn člověka, že se ho ujímáš (Ž 8,5)? Čím si člověk zasloužil, že mu dáváš svou milost?

Pane, což si mohu stěžovat, když mě opustíš? Nebo snad mám právo něco namítat, když neučiniš, zač prosím? Vždyť ve skutečnosti si mohu myslet a říkat jen toto: Pane, nic nejsem, nic nemohu a nic dobrého nemám ze sebe; ale ve všem jsem slabý a stále tíhnu jen k nicotě. A jestli ty mi nepomůžeš a duchovně mě nepoučíš, zvlažním a rozvrátím se úplně.

2. Ty však, Pane, jsi stále tůž a zůstáváš na věky (srov. Ž 102,28) vždy dobrý, vždy spravedlivý a svatý; všechno konáš dobře, spravedlivě a svatě a vše moudře pořádáš. Kdežto já, vždy spíše náchylný k duchovnímu úpadku než pokroku, nesetrvávám stále v témž stavu, ale měním se sedmkrát za den.

Nicméně je ihned lépe, jakmile se ti zlíbí podat mi pomocnou ruku. Vždyť jen ty můžeš pomoci i bez lidského přispění; a upevnit v dobrém tak, aby se má tvář neobracela hned tam, hned onam, ale abych se obrátil srdcem jedině k tobě a spočinul jen v tobě.

3. Proto jen tehdy, kdybych uměl opravdu odvrhnout každé lidské potěšení, buď abych dosáhl zbožnosti, nebo z nějaké nouze, která mě dohání hledat jen tebe – poněvadž není člověka, jenž by mě utěšil – jen tehdy bych mohl právem doufat v tvou milost, a radovat se z daru nového potěšení.

4. Děkuji tobě, od něhož pochází všechno, co dobrého se mi přihodí. Vždyť já jsem před tebou prázdnota a nicota (srov. Ž 39,6), člověk nestálý a slabý. Čím se tedy mohu chlubit, nebo proč bych měl požívat vážnosti? Snad pro svou nicotnost? To by byl vrchol ješitnosti.

Ješitnost je věru zlý mor a největší marnivost, poněvadž odvádí od pravé slávy a zbavuje nebeské milosti. Neboť líbí-li se člověk sobě, nelíbí se tobě; dychtí-li po lidské chvále, přichází o pravé ctnosti.

5. Pravá sláva a svatá radost však je v tom: chlubit se tebou a ne sebou, radovat se z tvého jména a ne z vlastní ctnosti, a nenacházet zalíbení v žádném tvoru, leda pro tebe.

Buď pochváleno tvé jméno, nikoli mé; buď velebeno tvé dílo, nikoli mé; buď chvalořečeno tvé svaté jméno, kdežto mně nebud' prokazována žádná lidská chvála. Ty jsi má sláva, ty jsi jástot mého srdce. Tebou se budu chlubit a honosit celý den; sám sebou se chlubit nebudu, leda svými slabostmi (2K12,5).

6. Ať si Židé vyhledávají vzájemnou chválu, já budu hledat jen tu, která je od Boha (srov. J 5,44). Neboť všechna lidská sláva, všechna pozemská čest a veškerá světská vznešenost je nicotnost a pošetilost vzhledem k tvé věčné slávě.

Má pravdo a mé milosrdenství, můj Bože, blažená Trojice! Jen tobě buď chvála i čest a moc i sláva na věčné věky!

XLI.

O pohrdání každou časnou poctou

1. Synu, nermuť se, když vidíš, jak se jiným dostává cti a povýšení a tobě jen pohrdání a ponížení. Pozdvihni své srdce ke mně do nebe a nezarmoutí tě lidské pohrdání na zemi.

2. Pane, jsme zaslepeni a snadno se dáváme svést ješitností. Podívám-li se poctivě sám na sebe, nikdy se mi vlastně od žádného tvora nestala křivda; takže nemám proč si ti stěžovat. Ale poněvadž jsem já tak často a těžce zhřešil proti tobě, právem brojí všechno tvorstvo proti mně. Podle spravedlnosti mi tedy patří zahanbení a opovržení; tobě však chvála, čest a sláva.

A jestli se neuzpůsobím tak, abych ochotně od každého tvora snášel opovržení, opuštění a zneuznání, nedojdu vnitřního pokoje, stálosti, duchovního osvětlení a úplného sjednocení s tebou.

XLII.

Kterak pokoj nezakládat na lidech

1. Synu, zakládáš-li svůj pokoj na některé osobě, protože s ní stejně smýšlíš a žiješ vedle ní, budeš neustálý a neuspokojen. Jen pokud máš své útočiště ve věčně žijící a trvajícím pravdě, nezkrúší tě, když tě přítel opustí nebo ti umře. Přátelská láska má mít svůj základ ve mně a jen pro mne máš milovat toho, kdo se ti zdá dobrý a zvláště milý v tomto životě. Přátelství beze mne nemá ceny ani trvání; a není pravé a čisté lásky, kromě té, která tě pojí se mnou. Máš odumřít přátelským náklonnostem k milovaným lidem tak, aby sis přál (pokud by záleželo jen na tobě), být bez lidské společnosti vůbec.

Člověk se přibližuje k Bohu tím víc, čím víc se vzdaluje všeho pozemského potěšení; a povznáší se k Bohu tím výše, čím hlouběji se ponoří do sebe a čím se sám sobě jeví nepatrnějším.

2. Kdo však si přičítá něco dobrého, brání v přístupu Boží milosti; neboť milost Ducha svatého vždy hledá jen pokorné srdce. Kdyby ses dovedl zcela umrtvit a oprostít od veškeré lásky k tvorům, vešel bych k tobě s hojnou milostí. Pokud vzhlížíš k tvorům, máš zakryto patření na Tvůrce.

Nauč se ve všem přemáhat pro Stvořitele, a tak budeš moci proniknout k poznání Boha. Každá nezřízená láska a touha po sebemenší věci odvrací a odvádí od Nejvyššího.

XLIII.

Proti klamně světské učenosti

1. Synu, nedej se strhávat krásnými a chytrými výroky lidí, neboť Boží království nezáleží v slovech, nýbrž v moci (1 K 4,20).

Dbej mých slov! Ta rozněcují srdce, osvěcují mysl, vzbuzují zkroušenost a přinášejí rozličná potěšení. Nikdy nečti má slova proto, aby ses zdál učenější nebo moudřejší. Snaž se vymýtit své chyby, protože to ti prospěje víc, než se vyznat v mnoha nesnadných otázkách.

2. I když budeš hodně číst a poznávat, vždycky se musíš vracet k jedinému začátku všeho. To já učím člověka vědění (srov. Ž 94,10); a prostým dávám jasnější poznání, než by mohli získat od lidí. Ke komu mluvím já, ten se stane rychle moudrým a bude velice prospívat na duchu.

Běda těm, kdo pátrají po tolika zajímavostech pouze lidských, ale málo dbají na to, kterak sloužit mně. Přijde čas, kdy se ukáže Mistr všech mistrů, Kristus, Pán andělů, aby prozkoumal všechno vědění, totiž prozpytoval svědomí každého z nás. V té době prohledám Jeruzalém se svítlnami (Sf 1,12), i vyjde na světlo, co bylo skryto v tmách a zmlknou všechny lidské výmluvy.

3. To já povznáším pokornou mysl v jediném okamžiku tak, že pronikne do věčné pravdy hlouběji, než kdyby deset let studovala na školách. Já učím bez hluku slov, bez spleti domněnek, bez šilhání po počtech, bez zápolení protichůdných důkazů.

Já učím pohrdat pozemskými věcmi, ošklivit si přítomné, hledat věčné, milovat věčné, vyhýbat se počtům, snášet pohoršení, skládat všechnu naději ve mne, nežádat si ničeho mimo mne a milovat mne vroucně nadevše.

4. Byl jistý člověk, jenž z vroucí lásky ke mně poznal věci božské a mluvil o divech. Více získal tím, že všechno opustil, než kdyby byl hloubal o učenostech.

K některým promlouvám o obyčejných věcech, k jiným o zvláštních; jedněm se příjemně ukazují ve znameních a podobenstvích, jiným zjevují svá tajemství v ostrém světle. Řeč svatých knih je jedna, ale ne všechny poučí stejnou měrou; neboť uvnitř jsem já, jenž učím pravdě, zkoumám srdce, prohlížím myšlenky, pobádám k činům a uděluji každému, jak uznávám za vhodné.

XLIV.

O nepodléhání vnějším věcem

1. Synu, o mnoha věcech nemáš ani vědět a máš se pokládat na zemi jakoby za mrtvého, jemuž je celý svět ukřižován. K mnohému musíš zůstat hluchý a raději myslet nato, co je ti k pokoji.

Je užitečnější odvrátit oči od toho, co se ti nelíbí a nechat každého při jeho mínění, než se pouštět do hádek a sporů. Budeš-li zadobře s Bohem a dbát jeho soudů, snáze sneseš porážky.

2. Pane, jak daleko to s námi došlo? Hle, pláčeme nad časnou ztrátou, lopotíme se a běháme za nepatrným ziskem; ale na duchovní újmu nepamatujeme a jen pozdě se dokážeme vzpamatovat. Dbáme o to, co prospívá málo nebo nic, ale nevšímáme si toho, co je svrchovaně potřebné. A tak se celý člověk ztrácí ve vnějších věcech, a když zavčas nezmoudří, dobrovolně v nich utone.

XLV.

Kterak nevěřit každému; a o snadném chybování slovem

1. Pane, pomoz mi v soužení, neboť nicotná je lidská pomoc (srov. Ž 60,13). Kolikrát už jsem nenašel věrnost tam, kde jsem ji měl za jistou! A kolikrát naopak jsem ji našel tam, kde jsem se jí nejméně nadál!

Nicotné je tedy skládat naději v lidi; Hospodin je spása spravedlivých (Ž 37,39). Buď veleben, Pane, můj Bože, ve všem, co nás potká. Jsme slabí a nestálí, snadno se klameme a měníme.

2. Který člověk si dovede ve všem počínat tak opatrně a obezřele, aby nikdy neupadl do nějakého klamu nebo zmatku? Ale kdo důvěřuje tobě, Pane, a upřímně tě hledá, tak snadno neklesne. A když už ho potká nějaké soužení, ty ho z něho rychle vysvobodíš a potěšíš, ať je sebevíc sklíčen; neboť nikdy neopustíš toho, kdo v tebe doufá.

Vzácný je věrný přítel, který vytrvá ve všech tísních svého přítele. Ty, Pane, jediný jsi ve všem nejméně nadál, a nikdo jiný není takový!

3. Jak moudrá byla ta svatá duše (sv. Agata), která pravila: Má mysl je upevněna a zakotvena v Kristu. Kdyby tomu bylo tak i u mne, neznepokojovala by mě tak lehko lidská bázeň a nedráždily šípy slov. Kdo může všechno předvídat a kdo zabránit budoucímu zlu? Když tolikrát zraní i to předvídané, co může nepředvídané zlo způsobit jiného, než že tě těžce poraní? Ale proč jsem já ubožák nebyl prozíravější; proč jsem tak snadno věřil druhým? Vždyť jsme lidé, a nic jiného než křehcí lidé, i když nás mnozí pokládají a prohlašují za anděly.

Komu mám věřit, Pane; komu jinému než tobě? Ty jsi Pravda, která neklame, ani nemůže být oklamána. Ale naopak zase: Každý člověk je lhář (Ž 116,11), slabý, nestálý a nespolehlivý, a to především v řeči; proto se nemá tak hned věřit ani tomu, co se navenek zdá pravdivé.

4. Jak moudře jsi nás varoval, abychom se měli na pozoru před lidmi; že nepřitelem člověka bude jeho vlastní rodina (Mt 10,36), a že nemáme věřit, řekne-li někdo: Hle, tu je Mesiáš, nebo tam (Mt 24,23; Mt 13,21). Z vlastní škody jsem se poučil; kéž je mi to k větší obezřetnosti a ne k nové pošetilosti!

Dávej pozor, řekne mi leckdo, dávej pozor a nech si pro sebe, co ti pravím. A zatímco já mlčím a zachovávám tajemství, neumí mlčet ten, který prosil o mlčenlivost, ale vzápětí vyrazí mne i sebe a odejde. Uchraň mě, Pane, od takových mluvku a nespolehlivých lidí, abych jim neupadl do rukou a nikdy se nedopustil něčeho takového. Vlož mi do úst pravdivé a mužné slovo a vzdal ode mne lstivý jazyk. Co nesnáším u jiných, toho se musím všemožně varovat sám.

5. Jak je dobré a pokojné mlčet o jiných, lehkomyšlně nevěřit hned všemu a neroztrousit to dále! Málokomu se svěřovat a hledat vždy jen tebe, jenž vidíš do srdcí. A nevzrušovat se kdejakým přívalem slov, nýbrž prosit, ať se všechno v nás i mimo nás děje podle ustanovení tvé vůle.

Jak je bezpečné pro zachování nebeské milosti vyhybat se lidské okázalosti a nebažit po vzbuzování vnějšího obdivu! Ale snažit se ze všech sil o to, co vede k nápravě života a k horlivosti. Kolika lidem již uškodilo, že jejich ctnosti byly známy a předčasně chváleny! A kolika naopak bylo na prospěch, že mlčky uchovávali milost v tomto křehkém životě, který je samé pokušení a bojování!

XLVI.

O důvěře v Boha, když nás urážejí řeči

1. Synu, zachovej klid a doufej ve mne. Neboť co jsou slova, než slova? Poletují vzduchem, ale kamenu neublíží. Jsi-li něčím vinen, umíš si, že se rád a ochotně napraviš. Jestliže si nejsi ničeho vědom, myslí si, že to rád sneseš pro Boha.

Je přece maličkost, trpíš-li občas jen slovy, poněvadž bys nevydržel těžší rány. A proč tě stačí rmoutit takové maličkosti? Zda ne proto, že jsi ještě příliš tělesný a dáš na lidi víc, než je třeba? Obáváš se totiž pohrdání, nechceš-li být kárán za své přestupky, a proto vyhledáváš různé výmluvy.

2. Ale pohlédni na sebe lépe a poznáš, že v tobě dosud žije svět a planá touha líbit se lidem. Neboť když se vyhybáš ponížení a zahanbení pro své chyby, je vidět, že nejsi opravdu pokorný, žeš ještě neodumřel světu, že svět ti ještě není ukřižován.

Ale poslyš mé slovo a nedáš nic na sáhodlouhé lidské řeči. Hle, i kdyby na tebe navyprávěli, co si dokáží vymyslet nejzlomyslnějšího, jak ti to může ublížit, necháš-li to naprosto bez povšimnutí a nedbáš toho ani za nehet? Což ti to může vytrhnout jediný vlas?

3. Jenže kdo není usebrané myslí a nemá před očima Boha, snadno se vzrušuje hanlivým slovem. Kdo však důvěruje ve mne a netrvá tvrdošijně na svém mínění, bude prost lidského strachu.

Neboť já jsem soudce a svědek všeho skrytého; já vím, jak se co stalo; znám toho, kdo křivdí, i kdo křivdu snáší. Ode mne vyšlo to slovo, s mým dopuštěním se to stalo, aby vyšlo najevo myšlení mnoha srdcí (L 2,35). Já budu soudit vinného i nevinného, ale napřed jsem je chtěl vyzkoušet tajným soudem.

4. Lidské svědectví často klame, můj soud však je pravdivý, důsledný a neoblomný. Mnohdy je skryt a málokomu dopodrobna znám; ale nikdy se nemýlí a nemůže mýlit, i když se v očích nemoudrých zdál nesprávný. Proto se máš při každém soudu odvolávat ke mně a nespoléhat na vlastní úsudek.

Spravedlivý se nermoutí, ať se mu od Boha přihodí cokoli (Př 12,21). I kdyby se o něm mluvilo nespravedlivě, nebude na to příliš dbát. Ale ani se nebude zbytečně radovat, bude-li od jiných spravedlivě obhájen. Vždyť ví, že já zkoumám srdce i ledví (srov. Zj 2,23), a nesoudím podle tváře a lidského zdání. Neboť často je v mých očích hříšné, co podle lidského soudu je hodno chvály.

5. Pane Bože, spravedlivý soudce (Ž 7,12), ty znáš lidskou křehkost a nešlechtnost. Proto buď mou silou a veškerou mou důvěrou, neboť svědectví mého svědomí mi nedostačuje.

Ty znáš, co já neznám, a proto jsem se měl při každém pokárání pokořit a snášet je klidně. Dobrotivě mi promiň, kolikrát jsem tak neučinil, a milostivě mi znovu dej větší trpělivost. Vždyť lepší je pro mne dosáhnout tvým hojným milosrdenstvím odpuštění, než svou domnělou spravedlností hájit tajnosti svého svědomí. Ničeho si nejsem sice vědom, tím však ještě nejsem ospravedlněn (1 K 4,4); neboť odvrátíš-li od nás své milosrdenství, nebude ospravedlněn před tvým zrakem žádný člověk (srov. Ž 143,2).

XLVII.

Kterak nutno pro věčný život snášet veškeré těžkosti

1. Synu, ať tě nesklíčují námahy podstupované pro mne, ať nemalomyslníš v jakémkoli soužení, ale ať ve všem, co se přihodí, tě posiluje a potěšuje mé přislíbení. Jsem dost mocný, abych ti všechno vynahradil nade všechnu míru a pomyšlení.

Nebudeš se zde dlouho lopotit, ani nebudeš stále skličován bolestmi. Počkej maličko, a uvidíš, jak všechno zlo náhle ustane. Přijde chvíle, kdy pomine každá námaha a všechn shon. Co zaniká s časem, je nepatrné a krátké.

2. Čiň, co můžeš: pracuj věrně na mé vinici, a já budu tvou odměnou. Piš, čti, zpívej, vzdychej, mlč, modli se a mužně snášej protivenství; věčný život je hoden všech těchto zápasů, ba větších.

Jednoho dne, který je znám Pánu, nastane mír; a pak již nebude dne ani noci v tomto čase, nýbrž věčné světlo, nekonečný jas, trvalý pokoj a bezpečné odpočínutí. Tehdy nebudeš říkat: Kdo mě vysvobodí z tohoto těla smrti (Ř 7,24)? Ani nebudeš volat: Běda mi, že se mé putování tak prodlužuje (srov. Ž 120,5)! Neboť smrt bude svržena a nastane nehynoucí blaho; nebude úzkosti, jen blažené plesání, slastné a krásné společenství.

3. Kdybys viděl v nebi věčné koruny svatých a tu velikou slávu, jaké se těší ti, kterými svět kdysi pohrdal a které pokládal téměř za nehodné života, jistě by ses ihned ponížil až k zemi a raději by sis přál být poddán všem, než nadřízeným jedinému.

A netoužil bys po veselých dnech tohoto života, ale spíš by ses radoval, že můžeš pro Boha trpět; a pokládal bys za největší zisk neplatit mezi lidmi za nic.

4. Kdyby sis toto poučení zamiloval a vstípil hluboko do srdce, jistě by ses neodvážil postěžovat si ani jedenkrát. Což se pro věčný život nemá snášet každá trampota? Vždyť není maličností, ztratit nebo získat Boží království.

Proto pozdvihni tvář k nebi. Hle, jsem tu já a se mnou všichni moji svatí, kteří na tomto světě vedli tuhý zápas. Nyní se radují v bezpečí, nyní odpočívají a zůstanou se mnou na věky v království mého Otce.

XLVIII.

O věčném dni a o strastech tohoto života

1. Blažené přebývání v nebeské říši! Nejjasnější věčný dni, tebe nezatemňuje noc, ale stále ozařuje jen svrchovaná Pravda; dni stále radostný, stále bezpečný a nikdy se neobracející v opak!

Kéž by již zazářil onen den a skončily všechny časné věci! Svatým totiž září věčně skvoucím jasem, kdežto pozemským poutníkům prosvítá jen z daleka a jakoby v zrcadle.

2. Nebešťané vědí, jak radostný je onen den; vyhnání synové Evy lkají nad tím, jak hořký a bolestný je tento den vezdejší.

Dní tohoto času je málo, ale jsou zlé, plné bolestí a úzkostí. V nich se člověk poskvřňuje mnoha hříchy, zaplétá do mnoha vášní, děsí se mnoha obavami, týrá se mnoha starostmi, rozptyluje se mnoha všetečnými zájmy, zabředá do mnoha nicotností, je obklíčen mnoha bludy, unaven mnoha lopotami, sužován pokušeními, vysilován rozkošemi a mučen nouzí.

3. Kdy bude konec všem těm zlům? Kdy budu vysvobozen z bídne poroby hříchů? Kdy budu myslet, Pane, jen na tebe? Kdy se budu naplno radovat v tobě? Kdy už stanu v pravé svobodě beze všech překážek, beze vši zátěže mysli i těla?

Kdy nastane ten stálý mír, mír neporušitelný a bezpečný, mír vnitřní i vnější, mír pevný ze všech stran?

Dobrý Ježíši, kdy tě konečně uzřím? Kdy spatřím slávu tvého království? Kdy jen ty mi budeš vším ve všem (srov. 1 K 15,28)? Kdy budu s tebou v tvém království, které jsi připravil svým milým od věčnosti? Zůstávám jako ubožák a vyhnanec v nepřátelské zemi, kde jsou každodenní boje a převeliká neštěstí.

4. Potěš mě v mém vyhnanství, zmírní mou bolest, neboť všechno mé toužení vzdychá po tobě. A všechno, cokoli mi k potěšení poskytuje svět, je mi břemenem. Celým srdcem toužím tě požívat, ale nemohu toho dosáhnout. Chtěl bych se oddat jen nebeským věcem, ale ty časné a s nimi mé neumrtvené vášně mě strhují dolů. Duchem bych se rád povznesl nad všechny věci, ale tělo mě proti mé vůli nutí se jim poddávat.

Tak já nešťastný člověk zápasím sám se sebou a stal jsem se břemenem sám sobě (Ib 7,20); protože duch touží vzhůru a tělo táhne dolů.

5. Jak v nitru trpím, když myslí tíhnu k nebeským věcem, a už při modlitbě se na mne slétají hejna tělesných žádostí! Můj Bože, nevzdaluj se ode mne (Ž 7 1,12) a v hněvu nezamítej svého služebníka (Ž 27,9). Udeř bleskem, rozptyl je, vypusť své šípy (Ž 144,6) a zaplaš všechny přeludy nepřítele! Soustřed' k sobě všechny mé smysly, dej mi zapomenout na všechno pozemské a učiň, abych uměl okamžitě zavrhnout a odehnat hříšné představy. Přispěj mi na pomoc, věčná Pravdo, ať mnou nepohne žádná nicotnost. Přijď, nebeská slasti, ať před tvou tváří prchne veškerá nečistota.

Rovněž mi odpusť a milosrdně promiň, kdykoli při modlitbě pomyslím na cokoli jiného krom tebe. Neboť se upřímně vyznávám, že bývám velmi roztržitý. Vždyť kolikrát ani nejsem tam, kde stojím nebo sedím tělesně, ale spíše tam, kam mě zanášejí myšlenky. Jsem tam, kde je má mysl; a má mysl je nejčastěji tam, kde přebývá, co miluji. Snadno mi přichází na mysl, co mě přirozeně těší, nebo v čem se mi ze zvyku zalíbilo.

6. Proto jsi ty, jenž jsi Pravda, jasně řekl: Kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce (Mt 6,2 1). Miluji-li nebe, rád uvažuji o nebeských věcech. Mám-li rád svět, spolu s ním se raduji z pozemského štěstí a rmoutím se nad jeho strastmi. Miluji-li tělo, často myslívám na tělesné věci. Mám-li rád ducha, blaží mě přemýšlet o duchovních věcech. Neboť o tom, co miluji, rád mluvím a slýchám a takové představy si pak nesu i s sebou domů.

Ale blaze člověku, který pro tebe, Pane, umí vyhostit z mysli všechno tvorstvo, který své přirozenosti činí násilí a tělesné žádosti křížuje duchovní horlivostí; aby ti s jasným vědomím obětoval čistou modlitbu a byl hoden přidružit se k andělským sborům, odloučen zevně i uvnitř ode všech pozemských věcí.

XLIX.

O tužbě po věčném životě a o velké odměně příslibené bojujícím

1. Synu, pozoruješ-li, že tě zaplavuje touha po věčné blaženosti a že chceš opustit schránku svého těla, abys mohl patřit bez jakéhokoli stínu na můj jas, rozevři své srdce a se vši toužebností přijmi toto svaté vnuknutí.

Vzdávej nebeské dobrotě nejsrdečnější díky, že tak laskavě s tebou jedná, milostivě tě navštěvuje, horoucně povzbuzuje, mocně povznáší, abys vlastní tíhou neklesal k pozemským věcem. Vždyť to nedostáváš ze svého vlastního přemýšlení a přičinění, ale jen laskavostí nebeské milosti a Boží ohleduplností, abys prospíval v ctnostech, nabyt větší pokory, připravil se na budoucí boje, přilnul se vši vroucností srdce ke mně a sloužil mi s upřímnou horlivostí.

2. Synu, oheň často hoří, ale plamen nestoupá bez dýmu. Tak i u mnohých vzplane touha po nebeských věcech, a přece nejsou prosti pokušení a tělesné žádosti. Proto nejednají vždy čistě jen k Boží cti, jako to Boha tak toužebně prosí.

Taková je často i tvá tužba, i když tvrdíš, že je tak naléhavá. Neboť není čisté a dokonalé, co je poskvrněno nějakým vlastním prospěchem.

3. Nepros o to, co je ti milé a užitečné, ale co je mně příjemné a slouží mé cti. Neboť když poctivě uvažuješ, musíš dát před svou touhou a veškerou žádostí přednost mým příkázáním a plnit je. Znáš svou touhu a často jsem slyšel tvé vzdechy.

Ty už bys chtěl být ve svobodě slávy Božích synů, už se raduješ z pomyšlení na věčný příbytek a nebeskou vlast plnou blaženosti. Ale ta chvíle ještě nepřišla, ještě trvá jiný čas, totiž doba boje, práce a zkoušek. Přeješ si být naplněn nejvyšším dobrem, ale teď zatím toho nemůžeš dosáhnout. Jsem jím já; očekávej mě, praví Pán, dokud nepřijde království Boží (L 22,18).

4. Ještě musíš být na zemi zkoušen a v mnohém třiben. Někdy se ti dostane útěchy, ale nijak nadměrně. Buď rozhodný a udatný (Joz 1,7), jak v konání, tak ve snášení mnohého, co se přiči tvé přirozenosti.

Musíš se obléci v nového člověka a změnit se v jiného muže. Musíš mnohdy konat, co nechceš a zřici se toho, co chceš. Co se líbí jiným, dojde mnohdy zdaru, a co je milé tobě, se nezdaří. Co řeknou jiní, bude rádo slyšeno, a co řekneš ty, bude pokládáno za nicotné. Jiní obdrží, oč budou prosit, ale tvá prosba nebude vyslyšena.

5. Jiní budou v ústech lidí velcí, ale o tobě se bude mlčet. Jiným se svěří ten nebo onen úkol, ty však budeš pokládán za neužitečného. Tvá přirozenost se nad tím bude leckdy rmoutit a bude už velké, když to mlčky sneseš.

Tím a mnohým podobným bývá zkoušen věrný služebník Páně, jak dovede zapírat sebe a ve všem se přemáhat. Sotva kdy je ti třeba se tolik umrtvovat, jako když vidíš a snášíš, co se přiči tvé vůli; ale nejvíc sebezáporu je třeba, když se ti přikáže něco nevhodného a podle tvého mínění neužitečného. Ale poněvadž se jakožto podřízený neodvážíš odporovat vyšší moci, zdá se ti zatěžko podrobit se rozkazu jiného a vzdát se každého vlastního mínění.

6. Ale uvaž, synu, ovoce těchto námah, jejich brzký konec a převelikou odměnu, a nebudeš je pokládat za břemeno, nýbrž za nejmocnější pobídku k trpělivosti. Neboť za dobrovolné a přechodné zřeknutí se této své vůle zde na zemi dosáhneš navždy své vůle v nebesích.

Tam totiž najdeš všechno, co budeš chtít a co si budeš moci přát. Tam budeš mít hojnost všeho dobra, beze strachu, že o ně přijdeš. Tam se trvale sjednotí tvá vůle s mou a nebude si přát nic pozemského nebo soukromého. Tam ti nebude nikdo odporovat, nikdo si na tebe nebude stěžovat, nikdo ti nebude překážet, nikdo stát v cestě, ale vyplní se ti všechna přání zároveň, potěší tvé srdce a naplní je vrchovatě. Tam ti za utrpenou pohanu udělím slávu, za zármutek skvostné roucho a za poslední místo sídlo ve věčném království. Tam se ukáže ovoce poslušnosti, z kajícího vzejde radost a pokorná poddanost bude slavnostně korunována.

7. Nyní se tedy pokorně skláněj před každou mocí a nehleď na to, kdo ti to praví nebo poroučí. Ale velice dbej na to, abys ochotně přijímal a upřímně se snažil vyplnit všechno, co od tebe kdokoli požaduje nebo chce, ať je to představený či podřízený, anebo tobě rovný.

Ať si vyhledává jeden to a jiný ono, ať se chlubí ten tím a onen oním a sklízí tisícero pochvalu; ty se neraduj z toho ani z onoho, nýbrž jen z vlastního ponížení, z mého zaslíbení a z mé cti. A tvým přáním budiž, abys svým životem i smrtí stále oslavoval Boha (srov. Fp 1,20).

L.

Kterak se v opuštěnosti odevzdávat do Božích rukou

1. Pane Bože, svatý Otče, buď veleben nyní i na věky; neboť jak ty chceš, tak se stalo, a co ty činíš, je dobré. V tobě ať se raduje tvůj služebník, ne v sobě, ani v něčem jiném; neboť jedině ty jsi pravá radost, tys má naděje a má koruna; ty, Pane, jsi mé potěšení a má sláva.

Co jiného má tvůj služebník, než co dostal od tebe beze své zásluhy? Tvé je všechno, cos mi dal i učinil. Jsem ponížen a od mládí hynu (Ž 88,16), nejednou je má duše zarmoucena až k slzám a mnohdy se strachuje i utrpení, která teprv hrozí.

2. Toužím po radosti pokoje, dychtím po pokoji tvých synů, které sytíš světlem své útěchy.

Udělíš-li pokoj, vliješ-li svatou radost, duše tvého služebníka bude plna jásotu a vroucně tě bude velebit. Ale když se vzdálíš, jak přechasto činíváš, nebude moci kráčet cestou tvých příkázání; může jen padnout na kolena a bít se v prsa. Neboť není mu jako včera a především, kdy mu nad hlavou zářil tvůj kahan (Jb 29,3) a ve stínu tvých křídel byl skryt (srov. Ž 17,8) před hrozcím pokušením.

3. Otče spravedlivý, svatý a vždy chvályhodný, přišla chvíle, aby byl zkoušen tvůj služebník. Otče milovaný, je záhodno, aby v této hodině tvůj sluha něco vytrpěl pro tebe.

Otče věčně úctyhodný, přišla chvíle, kterou jsi předzvěděl od věčnosti, aby tvůj služebník nakrátko zevně podlehl, ale vnitřně žil stále u tebe. Aby byl na chvíli opovržen, pokořen a ponížen před lidmi, aby ho zkrušily nezřízené vášně a slabosti, a aby s tebou opět povstal při záři nového světla a byl v nebi oslaven. Otče svatý, tak jsi to ustanovil a tak jsi chtěl; a stalo se to, cos určil ty sám.

4. Neboť je milostí pro tvého přítele, aby z lásky k tobě trpěl a soužil se zde na světě, kolikrátkoli a od kohokoli to dopustíš. Vždyť na zemi se neděje nic bez tvého úradku, bez tvé prozřetelnosti a bez příčiny.

Pane, je dobře, žes mě pokořil, abych se naučil tvým ustanovením (srov. Z 119,71) a odvrhl všecku pýchu a domýšlivost srdce. Je pro mne užtkem, že jsem se zarděl hanbou, abych hledal útěchu spíš u tebe než u lidí. Tím jsem se také naučil bát se tvého nevyzpytatelného soudu, kterým postihuješ spravedlivého jako bezbožného, ale ne bez náležitosti a spravedlnosti.

5. Děkuji ti, žes mi neprominul mé zlé skutky, nýbrž potrestal mě ostrými ranami, dal mi pocítit bolest a seslal na mne vnější i vnitřní tíseň.

Není nikoho pod oblohou, kdo by mě potěšil, než ty, Pane, můj Bože, nebeský lékáři duší, který udeříš a hned uzdravuješ, vedeš do podsvětí a opět vyvádíš vzhůru (srov. Tób 13,2). Jsem pod tvou kázní, jen tvůj prut mě poučí.

6. Hle, milovaný otče, jsem v tvých rukou a skláním se pod tvou trestající metlu. Šlehej můj hřbet i šiji, aby se má vzpurnost podřídila tvé vůli. Učiň mě podle svého dobrého obyčeje zbožným a pokorným žákem, abych dbal každého tvého pokynu. Tobě svěřuji k nápravě sebe i všechno, co mám; neboť lépe je být trestán zde, než v budoucím životě.

Ty víš všechno, úhrnem i jednotlivě a nic ti není tajno v lidském svědomí. Předem znáš, co se stane; nepotřebuješ, aby tě někdo poučoval nebo ti říkal o tom, co se děje na zemi. Ty víš, co prospívá mému duchovnímu pokroku a jak soužení očisťuje od rezu hříchu. Nalož se mnou podle svého žádoucího zalíbení a nehleď na můj hříšný život, který nikdo nezná lépe a jasněji než ty.

7. Pane, dej mi poznat, co je třeba znát; milovat to, co třeba milovat; chválit to, co se tobě nejvíce líbí; vážit si toho, co se tobě jeví jako cenné; a pohrdat tím, co jev tvých očích ohyzdné.

Nenech mě nikdy soudit podle toho, co vidí mé tělesné oči, ani se vyjadřovat podle toho, co slyší uši nezkušených lidí; nýbrž správně rozlišovat mezi věcmi viditelnými i duchovními a nade všechno stále vyhledávat vůli tvého zalíbení.

8. Smysly člověka se často mýlí v úsudcích; mýlí se i milovníci světa, když milují pouze viditelné věci.

Je snad člověk lepší proto, že ho jiný člověk pokládá za dokonalejšího? Lhář tu klame lháře, ješitný ješitného, slepý slepého, chorý chorého, když ho vychvaluje; ve skutečnosti ho svou planou chválou spíš zahanbuje. Neboť čím je kdo v tvých očích, tím je v skutku a ničím více, praví svatý František (sv. Bonaventura, Ze života sv. Františka, kap.6).

LI.

Kterak se věnovat drobným skutkům, není-li sil na velké

1. Synu, nedokážeš stále setrvávat v nejrůznější touze po ctnostech, ani zůstat na vyšším stupni rozjímání. Následkem prvotního porušení musíš někdy sestoupit k nižším věcem a snášet břímě porušitelného života, i když nerad a s nechtí.

Pokud máš smrtelné tělo, potud budeš zakoušet i stíznost srdce. Je tedy často namístě, dokud jsi v těle, lkát nad břemenem těla, protože se nedokážeš trvale věnovat duchovním cvičením a rozjímání o božských věcech.

2. Tehdy ti prospěje obrátit se k podřadným vnějším pracím, občerstvit se dobrými skutky a s pevnou důvěrou očekávat můj příchod a nebeské navštívení. Trpělivě snášet své vyhnanství a duchovní vyprahlost, pokud tě znovu nenavštívím a nezprostím všech úzkostí.

Pak ti dám zapomenout na všechny námahy a budeš požívat vnitřního klidu. Rozprostřu před tebou luhy svatého Písma, aby ses radostně rozběhl po cestě mých příkázání. A řekneš: Utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena (Ř 8,18).

LII.

Kterak se člověk nemá mít za hodna útěchy, nýbrž spíše ran

1. Pane, nejsem hoden tvé útěchy, ani duchovního navštívení; a proto se mnou nakládáš spravedlivě, když mě necháváš v bídě a opuštěnosti. Vždyť bych nebyl hoden tvého potěšení, ani kdybych mohl prolít celé moře slz. Proto nezasluhuji nic jiného, než abys mě šlehal a trestal, neboť jsem tě často těžce urazil a v mnohém jsem se velmi provinil. Když tedy všechno podle pravdy uvážím, zjistím, že nejsem hoden ani sebemenší útěchy.

Ale ty, laskavý a milosrdný Bože, jenž nechceš dát zahynout svým dílům, nýbrž naopak ukázat bohatství dobroty v nádobách svého milosrdenství, milostivě potěš svého služebníka nad všechno lidské pomyšlení a mimo veškerou jeho zásluhu. Vždyť tvé útěchy nejsou jako lichá lidská slova.

2. Co jsem vykonal, Pane, abys mi udělil nějaké nebeské potěšení? Nevzpomínám si, že bych byl vykonal něco dobrého; naopak, byl jsem vždycky náchylný jen k hříchu a lenivý k polepšení. To je pravda a nemohu to zapřít. Kdybych mluvil jinak, ty by ses postavil proti mně, a nebylo by nikoho, kdo by mě hájil.

Co jsem si zasloužil za své hříchy, než peklo a věčný oheň? Opravdu vyznávám, že jsem hoden jakéhokoli posměchu a pohrdání, a že nezasluhuji být počítán k tvým ctitelům. A jakkoli to sám nerad slyším, přesto se podle pravdy budu vinit ze svých hříchů, abych snáze došel tvého milosrdenství.

3. Co mám říkat, když jsem vinen a pln zahanbení? Neodvažuji se na víc než na toto slovo:

Zhřešil jsem, Pane, zhřešil jsem, smiluj se nade mnou a odpusť mi. Ponech mi ještě chvílku, abych oplakal své bolesti, než odejdu do kraje temnot a stínů smrti (srov. Jb 10,20—21).

Co hlavně a důrazně žádáš od viníka a bídného hříšníka, je jen to, aby se kál a pokořil pro svá provinění. V opravdové lítosti a pokoře se rodí naděje na odpuštění, uklidňuje se pobouřené svědomí, znovu se získává ztracená milost, člověk je uchráněn budoucího hněvu, a ve svatém políbení se setkává Bůh a kající duše.

4. Pokorná lítost hříšníků je ti, Pane, milou obětí, která vydává před tvou tvář vůni daleko příjemnější, než zápal kadidla. To je také ta vzácná mast, kterou jsi nechal vylít na své svaté nohy, neboť zkroušeným a pokorným srdcem jsi nikdy nepohrdl (srov. Ž 51,19).

V lítosti je útočiště před hněvem nepřítele; jí se napravuje a smývá, cokoli kde bylo pokaženo a poskvrněno.

LIII.

Kterak je Boží milost neslučitelná se světským smýšlením

1. Synu, má milost je vzácná; nelze ji slučovat s vnějšími věcmi, ani s pozemskými útěchami. Musíš tedy odstranit všechny překážky milosti, přeješ-li si, aby se ti jí dostalo.

Hledej v ústraní, přebývej rád o samotě, nevyhledávej žádné zbytečné hovory, ale raději vroucně pros Boha, aby sis zachoval zkroušené srdce a čisté svědomí. Celý svět pokládej za nicotný, dávej přednost spojení s Bohem před všemi zevnějšími věcmi. Neboť nemůžeš být spojen se mnou a zároveň se kochat pomíjejícími věcmi. Musíš se vzdálit od svých známých i milých, aby tvá mysl byla prosta veškeré časné útěchy. Tak napomíná svatý apoštol Petr, aby si Kristovi věrní vedli na tomto světě jako cizinci bez domova (1 Pt 2,11).

2. S jakou důvěrou bude umírat ten, koho nepoutá k světu žádná nezřízená vášeň! Ale mít srdce tak odloučeno ode všeho je pro slabého ducha ještě zatěžko; a smyslňý člověk nezná svobodu duchovních lidí.

Jestliže však opravdu chce být duchovním člověkem, musí se zřici vzdálených i blízkých příbuzných a před nikým se nemít tak na pozoru, jako před sebou. Přemůžeš-li dokonale sebe, snadno překonáš všechno ostatní. Dokonalé vítězství je zvítězit nad sebou. Neboť kdo si sám sebe podmanil tak, aby smyslňost byla poslušna rozumu a rozum ve všem mně, ten je opravdovým vítězem a pánem světa.

3. Jestli toužíš vystoupit na tento vrchol, musíš začít s odvahou a přiložit sekeru ke kořeni, abys vyřal a zničil tu skrytou nezřízenou náklonnost k sobě samému a ke všem osobním a hmotným hodnotám. Z této chyby, že člověk příliš nezřízeně miluje sám sebe, pochází téměř všechno, co je nutno vymýtit od kořene; když přemůžeš a podrobíš si toto zlo, ihned se dostaví velký míra klid.

Poněvadž se však málokdo snaží dokonale odumřít sobě a nadobro se opustit, proto zůstávají mnozí zabředlí sami do sebe a nemohou se duchem povznést nad sebe. Kdo se však chce svobodně spojit se mnou, ten musí umrtvit všechny špatné a nezřízené sklony a nesmí lpět žádostivě osobní láskou na žádném tvoru.

LIV.

O rozdílných hnutích přirozenosti a milosti

1. Synu, pozoruj bedlivě všechna hnutí přirozenosti a milosti, protože jejich působení je velice, ale tak jemně rozdílné, že i duchovní a vnitřně osvícený člověk je stěží navzájem rozezná.

Všichni lidé totiž touží po dobru a zamýšlejí svými řečmi i skutky nějaké dobro, jenže mnozí se klamou zdánlivým dobrem.

2. Přirozenost je lstivá; mnohé vábí, zavádí a šálí, ale za cíl má vždy jen sebe.

Kdežto milost si počíná prostě, varuje se i zdání každého zla, neužívá úskoků a všechno koná jen pro Boha, v němž nakonec spočine.

3. Přirozenost se nerada umrtvuje, nebo potlačuje, nebo ovládá, nebo podřizuje či dobrovolně podrobuje.

Zato milost usiluje o vlastní umrtvení, odporuje smyslňosti, vyhledává poddanost, touží po sebezapření, nechce zneužívat své svobody, ráda se podrobuje kázni, nikomu nechce vládnout, nýbrž stále chce žít, zůstávat a být pod Boží mocí, a pro Boha je ochotna se pokorně podřít každému lidskému tvoru.

4. Přirozenost se přičiňuje o svůj prospěch a pozoruje, jaký jí vzejde užitek z druhého.

Milost pak spíše přihlíží ne k tomu, co jí je užitečné a příjemné, nýbrž co prospívá druhým.

5. Přirozenost ráda přijímá čest a úctu. Milost však všechnu čest a slávu věrně připisuje Bohu.

6. Přirozenost se bojí zahanbení a opovržení. Milost však se raduje, když může nést potupu pro Ježíšovo jméno (Sk 5,41).

7. Přirozenost miluje zahálku a tělesný odpočinek.

Milost však nedovede zahálet, nýbrž ráda se chápe práce.

8. Přirozenost se domáhá věcí vzácných a krásných, štítí se obyčejných a hrubých.

Milost si pak libuje ve věcech prostých a nepatrných, nepohrdá drsnými a nezdráhá se obléci ani do starých hadrů.

9. Přirozenost si hledí věcí časných, raduje se z pozemského zisku, truchlí nad škodou a hněvá se i pro nepatrně urážlivé slovo.

Milost však patří na věci něžně, nelpí na časných, neznepokojuje se nějakou ztrátou, ani se nerozčiluje pro drsnější slova; neboť svůj poklad a svou radost má v nebesích, kde nic nehynie.

10. Přirozenost je chtivá a raději bere, než dává; miluje vlastní a soukromé věci.

Milost pak je laskavá a štedrá; vyhýbá se soukromému majetku, spokojí se s málem a má za to, že blaženější je dávat než brát (srov. Sk 20,35).

11. Přirozenost se kloní k tvorům, k vlastnímu tělu, k marnivostem a zálibám.

Ale milost vede k Bohu a k ctnostem, odřiká se tvorů, vzdaluje se světu, nenávidí tělesné žádosti, vyhýbá se zálibě v potulkách a ostýchá se ukazovat veřejně.

12. Přirozenost má ráda různá vnější potěšení, v nichž si libují smysly.

Avšak milost hledá potěchu jen v Bohu, touží se radovat jen ze svrchovaného dobra, které převyšuje všechny viditelné věci.

13. Přirozenost koná všechno pro vlastní zisk a požitek, nic nedovede udělat nezištně, ale očekává, že za své dobrodiní dostane odměnu buď rovnocennou, nebo ještě vyšší, anebo chválu či nějakou výhodu; a žádá si, aby její skutky a dary byly vysoce oceňovány.

Milost však nevyhledává nic pozemského, ani netouží po jiné odměně, než jedině po Bohu; a z vezdejších potěšení si nežádá víc, než kolik jí postačí k dosažení oněch věčných.

14. Přirozenost se raduje z množství přátel a příbuzných, chlubí se vznešeným rodištěm a rodem, lichotí mocným, pochlebují bohatým a tleská sobě rovným.

Milost pak miluje i nepřátele, a přitom se nevychloubá množstvím přátel; nedbá na rodiště ani původ, pokud by z toho nevyplývala i větší ctnost. Víc přeje chudobnému než bohatému, má soucit spíš s nevinným než s mocným, spolu se raduje s pravdomluvným, ne s lhářem. Dobré stále napomíná, aby usilovali o vyšší dary (1 K 12,31) a ctnostmi se připodobnili Božímu Synu.

15. Přirozenost si hned stěžuje na nedostatek a obtížnost.

Milost statečně snáší nouzi.

16. Přirozenost dbá jen o sebe; za sebe bojuje a mluví.

Milost však všechno obrací k Bohu, v němž má svůj původ; sobě nepřipisuje nic dobrého, nepočíná si pyšně, nehádá se, nedává přednost svému mínění, ale při každém náhledu a úsudku se podřizuje věčné moudrosti a Božímu rozsouzení.

17. Přirozenost dychtí znát tajnosti a poslouchat novinky; chce se ukazovat navenek a co nejvíce prožít svými smysly; touží po uznání a po takových činech, z kterých vzejde chvála a obdiv.

Ale milost nedbá o novoty a zajímavosti, neboť toto všechno pochází z dávné lidské porušenosti; vždyť na světě není nic nového a trvalého. Proto učí potlačovat smysly, varovat se plané samolibosti a okázalosti, pokorně skrývat, co je hodné chvály a úcty, a z každé věci a v každé vědomosti hledat jen duchovní užitek, Boží čest a slávu. Nechce oslavovat sebe ani své skutky, ale přeje si, aby byl ve svých darech veleben Bůh, který uděluje všechno z pouhé lásky.

18. Tato milost je nadpřirozeným světlem, jakýmsi zvláštním Božím darem, vlastním znamením vyvolených a zástavou věčné spásy. Ona pozvedá člověka od pozemských věcí, aby miloval nebeské, a z tělesného člověka dělá duchovního.

Čím více se tedy potlačuje a přemáhá přirozenost, tím se do duše vlévá větší milost; a tak se vnitřní člověk každodenně novým navštívením sále více připodobňuje k Božímu obrazu.

LV.

O porušené přirozenosti a účinnosti Boží milosti

1. Pane, můj Bože, tys mě stvořil k svému obrazu a podobenství. Uděl mi tedy onu milost, kterou jsi mi ukázal jako něco tak velkého a tak nezbytného k spáse: abych totiž přemáhal svou zkaženou přirozenost, která strhuje k hříchu a k záhubě.

Neboť cítím ve svém těle zákon hříchu, který je v rozporu se zákonem ducha (srov. Ř 7,23), a jako zajatce mě nutí v mnoha věcech poslouchat smyslnost. Nejsem s to odolávat jeho vášním, leda s pomocí tvé nejsvětější milosti, horoucně vlité do mého srdce.

2. Je třeba tvé milosti, a to velké milosti, aby byla přemožena přirozenost od mlada náchylná ke zlému. Vždyť skrze prvního člověka Adama klesla a byla porušena hříchem a trest za tuto poskvrnu doléhá na všechny lidi. Takže tato přirozenost, kterou jsi stvořil dobrou a čistou, musí být nyní pro svou zkaženost pokládána za hříšnou a slabou; neboť její sklony, ponechány samy sobě, vedou ke zlu a k nízkosti.

A ta nepatrná síla, která jí zůstala, je jako jiskra ukrytá v popelu. Touto silou je přirozený rozum, obklopený velikou temnotou; ještě rozlišuje dobro od zla, pravdu ode lži, ale nedostává se mu síly splnit to všechno, co uznává za dobré, a nemůže dosáhnout plného světla pravdy, ani čistoty svých náklonností.

3. Proto, můj Bože, ve své nejnvnitřnější mysli souhlasím s tvým zákonem (Ř 7,22), neboť vím, že tvá přikázání jsou dobrá, spravedlivá a svatá, a dosvědčuji, že je třeba se varovat všeho zlého a hříšného. Tělem však sloužím zákonu hříchu, když více poslouchám smyslnost než rozum.

Chtít dobro, to dokážu, ale vykonat už ne (R 7,18). A tak mívám mnohá dobrá předsevzetí, ale poněvadž mi chybí milost k posílení mé slabosti, couvám a umdlévám už před sebemenší překážkou. Proto sice poznávám cestu dokonalosti a dost jasně vidím, jak bych měl jednat, ale tlačí mě břemeno vlastní porušenosti a nemohu se povznést k větší dokonalosti.

4. Jak nezbytně potřebuji tvou milost, Pane, abych uměl dobro započít, pokračovat v něm a dokonat je! Vždyť bez ní nemohu vykonat nic (srov. J 15,5), ale v tobě mohu všechno, když mě posiluje tvá milost (srov. Fp 4,13).

Ty milosti vpravdě nebeská, bez níž vlastní zásluhy nic neplatí a přirozené dary jsou bezcenné! Žádné umění, žádné bohatství, žádná krása nebo síla, žádné nadání nebo výmluvnost nejsou, Pane, u tebe nic platné bez milosti. Neboť přirozené dary jsou společné dobrým i zlým; ale milost nebo láska je zvláštním darem vyvolených; jí se vyznačují ti, kdo si zaslouží věčný život. Tato milost je tak vynikající, že ani dar prorocství, ani konání zázraků, ani sebevznešenější myšlení bez ní nemají ceny. Ale ani víra, ani naděje a jiné ctnosti nejsou příjemné bez lásky a milosti.

5. Přeblažená milosti, ty chudobného duchem činíš bohatým ctnostmi, bohatému na pozemské statky dáváš pokorně srdce! Přijď, sestup ke mně a naplň mě zavčas svou útěchou, aby má duše nehynula duchovní únavou a vyprahlostí. Prosím tě, Pane, ať dojdu milosti před tvýma očima; vždyť tvá milost mi postačí (srov. 2 K 12,9), i když nedosáhnú ničeho z toho, po čem touží má přirozenost.

I když budu pokoušen a souzen mnohým trápením, nebudu se bát žádného zla, pokud se mnou bude tvá milost. Ona je mou silou, přináší radu i pomoc. Je mocnější než všichni nepřátelé a moudřejší než všichni mudrci.

6. Je učitelkou pravdy, cvičitelkou kázně, světlem srdce, úlevou v tísní, těšitelkou zármutku, posilou v bázní, živitelkou zbožnosti a dárcyní slz.

Co jsem bez ní? Jen suchá větev a neužitečný pařez na vyhození. Kéž mě, tedy, Pane, tvá milost vždy předchází i provází a stále povzbuzuje k dobrým skutkům skrze Ježíše Krista, tvého Syna. Amen.

LVI.

Kterak se zřeknout sám sebe a s křížem následovat Krista

1. Synu, pokud dokážeš sám sebe opustit, potud se můžeš přiblížit ke mně. Jako ten, kdo nežádá nic pozemského, dochází vnitřního pokoje, tak ten, kdo vnitřně opustí sám sebe, dojde spojení s Bohem. Chci tě naučit dokonalému sebezřeknutí podle mé vůle, bez odporu a reptání.

Pojď za mnou (Mt 9,9), já jsem cesta, pravda i život (J 14,6). Bez cesty nelze jít, bez pravdy není poznání a bez života se nežije. Já jsem cesta, po které máš kráčet; pravda, které máš věřit; život, který máš očekávat. Já jsem cesta neporušitelná, pravda neomylná, život nekonečný. Já jsem cesta nejpřímější, pravda nejvyšší, život pravý, život blažený, život nestvořený. Setrváš-li na mé cestě, poznáš pravdu; pravda tě osvobodí a získáš věčný život.

2. Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání (Mt 19,17). Chceš-li poznat pravdu, věř mně. Chceš-li být dokonalý, jdi, prodej všechno (a dej chudým) (Mt 19,2 1). Chceš-li být mým učedníkem, zapři sám sebe (Srov. L 9,23; Mt 16,24). Chceš-li dosáhnout blaženého života, pohrdni životem pozemským. Chceš-li být vyvýšen v nebesích, pokořuj se na světě. Chceš-li se mnou vládnout, nes se mnou kříž.

Neboť jen služebníci kříže nacházejí cestu k blaženosti a k pravému světlu.

3. Pane Ježíši, tvá cesta je úzká a světem opovržená, proto mi dej milost, abych pohrdl světem a následoval tebe. Sluha není větší než jeho pán (J 13,16), ani žák nad učitele (L 6,40).

At' se cvičí tvůj služebník v tvém životě, neboť v něm je má spása a pravá svatost. At' mimo knihu tvého života čtu nebo poslouchám cokoli, neosvěží mě to, ani plně nepotěší.

4. Synu, když toto víš a všechno jsi četl, jednej podle toho a budeš blažený

Kdo přijal má přikázání a zachovává je, ten mně miluje, i já ho budu milovat a dám se mu poznat (114,21) a dám mu se mnou usednout v království mého Otce.

5. Pane Ježíši, jak jsi řekl a slíbil, tak at' se stane; a kéž i já si toho zasloužím. Z tvé ruky jsem přijal a vzal na sebe kříž, nesl jsem jej a ponesu až do smrti, jak jsi mi uložil.

Věru, život toho, kdo zachovává řeholi zbožnosti, je křížem, ale vede do ráje. Začátek je učiněn, nelze jít zpátky ani ustát.

6. Nuže, bratři, putujme spolu, Ježíš bude s námi. Pro Ježíše jsme vzali na sebe tento kříž, pro Ježíše v kříži vytrvejme.

Náš vůdce a předchůdce bude i naším pomocníkem. Hle, náš král kráčí před námi a bude bojovat za nás. Pojďme statečně za ním, nikdo at' se nebojí hrůz; buďme připraveni udatně zemřít v boji a nepáchejme zločin na své slávě tím, že bychom od kříže utekli (srov. 1 Mak 9,10).

LVII.

Kterak příliš nemalomyslnět pro občasně poklesky

1. Synu, více se mi líbí trpělivost a pokora v neštěstí, než velké potěšení a zbožnost ve štěstí. Proč tě zarmucuje maličkost, kterou někdo řekl proti tobě? I kdyby to bylo něco většího, nemělo by tě to vzrušovat. Zapomeň na to; vždyť to není nic nového, ani poprvé, a budeš-li déle živ, tak ani naposledy.

Jsi dost zmužilý, dokud tě nepotká žádné protivenství. Dovedeš jiným dobře radit a povzbuzovat je slovy. Ale když vstoupí nenadále soužení na tvůj práh, nedostává se ti rady ani síly. Pamatuj na svou velkou křehkost, kterou jsi už často zakusil v maličkostech; nicméně se tak děje jen pro tvou spásu, když se ti přihodí něco takového či podobného.

2. Vyžeň to z mysli, jak nejlépe dovedeš; a dopadnou-li na tebe rány, nemalomyslň a dlouho se nermuť. Snášej to aspoň trpělivě, když už ne radostně.

I když něco nerad slyšíš a pocit'uješ při tom rozhořčení, přemoz se a nevypuť z úst nic neslušného, abys nepohoršil maličké. Vždyť návratem milosti se rozbouřená mysl rychle utiší a bolest v nitru zmizí.

Já ještě žiji, praví Pán (srov. Iz 49,18), a jsem připraven ti pomoci a potěšit tě víc než kdy předtím, budeš-li mi důvěřovat a nábožně mě vzývat.

3. Buď dobré mysli (Bár 4,30) a přichystej se i na těžší zkoušky. Není všechno zmařeno, vidíš-li, že tě soužení nebo těžké pokušení stíhá častěji. Jsi člověka ne Bůh; jsi tělo, ne anděl.

Jak bys mohl stále setrvávat na témže stupni ctnosti, když to nedokázal ani anděl v nebi, ani první člověk v ráji? Já však obveseluji zarmoucené (srov. Jb 5,11) a povznáším k svému božství ty, kdo uznávají svou slabost.

4. Pane, buď požehnáno tvé slovo, které je mým ústům sladší než med (Ž 19,11). Co bych si počal v tolika svých souženích a strastech, kdybys mě neposiloval svými svatými slovy?

Nezáleží na tom, co a kolik mám vytrpět, jen když dojdu do přístavu spásy. Dej dobrý konec a dopřej šťastný odchod z tohoto světa. Rozpomeň se na mne, můj Bože, a veď mě přímou cestou do svého království. Amen.

LVIII.

Kterak se nemají zkoumat vyšší věci a skryté Boží soudy

1. Synu, nerozmlouvej o Božích úradcích ani o jeho skrytých soudech; proč je tento tak opuštěn a onen tak hojně obdařen milostí; anebo tento tak velice sužován a onen tak neobyčejně vyvýšen. Tyto věci přesahují veškeru lidskou schopnost a žádné rozumově bádání nemůže vypátrat Boží soudy.

Kdykoli ti tedy nepřítel vnuká takové myšlenky, nebo se na ně ptají všeteční lidé, odpověz jim s prorokem: Ty jsi, Hospodine, spravedlivý, přímý ve všech soudech (Ž 119,137). Nebo Hospodinovy řády jsou nejvyšší spravedlivé (Ž 19,10). Mých soudů je třeba se bát a nerozumovat o nich, neboť jsou lidskému rozumu nepochopitelné.

2. Nepátrej a nerozmlouvej o zásluhách svatých, kdo z nich je světější nebo větší v nebeském království. Takové řeči často vedou k neužitečným sporům a hádkám, živí pýchu a ctižádost a plodí nenávisti a sváry, když se jeden tomu a jiný onomu svatému snaží hrdě dávat přednost.

Takové věci však chtít znát a vyzvídat nepřináší žádný užitek, ba, svatým se spíš protiví; vždyť já nejsem Bůh zmatku, nýbrž pokoje (Srov. 1 K 14,33); a tento pokoj spočívá spíše v pravé pokoře než ve vlastním vyvyšování.

3. Někteří se kloní zvláštní láskou více k těm nebo oněm svatým, ale tato náklonnost je spíš lidská než božská.

Já jsem stvořil všechny světce, dal jsem jim milost a obdařil je slávou. Znáám zásluhy všech a předešel jsem je sladkostí svého požehnání (Srov. Ž 2 1,4). Již před věky jsem předzvěděl své milé a vyvolil si je ze světa (J 15,19), ne že by si oni předem vyvolili mne. Povolal jsem je milostí, přivábil milosrdenstvím a přivedl rozličným pokušením. Vlíil jsem jim mocnou útěchu, dal vytrvalost a korunu trpělivosti.

4. Já uznávám prvního i posledního a všechny objímám nevystižitelnou láskou. Proto mám být chválen ve všech svých svatých a nade všechno veleben i ctěn v každém z těch, které jsem tak slavně povýšil a předurčil bez předchozích vlastních zásluh.

Kdo by tedy opovrhl jedním z mých nejmenších svatých, ten nectí ani velké; neboť já jsem učinil malého i velkého (Mdr 6,7). A kdo by snižoval některého svatého, odnímá úctu i mně a všem ostatním v nebeském království. Vždyť všichni jsou spojeni poutem lásky v jedno; cítí totéž, chtějí totéž a všichni se vespolek milují.

5. Ale mimoto, což je mnohem významnější, milují mne více než sebe a své zásluhy. Neboť povzneseni nad sebe a oprostěni od sebelásky, celým srdcem se oddávají lásce ke mně, v které blaženě spočívají. Nic je nemůže odvrátit ani odtrhnout, neboť jsou naplněni věčnou pravdou a planou ohněm neuhasitelné lásky.

Ať tedy přestanou rozumovat o postavení svatých v nebi tělesní a smyslní lidé, kteří dovedou milovat jen svá vlastní potěšení. Ubírají a přidávají jim podle svých náklonností, a ne jak se líbí věčné Pravdě.

6. U mnohých se tak děje z nevědomosti; zvláště u těch, kteří jsou málo osvíceni, a proto zřídka dovedou někoho milovat dokonalou duchovní láskou. Z přirozené náklonnosti a lidského přátelství dosud až příliš tíhnou k těm nebo oněm; a jak si sami počínají ve věcech pozemských, tak soudí i o nebeských.

Je však nesmírný rozdíl mezi smýšlením nedokonalých lidí a mezi rozjímáním mužů, osvícených vyšším zjevením.

7. Varuj se tedy, synu, všetečného hloubání o tom, co přesahuje tvůj rozum. A spíš dbej a usiluj o to, abys mohl být aspoň nejmenším v Božím království. I kdyby někdo věděl, který svatý je v nebeském království světější nebo větší, co by mu to prospělo, kdyby sám se pro toto poznání nepokořil přede mnou a nepočal tím více velebit slávu mého jména?

Bohu je mnohem milejší ten, kdo uvažuje o velikosti svých hříchů, o nepatrnosti svých ctností a o veliké vzdálenosti, která ho dělí od dokonalosti svatých, než ten, kdo rozumuje o jejich větší nebo menší velikosti. Lépe je svaté vzývat zbožnými prosbami i slzami a pokornou myslí je prosit o mocnou přímluvu, než zbytečným hloubáním pátrat po jejich tajemstvích.

8. Svatí jsou úplně a dokonale šťastni; kéž by lidé dokázali být spokojeni a zanechali plytkých řečí! Oni se nechlubí vlastními zásluhami; vždyť nepřičítají nic dobrého sobě, ale všechno jen mně, protože vše jsem jim daroval ze své nekonečné lásky. Jsou naplněni takovou Boží láskou a překypující radostí, že jim nic nechybí k slávě a štěstí.

Jednotliví svatí jsou mi tím bližší a milejší, čím požívají vznešenější slávy a jsou sami v sobě pokornější. Proto máš napsáno, že skládali své koruny před Boha a padali na svou tvář před Beránkem a klaněli se Živému na věčné věky (srov. Zj 4,10).

9. Mnozí se ptají, kdo je větší v božím království a nevědí, jsou-li sami hodni být připočteni k těm nejmenším. Je veliké být i tím nejmenším v nebi, kde jsou sami velcí, neboť všichni budou nazýváni syny Božími (Mt 5,9) a vpravdě jimi budou. Každý z nejmenších bude stát nad tisíci (Iz 60,22), kdežto hříšník zemře na věky, i kdyby se dožil sta let.

Když se totiž učedníci ptali, kdo bude větší v nebeském království, uslyšeli tuto odpověď: Jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského. Kdo se pokoří a bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském (Mt 18,3 – 4).

10. Běda těm, kdo se dobrovolně nechtějí připodobnit dětem, neboť brána nebeského království je nízká a nedovolí jim vejít. Rovněž běda vám bohatým, vždyť vám se už potěšení dostalo (L 6,24); neboť až chudí budou vcházet do Božího království, oni budou stát venku a naříkat.

Radujte se, pokorní a plesejte, chudobní, neboť vaše je království nebeské (L 6,20), jestliže kráčíte podle Pravdy.

LIX.

Kterak všechnu naději a důvěru skládat jedině v Boha

1. Pane, v koho mám skládat svou důvěru v tomto životě? Nebo co je mou největší útěchou ze všech věcí pod nebem? Což ne ty, Pane, můj Bože, jehož milosrdenství jsou nesčíslná? Kde mi bylo dobře bez tebe? Nebo kdy mi bylo zle v tvé přítomnosti?

Raději chci být chudý pro tebe, než bohatý bez tebe. A spíš bych zvolil putovat po zemi s tebou, než přebývat v nebi bez tebe. Kde jsi ty, tam je nebe; a kde nejsi, tam je smrt a peklo. Tys mou touhou, a proto musím po tobě vzdychat, tebe volat a prosit. Vždyť na nikoho se nemohu zcela spolehnout, kdo by mi v tísní přispěl včas na pomoc, než jedině na tebe, svého Boha. Tys mé útočiště (Ž 142,6) a důvěra, tys ve všem můj těšitel a nejuvěrnější přítel.

2. Všichni si hledí jen svého (Fp 2,21), ty však máš na zřeteli jedině mou spásu a mé zdokonalení a všechno obracíš k mému dobru.

I když mě vystavuješ rozličným pokušením a protivenstvím, všechno to řídíš k mému užitku, jako jsi tisícerým způsobem zkoušel své milé. A v těchto zkouškách tě musím milovat a chválit neméně, než kdybys mě naplňoval nebeskými slastmi.

3. Proto v tebe, Pane Bože, skládám všechnu svou naději a své útočiště, tobě poroučím všechno své soužení i strádání; neboť shledávám všechno slabé a nestálé, cokoli vidím mimo tebe.

Neprospěje mi totiž množství přátel, nepomohou mi silní pomocníci, neporadí mi správně moudří rádcové, nepotěší mě knihy učenců, nezachrání mě žádný drahocenný lék a nedá mi bezpečí žádné skryté a půvabné místo, jestli mi nepřispěješ na pomoc ty sám, neposílíš mě, nepotěšíš, nepoučíš a neochráníš.

4. Všechno totiž, co zdánlivě přináší pokoj a štěstí, je bez tebe ničím a vpravdě nepřináší žádné štěstí. Ty jsi vrchol všeho dobra, plnost života a hlubina moudrosti; a v tebe nade všechno doufat je nejmocnější útěchou tvých služebníků.

K tobě pozvedám své oči (Ž 141,8), v tebe doufám, můj Bože (Ž 25,2), Otče milosrdenství (2 K 1,3).

5. Požehnej a posvěť mou duši nebeským požehnáním, aby se stala tvým svatým příbytkem a sídlem tvé věčné slávy, a aby se v tomto chrámu tvé důstojnosti nevyskytlo nic, co by uráželo zrak tvé velebnosti.

Podle velikosti své dobroty a podle množství svého slitování shlédni na mne a vyslyš prosbu svého ubohého sluhy, který je již dlouho vyhnanecem v krajině stínu smrti. Chraň a zachovej duši svého služebníka uprostřed tolika nebezpečí porušitelného života, a svou milostí ji provázej a doved' cestou pokoje do vlasti věčného světla. Amen.

TOMÁŠ KEMPENSKÝ

Čtyři knihy o následování KRISTA

KNIHA ČTVRTÁ

O SVÁTOSTI OLTÁŘNÍ

Povzbuzení k svatému přijímání

Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout (Mt 11,2 8), praví Pán.

Chléb, který já dám, je mé tělo, dané za život světa (16,51).

Vezměte a jezte! Toto je mé tělo, které se za vás vydává; to číňte na mou památku (Mt 2 6,26; 1 K 11,24)!

Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm (J 6,56).

Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život (J 6,63).

I.

S jakou uctivostí má být Kristus přijímán

1. Toto jsou tvá slova, Kriste, věčná Pravdo, ačkoli nebyla řečena v jedinou chvíli, ani zapsána na jediném místě. A poněvadž jsou to slova tvá a tedy pravdivá, musím je všechna vděčně a věrně přijímat.

Jsou tvá, protože tys je pronesl; a jsou zároveň i má, protože jsi je vyřkl pro mou spásu. Rád je přijímám z tvých úst, aby se mi hlouběji vštípila do srdce. Povzbuzují mě sice slova tak velké dobrotivosti, plná slasti a lásky; ale děsí mě vlastní hříchy a nečisté svědomí mi brání pochopit tak veliké tajemství. Sladkost tvých slov mě vybízí, ale tíží mě množství mých vin.

2. Příkazuješ, abych s důvěrou přistoupil k tobě, jestliže chci mít s tebou podíl, a abych přijal pokrm nesmrtelnosti, když si přeji získat věčné žití a oslavení. Pojďte, voláš, ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny a já vám dám odpočinout (Mt 11,28).

Sladké a laskavé slovo v uších hříšníka, kterým ty, Pane, můj Bože, zveš nuzného a chudého k přijímání svého nejsvětějšího těla! Ale kdo jsem já, Pane, abych se opovážil k tobě přistoupit? Hle, celé nebe tě může obsáhnout, a ty praviš: Pojďte ke mně všichni (Mt 11,28).

3. Co znamená tato převroucná laskavost a tak přívětivé pozvání? Kterak se odhodlám přijít, když si nejsem vědom ničeho dobrého, co by mě mohlo osmělit? Kterak tě uvedu do svého domu, když jsem tak často urážel tvou předobrotivou tvář?

Uctívají tě andělé i archandělé, bojí se tě svatí i spravedliví, a ty praviš: Pojďte ke mně všichni! Kdybys to neříkal ty, Pane, kdo by uvěřil, že je to pravda? A kdybys ty to nepřikazoval, kdo by se odvážil přistoupit?

4. Hle, spravedlivý muž Noe pracoval sto let na zhotovení korábu, aby se zachránil s několika svými; jak se já budu moci připravit za jedinou hodinu, abych uctivě přijal Tvůrce světa?

Mojžíš, tvůj velký služebník a zvláště oddaný přítel, zhotovil archu z netrouchnivějšího dřeva, kterou vyložil nejčistším zlatem, aby v ní uložil desky Zákona; a já trouchnivé stvoření, se opovážím tak lehkomyšlně přijmout tebe, zákonodárce a původce života?

Nejmoudřejší izraelský král Šalamoun stavěl sedm let velkolepý chrám k chvále tvého jména a osm dní slavil jeho posvěcení; přinesl tisíc smírných obětí a za hlaholu trub a zpěvů slavnostně uložil archu úmluvy na připravené místo. A jak já, přenešťastný a nejubožejší člověk, tě uvedu do svého domu, když dovedu setrvat ve zbožnosti sotva půl hodinky? A kéž bych aspoň tu jednu půlhodinku prožil důstojně!

5. Můj Bože, jak se oni snažili tobě zalíbit! A jak je nepatrné, co konám já! Jak krátký čas věnuji přípravě na svatě přijímání! Málokdy bývám zcela usebrán a velmi zřídka prost veškeré roztržitosti.

Alespoň ve spasitelné přítomnosti tvého božství by mou mysl neměla napadnout žádná nevhodná myšlenka, ani zaměstnávat nějaký tvor; neboť mám přijmout za hosta ne anděla, ale Pána andělů.

6. A přitom je veliký rozdíl mezi archou úmluvy a všemi jejími náležitostmi a mezi tvým přečistým tělem a jeho nevýslovnými milostmi. Mezi oněmi oběti starého Zákona, které byly předobrazem budoucí oběti, a mezi skutečnou obětí tvého těla, kterou se naplnily všechny oběti starozákonní.

7. Proč tedy nedokáží více vzplanout v tvé velebné přítomnosti? Proč se nepřipravuji s větší pečlivostí k přijetí tvé Svátosti, když oni staří svatí patriarchové a proroci, jakož i králové a knížata s veškerým lidem projevovali při Boží službě tolik vroucí zbožnosti?

8. Přezbožný král David tančil ze všech sil před Boží archou a připomínal dobrodiní prokázaná kdysi předkům. Zhotovil rozličné hudební nástroje, skládal žalmy a přikázal je radostně zpívat; též sám, osvícen milostí Ducha svatého, je často zpíval a hrával na harfu. Učil izraelský lid celým srdcem chválit Boha a každodenně jedním hlasem ho velebit a slavit.

Když už tehdy se mohla konat taková pobožnost a připomínat Boží sláva před archou úmluvy, jakou úctu a zbožnost bych měl mít nyní já a všechen křesťanský lid v přítomnosti velebné svátosti, při přijímání nejzvěščenějšího těla Kristova!

9. Mnozí putují na rozličná místa, aby navštívili ostatky svatých; žasnou nad vyprávěním o jejich skutcích, obdivují mohutné stavby jejich chrámů a líbají jejich svaté kosti, zabalené do hedvábí a zlata. A hle, zde u mne na oltáři jsi přítomen ty, můj Bůh, Svatý svatých, Tvůrce lidí a Pán andělů.

K těmto poutím leckdy vábí jen zvědavost a touha spatřit nové věci, a proto si z nich poutníci odnášejí jen nepatrné ovoce nápravy; zvláště, když tam jen lehkomyšlně pobíhají bez pravé zkroušenosti. Ale zde v oltární svátosti jsi přítomen ty celý, můj Bůh, člověk Kristus Ježíš (1 Tm 2,5), v němž se mi dostává i hojného ovoce věčné spásy, kolikrát jsi uctivě a zbožně přijímán. K tomu však nás nevede nějaká lehkomyšlnost, ani zvědavost nebo smyslnost, nýbrž pevná víra, zbožná naděje a upřímná láska.

10. Bože, neviditelný stvořiteli světa, jak podivuhodně jednáš s námi, jak laskavě a milostivě nakládáš se svými vyvolenými, jimž ve Svátosti předkládáš za pokrm sám sebe!

To přesahuje všechen rozum, ale zvláště mocně přitahuje zbožná srdce a rozněcuje jejich lásku. Vždyť tito tvoji praví věřící, kteří celý svůj život vynakládají na své polepšení, čerpají z této nejdůstojnější svátosti stále novou velkou milost zbožnosti a lásku k ctnosti.

11. Podivuhodná a skrytá milosti Svátosti, kterou poznávají jen Kristovi věrní! Nevěřící však a otroci hříchů jí nemohou okusit.

V této svátosti se uděluje duchovní milost, v duši se obnovuje ztracená ctnost a navrací se hříchem znetvořená krása. Tato milost je někdy tak veliká, že z plnosti udělené zbožnosti pociťuje hojnější sílu nejen duch, nýbrž i slabé tělo.

12. Je však třeba velmi želeť a litovat naší vlažnosti a nedbalosti, že netoužíme vroucněji přijmout Krista, v kterém je všechna naděje a zásluha těch, kdo chtějí být spaseni. Vždyť on je naše posvěcení a vykoupení (srov. 1 K 1,30), on je útěcha pozemských poutníků i věčné blaho svatých.

Rovněž je třeba velmi litovat, že mnozí tak málo dbají o toto spasitelné tajemství, které obveseluje nebesa a zachovává celý svět. Jaká to zaslepenost a tvrdost lidského srdce, že si víc neváží tak nevýslovného daru, a že jeho každodenním požíváním upadá až v nevážnou lhostejnost!

13. Kdyby se totiž tato nejsvětější svátost slavila jen na jednom místě a kdyby ji na celém světě posvěcoval jen jeden kněz, jak by lidé toužili po onom místě a potom Božím knězi, aby viděli slavit božská tajemství! Ale nyní je mnoho kněží a Kristus se obětuje na mnoha místech, a to jen proto, aby se projevila milost a Boží láska k člověku tím více, čím víc je svaté přijímání rozšířeno po celém světě.

Díky tobě, dobrý Ježíši, věčný pastýři; ty nás ubožáky a vyhnance dobrotivě občerstvuješ svým předraženým tělem a krví a sám nás k přijímání těchto tajemství zveš vlastními ústy, když říkáš: Pojd'te ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout (Mt 11,28).

II.

Kterak Bůh ve své Svátosti prokazuje člověku velkou dobrotu a lásku

1. Pane, spoléhám na tvou dobrotu a na tvé velké milosrdenství a přistupuji k tobě jako nemocný k lékaři, lačný a žíznivý k prameni života, núzný ke králi nebes, sluha k pánu, tvor ke stvořiteli a zarmoucený k svému dobrotivému těšiteli. Ale čím jsem si zasloužil, že přicházíš ke mně (srov. L 1,43). Kdo jsem já, že mi dáváš sám sebe? Jak se smí hříšník objevit před tebou a jak ty chceš přicházet k hříšníkovi? Ty znáš svého služebníka a víš, že v sobě nemá nic dobrého, zač bys ho takto odměňoval.

Vyznávám proto svou nehodnost, uznávám tvou dobrotu, chválím tvou laskavost a vzdávám díky za tvou nesmírnou lásku. Vždyť to nečiníš pro mé zásluhy, ale sám od sebe, abych lépe poznal tvou dobrotu, byl více proniknut láskou a dokonaleji si oblíbil pokoru. Ale když se tak líbí tobě a dals takové přikázání, budiž i mně drahá tato tvá laskavost; a kéž jí má hříšnost není na překážku!

2. Nejsladší a nejdobrotivější Ježíši, jak veliká ti náleží úcta a vděčnost s ustavičnou chválou za přijetí tvého svatého těla, jehož vznešenost není s to žádný člověk vypovědět. Ale nač mám myslet při tomto svatém přijímání, když přistupuji k svému Pánu, kterého nedokážu náležitě uctít, a přece ho toužím zbožně přijmout?

Nač mohu myslet lepšího a spasitelnějšího, než se před tebou zcela pokořit a velebit tvou nekonečnou dobrotu! Chválím tě, můj Bože, a velebím na věky. Sebou pohrdám a kořím se před tebou do hlubin své nicoty

3. Ty jsi Svatý svatých a já nejnižší z hříšníků. A ty se skláníš ke mně, jenž nejsem hoden ani na tebe pohlédnout. Ty přicházíš ke mně, chceš být se mnou a zveš mě na svou hostinu. Ty mi chceš dát nebeský pokrm a chléb andělů (Ž 78,25) k požívání; a tím není vskutku nic jiného než ty sám, živý chléb, který sestupuje z nebe a dává život světu (Jan 6,33,51).

4. Hle, jaká odtud vyvěrá láska! Jaká vyzařuje laskavost! Jak spasitelný a užitečný byl tvůj úmysl, když jsi ustanovil tuto svátost! Jak slastná a radostná je tato hostina, když jsi dal za pokrm sebe sama!

Jak podivuhodné je tvé působení, Pane; jak silná tvá moc; jak nevýslovná tvá pravda! Neboť tys řekl a všechno se stalo; a stalo se, co ty jsi přikázal (srov. Ž 148,5).

5. Je to přeodivné a přece hodné víry, i když nepochopitelné lidskému rozumu, že ty Pane, můj Bože, pravý Bůh i člověk, jsi celý přítomen pod nepatrnými způsoby chleba a vína, a že přijímající tě požívá, aniž jsi tím stravován.

Ty, Pane veškerenstva, který nepotřebuješ nikoho, jsi chtěl svou Svátostí přebývat v nás (srov. 2 Mak 14,35). Zachovej mé srdce i tělo neposkvřené, abych mohl s radostným a čistým svědomím častěji slavit tvá tajemství, která jsi zasvětil a ustanovil ke své zvláštní cti a na ustavičnou památku a k přijímání pro mou věčnou spásu!

6. Raduj se, má duše, a vzdávej Bohu díky za tak vznešený dar, který je ti zanechán v tomto slzavém údolí k tvé útěše. Neboť kolikrát slavíš toto tajemství a přijímáš Kristovo tělo, tolikrát obnovuješ dílo svého vykoupení a zúčastňuješ se všech Kristových zásluh. Vždyť Kristovy lásky vůbec neubývá a hojnost jeho slitování se nikdy nevyčerpá.

Proto se máš pokaždé k přijetí této svátosti připravit obnovou mysli a bedlivě rozjímat o velkém tajemství spásy. Když sloužíš nebo slyšíš mši svatou, ať je ti to tak velkým, novým milým úkonem, jako by Kristus v ten den poprvé vstoupil do lůna Panny a stal se člověkem, nebo v bolestech visel na kříži a umíral za spásu lidí.

III.

Kterak je užitečné často přijímat

1. Hle, přicházím k tobě, Pane, aby mi bylo blaze z tvého daru a abych se potěšil při tvé svaté hostině, kterou jsi ty, Bože, ve své dobrotě přichystal chudobnému (srov. Ž 68,11). V tobě je všechno, po čem mám toužit; tys má spása i vykoupení, naděje i síla, krása i sláva.

Vlej tedy dnes do duše svého služebníka radost; neboť k tobě, Pane Ježíši, pozvedám svou duši (Ž 86,4). Přeji si tě nyní zbožně a uctivě přijmout; toužím tě uvést do svého domu, abych si se Zacheem zasloužil tvé požehnání a byl připočten k Abrahámovým synům. Má duše lační po tvém těle, mé srdce se touží spojit s tebou.

2. Dej mi sebe a to mi postačí; neboť mimo tebe je každá útěcha bezcenná. Bez tebe nemohu být a bez tvého navštívení nedovedu žít. Proto potřebuji často přistupovat k tobě a přijímat lék pro svou spásu, abych snad nezemdlel na cestě, kdybych byl zbaven nebeského pokrmu.

Když jsi totiž kdysi kázal lidu a léčil rozličné nemoci, nejmilostivější Ježíši, řekl jsi: Poslat je domů hladové nechci, aby nezemdleli na cestě (Mt 15,32).

Učiň tedy tak i se mnou, když jsi k útěše svých věrných zanechal sebe ve Svátosti. Neboť ty jsi sladké občerstvení duše, a kdo tě čistě požívá, stává se účastníkem a dědicem věčné slávy. A mně, který tak často klesám a hřeším, tak rychle slábnu a umdlévám, je zajisté zapotřebí, abych se modlitbou a zpovědí často obnovoval, očišťoval a rozněcoval k přijetí tvého svatého těla; abych snad delším lačněním neupustil od posvátných předsevzetí.

3. Vždyť lidská mysl je od mládí nakloněna ke zlému (srov. Gn 8,21), a nepřispěje-li na pomoc Boží lék, hned upadá člověk do horších věcí. Svaté přijímání tedy odvrací od zlého a utvrzuje v dobrém. Neboť jestliže jsem tak často nedbalý a vlažný nyní, když přijímám nebo sloužím mši svatou, co by se stalo, kdybych neužíval tento lék a nevyhledával tak mocnou posilu?

I když nejsem každodenně způsobilý a náležitě připravený slavit tuto oběť, přece se vynasnažím, abych ve vhodnou dobu přijímal božská tajemství a stal se účastníkem tak velké milosti. Neboť jedinou a hlavní útěchou věřící duše, pokud putuje vzdálena od tebe ve svém smrtelném těle, je to, aby často myslela na svého Boha a zbožně přijímala svého miláčka.

4. Podivuhodná je laskavost tvé dobroty vůči nám, že ty, Pane Bože, stvořiteli a oživovateli všech duchů, dobrotivě přicházíš do přeubohé duše a celým svým božstvím i člověčenstvím sytíš její lačnost! šťastná mysl a blažená duše, která si zaslouží zbožně přijmout tebe, Pána, svého Boha, a při tomto přijímání být naplněna duchovní radostí! Jak mocného přijímá Pána, jak milého přivádí hosta, jak příjemného dostává společníka, jak věrného vítá přítele a jak skvělého a vznešeného objímá snoubence, který je hoden lásky přede všemi milými a nade všechny žádoucí věci!

Ať zmlknou před tvou tvář, můj nejsladší miláčku, nebe, země i všechna jejich krása! Neboť cokoli mají chvalitebného nebo krásného, všechno mají z tvé laskavé štědrosti, a nikdy nedosáhnou vznešenosti tvého jména, jehož moudrost nemá konce (srov. Ž 147,5).

IV.

Kterak mnoho dobrého se, dostává zbožně přijímajícím

1. Pane, můj Bože, předejdi svého služebníka požehnáním své sladkosti (srov. Ž 21,4), abych mohl čistě a zbožně přistoupit k tvé vznešené svátosti! Rozněť mé srdce pro tebe a vytrhni mě z tupé netečnosti. Navštiv mě svou spásou (Ž 106,4), abych okusil tvé duchovní slasti, která se přehojně skrývá v této svátosti jako ve zřídle. Osvět' i mé oči, abych mohl patřit na tak veliké tajemství, a mou víru v ně zbav všech pochybností, abych vně uměl uvěřit.

Vždyť je to tvým působením, ne účinkem lidské moci; tvým svatým ustanovením, ne lidským výmyslem. Nikdo totiž není sám od sebe schopen, aby pochopil a pojal to, co přesahuje i jasnozřivost andělů. Jak bych tedy mohl z tak vznešeného, svatého tajemství něco vyzkoumat a pochopit já, nehodný hříšník, prach a popel!

2. Pane, pln důvěry a uctivosti přistupuji k tobě s prostým srdcem, s dobrou a pevnou vírou a na tvůj příkaz; a opravdu věřím, že jsi zde ve Svátosti přítomen ty, Bůh a člověk. To ty chceš, abych tě přijal a v lásce se s tebou spojil. Proto vzývám tvou dobrotu a snažně prosím o zvláštní milost k tomu, abych se celý v tobě rozplynul, oplýval láskou a nedbal už o žádné jiné potěšení.

Vždyť tato nejvznešenější a nejdůstojnější svátost je spásou duše i těla, lékem na každou duchovní nemoc; ona léčí i mé hříchy, krotí nezřízené vášně, přemáhá a zmenšuje pokušení, vlévá hojnější milost, zvyšuje započatou ctnost, upevňuje víru, posiluje naději a rozněcuje i rozmnožuje lásku.

3. Neboť ve Svátosti jsi udělil a dosud uděluješ mnoho darů svým milým, kteří zbožně přijímají tebe, můj Bože, ochránce mé duše, posilo lidské slabosti a dárce veškeré vnitřní útěchy. V rozličných trápeních jim totiž vléváš hojnost potěšení, z hlubin malomyslnosti je pozvedáš k naději v tvou ochranu a jejich nitro osvěžuješ a ozařuješ novou milostí; takže ti, kteří byli před svatým přijímáním skličeni a bez vroucnosti, shledali, občerstveni nebeským pokrmem a nápojem, že se změnili k lepšímu.

Proto jednáš se svými vyvolenými tak laskavě, aby opravdu poznávali a zřejmě zakusili, jak velká je jejich vlastní slabost a kolik dobroty a milosti dostali od tebe. Neboť sami ze sebe jsou chladní, zatvrzelí a nenábožní; ale ty je činíš horlivými, nadšenými a zbožnými. Vždyť kdo by pokorně přistoupil k prameni sladkosti a neodnesl si odtud trochu slasti? Nebo může někdo stát u mohutného ohně a nepocítit ani maličko tepla? A ty jsi pramen stále plný a přetékaající, oheň ustavičně hořící a nikdy neuhasínající.

4. A poněvadž mi není dovoleno čerpat z plnosti pramene a napít se až do sytosti, přiložím svá ústa aspoň k okraji nebeského zdroje, abych z něho obdržel alespoň malou krůpěj k ukojení žízně a docela nevyprahl. Jestliže nemohu mít mysl obrácenou zcela a jen k nebi a srdce zanícené láskou jako cherubové a serafové, budu aspoň usilovat o zbožnost a připravovat své srdce, abych pokorným přijímáním životodárné svátosti získal alespoň nepatrný plamének z božského žáru.

Co však mi chybí, dobrotivě a milostivě doplň za mne ty, dobrý Ježíši, nejsvětější Spasiteli, který laskavě zveš k sobě všechny slovy: Pojd'te ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout (Mt 11,28).

5. Vždyť pracuji v potu tváře, bolest mi skličuje srdce, tíží mě hříchy, znepokojují pokušení a jsem poután i tísněn mnoha nezřízenými vášněmi. A není, kdo by mi pomohl (srov. Ž 22,12), kdo by mě osvobodil a zachránil (srov. Ž 7,2) mimo tebe, Pane Bože, můj Spasiteli; tobě odevzdávám sebe i vše, co mám, abys mě chránil a přivedl do věčného života.

Přijmi mě k chvále a slávě svého jména, ty, kterýs mi připravil své tělo i krev za pokrm a nápoj. Uděl mi, Pane Bože, má spáso, aby častým požíváním tvého tajemství vzrůstala vroucnost mé zbožnosti.

V.

O vznešenosti oltářní svátosti a o kněžském stavu

1. Ani kdybys měl andělskou čistotu a svatost svatého Jana Křtitele, nebyl bys hoden přijímat nebo sloužit tuto svátost. Neboť není lidskou zásluhou, že člověk smí posvěcovat a podávat Kristovu Svátost a za pokrm přijímat andělský chléb.

Přetajemná a velká je důstojnost kněží, jimž je dáno, co nebylo dopřáno ani andělům. Vždyť jedině kněží, řádně v církvi vysvěcení, mají moc sloužit mši svatou a proměňovat tělo Páně. Kněz totiž je jen Božím služebníkem, který užívá Božího slova podle Božího příkazu a ustanovení. Hlavním původcem a neviditelným činitelem však je zde Bůh, jehož vůli je všechno podřízeno a vše poslouchá, co on přikáže.

2. Při této nejvznešenější svátosti máš tedy více věřit všemohoucímu Bohu, než vlastním smyslům nebo nějakému viditelnému znamení. A proto třeba přistupovat k tomuto svátostnému úkonu s bázní a uctivostí.

Uvaž a věz, či služba ti byla svěřena vložением biskupových rukou (srov. 1 Tm 4,14.16). Hle, stal ses knězem a byls vysvěcen především proto, abys sloužil mši svatou. Hleď tedy, abys věrně a zbožně v náležitý čas přinášel oběť Bohu a sám žil bezúhonně.

Neulehčilo se tvé břímě vysvěcením, nýbrž jsi vázán ještě přísnějším poutem kázně a povinen větší dokonalostí a svatostí. Kněz má být ozdoben všemi ctnostmi a dávat jiným příklad dobrého života. Jeho způsob života se nemá ubírat po obyčejných a všedních lidských cestách, on má obcovat s anděly v nebi nebo s dokonalými lidmi na zemi.

3. Kněz, oděný v posvátná roucha, zastupuje Krista, aby snažně a pokorně prosil Boha za sebe i za všechny lid. Před sebou i za sebou má znamení kříže Páně, aby měl stále na mysli Kristovo umučení. Vpředu na ornátě nosí kříž, aby bedlivě sledoval Kristovy šlépěje a horlivě se snažil kráčet v nich sám. Vzadu pak je označen křížem proto, aby pro Boha tiše snášel jakákoli protivensství, učiněná mu od jiných.

Kříž má před sebou, aby truchlil nad vlastními hříchy; za sebou, aby soustrastně oplakával i provinění jiných a uvědomoval si, že je ustanoven za prostředníka mezi Bohem a hříšníkem. A nemá ustávat v modlitbě a svaté oběti, pokud nevyprosí milost a milosrdenství. Když slouží kněz mši svatou, oslavuje Boha, obveseluje anděly, vzdělává Církev, pomáhá živým, zjednává pokoj zemřelým a sebe činí účastným všeho dobra.

VI.

O přípravě k svatému přijímání

1. Když uvážím, Pane, tvou vznešenost a svou ubohost, celý se chvěji a hanbím sám před sebou. Vždyť se zříkám duchovního života, nepřístupuji-li k svatému přijímání; a jestliže se k němu vetřu nehodně, dopouštím se urážky.

Co tedy mám činit, můj Bože, pomocníku (srov. Iz 50,7) a rádce v nesnázích?

2. Ukaž mi správnou cestu a nauč mě krátké přípravě, důstojně svatého přijímání.

Neboť je užitečné vědět, jak zbožně a uctivě ti mám připravit své srdce, abych spasitelně přijal tvou Svátost, nebo konal tak velkou a božskou oběť.

VII.

O zpytování svědomí a o opravdovém předsevzetí

1. Především ať Boží kněz přistupuje k slavení, přijímání a rozdělení této svátosti s největší pokorou srdce, s hlubokou uctivostí, s živou vírou a se zbožným úmyslem, aby to bylo k Boží cti. Bedlivě zpytuj své svědomí, a jak jen můžeš, očisti a posvěť je pravou lítostí a pokornou zpovědí; tak aby tě již nic netížilo, neznepokojovalo a nebránilo ti přistoupit k oltáři.

Měj v ošklivosti všechny své hříchy vůbec, a ještě zvláště lituj a oplakávej své každodenní poklesky. A pokud ti to dovolí čas, vyznej Bohu ve skrytosti svého srdce všechnu ubohost svých nezřízených vášní.

2. Vzdychej a rmuť se, že jsi ještě stále tak tělesný a světský, tak neumrtvený v nezřízených vášních a plný žádostivých hnutí. Tak málo ostražitý před vnějšími smysly, tak často zabředlý do nicotných představ obraznosti. Tak příliš nakloněn zevnějším věcem, tak nedbalý vnitřních. Tak povolný k smíchu a nevázanosti, tak zatvrzelý k pláči a lítosti. Tak pohotový k uvolnění kázně a tělesnému pohodlí, tak liknavý k přísnosti a horlivosti. Tak ochotný slyšet něco nového a vidět něco pěkného, tak neochotný konat podřízené a opovržené práce. Tak chtivý mít mnoho, tak skoupý k dávání a zarputilý v držení majetku. Tak ukvapený v řeči, tak málo mlčenlivý. Tak neukázněný v mravech, tak unáhlený v jednání. Tak dychtivý jídla, tak hluchý k Božímu slovu. Tak rychlý k odpočinku, tak liknavý k práci. Tak bdělý při všelijakých povídkách, tak ospalý při posvátném bdění. Tak uspěchaný, aby už byl konec, tak pomalý v soustředování pozornosti. Tak nedbalý při modlitbě, tak chladný při mši svaté, tak vyprahlý při svatém přijímání. Tak často roztržitý, tak zřídkla zcela usebraný. Tak rychle popudlivý k hněvu, tak náchylný k nelaskavosti vůči jiným. Tak náhlý k souzení, tak přísný v kárání. Tak veselý ve štěstí, tak skleslý v protivenství. Tak štědrý v dobrých předsevzetích a skoupý v jejich plnění.

3. Když se s lítostí a velikým odporem ke své slabosti vyznáš z těchto a jiných svých chyb a opláčeš je, učiň pevné předsevzetí, že budeš svůj život napravovat a usilovat o větší zdokonalení.

Potom se s úplným odevzdáním a pevnou vůlí obětuj na oltáři svého srdce ke cti mého jména jako nepřetržitá zápalná oběť. Odevzdej mi vskutku poctivě své tělo i duši, abys mohl důstojně přistoupit a přinést oběť Bohu i spasitelně přijmout svátost mého těla.

4. Vždyť není důstojnější oběti a většího zadostiučnění na odpuštění hříchů, než se prostě a úplně obětovat Bohu s obětí Kristova těla při mši svaté a svatém přijímání.

Kdykoli ke mně přistoupí člověk s prosbou za milost a odpuštění, učiniv sám všechno, co může, a bude opravdově litovat svých hříchů, pak: Jako že jsem živ, praví Pán, nechci, aby svévolník zemřel, ale aby se odvrátil od své cesty a byl živ (Ez 33,11); na jeho hříchy a nepravosti už nikdy nevzpomenu (Žd 10,17), ale všechny mu budou odpuštěny.

VIII.

O Kristově oběti na kříži a o sebeobětování

1. Jako jsem se já s rozpjatýma rukama a s obnaženým tělem na kříži dobrovolně obětoval Bohu Otci za tvé hříchy, takže nic na mně nezůstalo, co by se neproměnilo v oběť k Božímu usmíření; tak máš i ty dobrovolně a každodenně při mši svaté sama sebe se všemi svými schopnostmi a žádostmi, co neupřímněji dovedeš, přinést v čistou a svatou oběť mně.

Co více od tebe žádám, než aby ses mi snažil dokonale odevzdat? Cokoli mi dáš kromě sebe, o to nedbám; neboť nechci tvůj dar, ale tebe samého.

2. Jako by ti nestačilo mít všechno mimo mne, tak i mně se nemůže líbit, kdybys mi dal cokoli kromě sebe. Obětuj se mi zcela, dej se celý Bohu, a tvá oběť mi bude příjemná.

Hle, já jsem se celý obětoval Otci pro tebe; dokonce i celé své tělo a krev jsem ti dal za pokrm, abych byl celý tvůj a ty abys zůstal můj. Jestliže tedy chceš zůstat sám pro sebe a neobětuješ se mi dobrovolně podle mé vůle, nebude tvá oběť úplná a mezi námi nebude dokonalé spojení. Chceš-li však dosáhnout svobody a milosti, všechny tvé skutky musí předcházet dobrovolné sebeobětování do Božích rukou. Vždyť právě proto tak málokteří docházejí osvícení a vnitřní svobody, že se nedovedou docela zřeknout sebe.

Bez výhrady platí můj výrok: Kdo se nerozloučí se vším, co má, nemůže být mým učedníkem (L 14,33). Chceš-li tedy být mým učedníkem, obětuj se mi se všemi svými náklonnostmi.

IX.

Kterak obětovat sebe i všechno své Bohu a za všechny se modlit

1. Pane, všechno je tvé, cokoli je na nebi i na zemi. Toužím se ti dát v dobrovolnou oběť a navždy zůstat tvůj.

Pane, s upřímným srdcem se ti dnes odevzdávám na věčné časy do služby, do poslušenství a v oběť ustavičné chvály. Přijmi mě s touto svatou obětí svého předraženého těla, kterou ti dnes přináším v přítomnosti neviditelně přísluhujících andělů, aby byla mně i veškerému tvému lidu ke spáse.

2. Pane, na tvůj smírný oltář kladu všechny své hříchy a poklesky, kterých jsem se před tebou a tvými svatými anděly dopustil od toho dne, kdy jsem byl poprvé schopen hříchu, až po tuto hodinu.

Všechny je spal a znič ohněm své lásky, odstraň všechny skvrny mých hříchů a očist' mé svědomí od veškeré viny. Vrať mi mou milost, kterou jsem ztratil hříchem; promiň mi vše a úplně; a přijmi mě milostivě s polibkem pokoje.

3. Co mohu za své hříchy učinit, než je pokorně vyznat, opravdu jich litovat a neustále prosit o tvé smilování? Prosim tě, můj Bože, vyslyš mě milostivě, jak tu před tebou stojím. Všechny mé hříchy se mi zhloubi oškliví, už nikdy se jich nechci dopustit; vždyť jich lituji a budu je oplakávat, pokud budu žít; a jsem připraven činit za ně pokání a podle možnosti dát zadostiučinění.

Odpusť mi, Bože, odpusť mi mé hříchy pro své svaté jméno! Spas mou duši, kterou jsi vykoupil svou předrahou krví! Hle, svěřuji se tvému milosrdenství a odevzdávám se do tvých rukou. Nalož se mnou podle své dobroty, ne podle mé zloby a mého provinění.

4. Obětuji ti rovněž i všechny své dobré vlastnosti, ačkoli je jich velmi málo a jsou nedokonalé, abys je opravil a posvětil, aby ti byly milé a příjemné.

Stále mě zdokonaluj a veď mne lenivého a neužitečného človíčka k blaženému a chvályhodnému cíli.

5. Rovněž ti podávám v oběť všechny zbožné tužby nábožných lidí, potřeby svých rodičů, přátel, bratří, sester, všech svých milých a těch, kteří mě nebo jiným prokázali z lásky k tobě nějaké dobrodiní; i ty, kteří mě s prosbou žádali, abych se za ně a jejich příbuzné modlil, nebo sloužil mše svaté, ať dosud žijí, nebo již opustili tento svět.

Nechť všichni pocítí pomoc tvé milosti, účinek tvé útěchy, ochranu v nebezpečích a vysvobození z utrpení, a necht' uchránění všeho zla ti radostně vzdávají upřímné díky.

6. Obětuji ti rovněž své modlitby a smírné oběti zvláště za ty, kdo mi něčím ublížili, kdo mě zarmoutili, potupili, nebo mi způsobili nějakou škodu či nesnáz. A za všechny ty, které jsem já sám někdy zarmoutil, rozhněval, obtěžoval a pohoršil, ať slovy nebo skutky, vědomě či nevědomky. Abys nám všem odpustil naše hříchy a vzájemné urážky.

Odstraň, Pane, z našich srdcí všechno podezřívání, nevoli, hněv, svárlivost a všechno, co může porušit lásku a zkalit bratrskou svornost. Smiluj se, Pane, smiluj nad těmi, kdo prosí o tvé milosrdenství; dej milost potřebným; a učiň nás takovými, abychom byli hodni tvé milosti a došli věčného života. Amen.

X.

Kterak svaté přijímání lehkomyšlně neopomíjet

1. Často se utíkej k prameni milosti a Božího milosrdenství, ke zřídлу dobroty a veškeré čistoty, chceš-li se vyléčit ze svých nezřízených vášní a chyb a být silnějším a bdělejším při všech ďábelských pokušeních i nástrahách.

Nepřítel ví, že ve svatém přijímání je největší posila a lék, a proto všemi prostředky a při každé příležitosti usiluje, pokud může, věrné a zbožné duše od něho odvracet a zdržovat.

2. Mnozí totiž jsou trápeni těžkými ďábelskými pokušeními právě tehdy, když se snaží připravit k svatému přijímání. Tento zlý duch, jak je psáno v knize o Jobovi (srov. Jb 1,6; 2,1), přichází mezi Boží dítky, aby je svou obvyklou zlobou uvedl ve zmatek, nebo učinil příliš bázlivými a nejistými; takže zeslabuje jejich vroucnost, nebo svými útoky ničí víru, aby svaté přijímání buď zcela zanechali, nebo přijímali s vlažností.

Ale na jeho lsti a šalby se nesmí dát, ať jsou jakkoli hanebné a hrozné; všechny takové představy nutno naopak obrátit na jeho hlavu. Je třeba tímto bídákem pohrdnout, vysmát se mu a nezanedbávat svaté přijímání pro jeho útoky a prohnutí, která způsobuje.

3. Někdy bývá zábranou i přílišná starostlivost o náležitou zbožnost a jakási úzkostlivost, že je třeba se ještě vyzpovídat. Jednej podle rady moudrých lidí a odlož úzkostlivost a pochybnost, neboť překážejí Boží milosti a ničí ducha zbožnosti.

Neopomíjej svaté přijímání pro nějaké malé rozrušení nebo nesnáz, ale jdi se rychle vyzpovídat a ochotně odpusť všechny urážky, které ti způsobili jiní. Jestliže jsi však někomu ublížil ty, pokorně pros za prominutí a Bůh ti rád odpustí.

4. Co prospěje dlouho otálet se svatou zpovědí, či odkládat svaté přijímání? Očisti se co nejdříve, vyvrhni rychle jed, pospěš přijmout lék a pocítíš, že je ti lépe, než kdybys svaté svátosti dlouho odkládal. Opomeneš-li je z jednoho důvodu dnes, možná že se zítra vyskytne druhý, a těžší, a tak by ses mohl zdržovat svatého přijímání příliš dlouho a stát se čím dál nezpůsobilejším. Zbav se nesnáze a váhání co nejrychleji, vždyť není k žádnému užítku dlouho se sužovat, dlouho žít v neklidu a stranit se božské hostiny pro všední překážky.

Nejškodlivější totiž je, otálet se svatým přijímáním, neboť to obyčejně přivodí těžkou duchovní malátnost. Bohužel, mnozí vlažní a lhostejní lidé rádi vítají záminky k oddalování svaté zpovědi a přejí si odkládat svaté přijímání proto, aby na sebe nemuseli dávat větší pozor.

5. Žel, jak malou lásku a chatrnou zbožnost mají ti, kdo tak snadno zanedbávají svaté přijímání? Jak šťastný a Bohu milý je ten, kdo žije tak a zachovává si potud čisté svědomí, že je schopen a dobře připraven přijímat i každodenně, kdyby mohl a směl.³

Jestliže se někdo občas zdrží svatého přijímání z pokory nebo z důležité příčiny, zasluhuje pochvalu za svou uctivost. Když se však dostaví vlažnost, ať sám sebe povzbuzuje a koná, co může, a Pán bude podporovat jeho touhu pro jeho dobrou vůli, na kterou bere zvláštní zřetel.

---

³ Každodenní svaté přijímání nebylo v době Tomáše Kempenského zvykem. Teprve počátkem tohoto století obnovil Pius X. původní křesťanskou praxi.

6. Je-li mu na překážku opravdu důležitá příčina, nechť má vždy dobrou vůli a zbožný úmysl přijímat, a nezůstane bez účinku Svátosti. Neboť k duchovnímu přijímání Krista může zbožný člověk spasitelně a bez překážky přistupovat každý den, ba každou hodinu.

Přesto však v určité dny a v ustanovený čas má s vroucí uctivostí svátostně přijmout tělo svého Vykupitele a dávat přednost Boží slávě a cti před svým potěšením. Neboť tajemně přijímá a neviditelně se občerstvuje tolikrát, kolikrát zbožně uctívá tajemství Kristova vtělení i utrpení a rozněcuje se láskou k němu.

7. Kdo se připravuje k svatému přijímání jen tehdy, když se blíží nějaký svátek, nebo je k tomu veden jen zvykem, ten bude velmi často nepřipraven. Blažený je ten, kdo se Pánu vydává zcela v obět', kdykoli slouží mši svatou nebo přijímá tělo Páně.

Při sloužení mše svaté nebuď příliš zdlouhavý, ani chvatný, ale zachovávej dobrý obecný zvyk těch, s kterými žiješ. Nezpůsobuj jiným obtíž ani omrzlost, ale kráčeť po obvyklé cestě podle ustanovení předků a měj na mysli spíš užitek jiných, než svou vlastní zbožnost nebo vroucnost.

XI.

Kterak Kristovo tělo a svaté Písmo jsou věřící duši nejpotřebnější

1. Nejsladší Pane Ježíši, jak velkou slast okouší zbožná duše, když s tebou hoduje na tvé hostině. Zde se jí nepředkládá k požívání jiný pokrm, než ty sám, jediný její miláček, po kterém nadevše touží z celého srdce. I mně by ovšem bylo slastí prolévat v tvé přítomnosti slzy nejvroucnější lásky a s milující Magdalénou skrápět slzami tvé nohy.

Ale kde se najde taková zbožnost, kde tak hojný proud svatých slz? Vždyť před tebou a tvými svatými anděly by mělo celé mé srdce vzplanout láskou a plakat radostí. Jsi totiž ve Svátosti opravdu přítomen, třebaže skryt pod jinou způsobou.

2. Neboť mé oči by nesnesly patřit na tebe v tvé vlastní božské záři, ba ani celý svět by neobstál v lesku slávy tvé velebnosti. Chráníš tedy mou slabost tím, že se skrýváš ve Svátosti. Mám vpravdě toho a klaním se tomu, komu se koří andělé v nebi; ale zatímco já dosud jen zrakem víry, oni už tváří v tvář a bez závoje. Musím se spokojit se světlem pravé víry a kráčet podle ní, pokud mi nezasvitne den věčného jasu a nezmizí temné představy (srov. Pís2,17; 4,6).

Ale až přijde plnost (1 K 13,10), pomine užívání svátostí; vždyť blažení v nebeské slávě nepotřebují svátostného léku. Bez konce se totiž radují v Boží přítomnosti, tváří v tvář patří na jeho slávu, stále více jsou připodobňováni jasu jeho nevystihlého božství a okoušejí Boží Slovo učiněné tělem, jak bylo na počátku a zůstane na věky.

3. Pomyslím-li na tyto podivuhodné věci, pozbývá pro mne chuti i jakékoli duchovní potěšení. Neboť dokud jasně nespátřím svého Pána v jeho slávě, pokládám za nicotné všechno, co na tomto světě vidím nebo slyším. Ty, Bože, jsi mi svědkem, že mě nemůže potěšit žádná věc, uspokojit žádný tvor, než ty, můj Bože; tebe chci věčně zřít. To však není možné, dokud zůstávám v tomto smrtelném těle. Proto se musím ozbrojit velikou trpělivostí a veškerou svou tužbu podříditi tobě.

Vždyť i tvoji svatí, Pane, kteří již s tebou plesají v nebeském království, s velkou vírou a trpělivostí očekávali, pokud žili, příchod tvé slávy. i já věřím, čemu oni věřili; doufám, v co oni doufali; důvěřuji, že s tvou milostí dojdou tam, kam se dostali oni. Zatím budu kráčet podle víry, posilňován příklady svatých. Útěchou a zrcadlem života mi budou i svaté knihy (srov. 1 Mak 12,9), ale především a nadevše mi bude zvláštním lékem a útočištěm tvé nejsvětější tělo.

4. Cítím, že je mi svrchovaně zapotřebí v tomto životě dvou věcí, bez nichž by mi tento bídný život byl nesnesitelný. Vyznávám, že potřebuji dvojího, pokud žiji v žaláři tohoto těla; totiž pokrmu a světla. Proto jsi mně slabému dal své svatě tělo na posilnění duše i těla, a světlem pro mé nohy je tvé slovo (Ž 119,105). Bez těchto dvou darů bych nemohl dobře žít; neboť Boží slovo je světlem mé duše a tvá Svátost je chlebem duchovního života.

Tyto dary se též mohou nazvat dvěma stoly (srov. Ez 40,40), postavenými po obou stranách pokladnice svaté Církve. Jeden stůl je posvátný oltář, na němž je svatý chléb, to je Kristovo předražené tělo. Druhý stůl je Boží zákon, který obsahuje svaté učení, vyučuje pravé víře a bezpečně vede až dovnitř za oponu, kde je svatyně svatých (srov. Žd 6,19; 9,3). Díky tobě, Pane Ježíši, záře věčného světla, za tento stůl svaté nauky, který jsi nám př,pravil skrze své oddané proroky, apoštoly a ostatní učitele.

5. Děkuji ti, Stvořiteli a Vykupiteli lidí, žes na důkaz své lásky k celému světu připravil velkou hostinu, na které nepředkládáš za pokrm předobrazného beránka, ale své nejsvětější tělo a krev~

Tak oblažuješ všechny věřící svatou hostinou a napájíš je spásonosným kalichem, v němž jsou všechny rajske rozkoše; i andělé hodují s námi, jenže s blaženější slastí.

6. Jak vznešený a ctihodný je úřad kněží, kterým je dáno Pána nebes proměňovat posvátnými slovy, velebit rty, držet v rukou, přijímat vlastními ústy a podávat ostatním!

Jak čisté musí být ruce, jak nevinná ústa, jak svaté tělo a jak neposkvrněné srdce, ke kterému tolikrát vchází Původce čistoty! Z úst kněze, který tak často přijímá Kristovu Svátost, mají vycházet jen svatá, počestná a užitečná slova.

7. Jeho oči, které tak často patří na Kristovo tělo. mají být prosté a cudné; ruce, které se dotýkají Stvořitele nebe i země, necht' jsou čisté a pozdviženy k nebi.

Zvlášt' kněžím se ve (starém) Zákoně praví:

Buďte svatí, neboť já Hospodin, váš Bůh, jsem svatý (Lv 19,2).

8. Všemohoucí Bože, přispěj svou milostí na pomoc nám, kteří jsme přijali kněžský úřad, abychom ti mohli důstojně a zbožně sloužit se vši čistotou a s dobrým svědomím,

A jestliže nedokážeme žít v takové nevinnosti, jak bychom měli, popřej nám aspoň náležitě litovat spáchaných hříchů, abychom ti sloužili horlivěji, s pokorným duchem a s dobrým úmyslem.

XII.

Kterak pečlivě se připravovat k přijímání Krista

1. Já jsem milovník čistoty a dárce veškeré svatosti. Hledám čisté srdce; v něm je místo mého odpočinku. Připrav mi velké prostřené večeřadlo a budu u tebe jíst beránka se svými učedníky (srov. Mk 14,15; L 22,12).

Chceš-li, abych přišel k tobě a zůstal u tebe, odstraň starý kvas (1 K 5,7), očisť příbytek svého srdce, dej výhost celému světu i všemu hříšnému hluku, bdi jako osamělé ptáče na střeše (Ž 102,8) a s hořkostí duše se rozpomínej na své přestupky. Neboť každý, kdo miluje, připravuje svému drahému miláčkovi nejlepší a nejkrásnější místo; neboť podle toho se pozná láska hostitele k milému hostu.

2. Věž však, že se nemůžeš dostatečně připravit vlastní zásluhou, i kdyby ses připravoval celý rok a nemyslel na nic jiného. To jen má dobrota a milost ti dovoluje přistoupit k mému stolu; jako kdyby žebrák byl pozván k hostině boháče a nemohl mu dát za jeho dobrodiní nic jiného, než své pokoření a díkůvzdání.

Připravuj se, jak můžeš, a to pečlivě. Ne ze zvyku nebo z donucení, ale s bázni, s úctou a láskou přijímej tělo svého milého Pána Boha, který dobrotivě přichází k tobě.

Já jsem tě povolal, já jsem tak ustanovil a já doplním, čeho se ti nedostává; pojď a přijmi mne.

3. Když ti uděluji dar zbožnosti, děkuj svému Bohu; nedostals jej za své zásluhy, ale že jsem se já nad tebou smiloval. Jestliže jej nemáš a cítíš spíš duchovní vyprahlost, setrvej v modlitbě, vzdychej, tluč a nepřestávej, dokud si nevyprosíš drobet nebo krůpěj spasitelné milosti.

Ty potřebuješ mne, ne já tebe; ty nečiníš svatým mne, ale já přijdu tebe posvětit a polepšit. Ty přicházíš, abys byl ode mne posvěcen a se mnou spokojen; abys obdržel novou milost a znovu se roznítil k polepšení. Nezanedbávej tento dar (1 Tm 4,14), nýbrž se vši pečlivostí připrav své srdce a uveď k sobě svého milého.

4. Nestačí se však zbožně připravovat jen před svatým přijímáním, nýbrž je třeba, abys setrval ve zbožnosti i po přijetí Svátosti. Vždyť po svatém přijímání se nevyžaduje menší bdělost, než bylo před ním třeba zbožné přípravy; neboť dokonalá usebranost po svatém přijímání je opět nejlepší přípravou k dosažení větší milosti.

Člověk ztrácí schopnost pro přijetí milosti právě tím, když hned po svatém přijímání se příliš oddává vnějším potěšením. Vystříhej se mnoha řečí, setrvávej v ústraní a zůstaň spojen se svým Bohem; neboť máš toho, koho ti nemůže vzít ani celý svět. Máš se tak cele odevzdat mně, abys dále nežil sobě, nýbrž ve mně, prost všech starostí.

XIII.

Kterak má zbožná duše celým srdcem toužit po spojení s Kristem ve Svátosti

1. Kdo mi dá, Pane, nalézt tebe samého, úplně ti otevřít srdce a požívat tě, jak po tom touží má duše? Aby mnou již nikdo nepohrdal (Pís 8,1), žádný tvor mě neznepokojoval a nevyšímal si mne; ale abys mluvil jen ty se mnou a já s tebou, jako rozmlouvá milý s milým a hoduje přítel s přítelem.

Mou prosbou, mou touhou jest, abych se zcela spojil s tebou, odpoutal své srdce ode všech stvořených věcí a svatým přijímáním nebo častým sloužením mše se naučil mít stále větší zalíbení v nebeských a věčných věcech. Pane Bože, kdy s tebou budu úplně sjednocen, pohroužen v tebe, kdy zcela zapomenu na sebe? Ty ve mně a já v tobě; dej, ať zůstaneme tak spolu sjednoceni.

2. Ty jsi vpravdě můj milý, významnější nad tisíce jiných (Pís 5,10); v tobě se mé duši zalíbilo přebývat po všechny dny mého života. Ty jsi vpravdě dárce pokoje, v tobě je svrchovaný mír a pravý odpočinek; mimo tebe je jen námaha, bolest a nezměrná bída. Věřu, ty jsi Bůh skrytý (Iz 45,15) a svou moudrost neuděluješ bezbožným, ale rozmlouváš s pokornými a prostými.

Jak milý je tvůj duch, Pane, když své syny dobrotivě občerstvuješ nejlahodnějším chlebem, sestupujícím s nebe, abys jim ukázal svou slast (srov. Mdr 16,20.21.25). Vždyť kde je tak velký lid, který by měl bohy tak blízko u sebe, jako jsi ty, náš Bože (Dt 4,7), přítomný všem svým věrným, kterým se dáváš za pokrm, abys jej každodenně těšil a jejich srdce pozdvihoval k nebesům.

3. Která společnost je tak slavná jak křesťanský lid? Nebo který tvor pod sluncem je tak milovaný jako zbožná duše, ke které vchází Bůh a živí ji svým slavným tělem? Nevýslovná milost, podivuhodná dobrota, nezměrná láska, prokázaná člověku tak zvláštním způsobem!

Ale čím se odvděčím Pánu za tuto milost, za tak mimořádnou lásku? Nemám nic jiného, co bych mu mohl věnovat, než že svému Bohu dám zcela své srdce a v lásce se s ním spojím. Spojí-li se má duše dokonale s Bohem, tehdy zaplesá celé mé nitro. A tehdy mi řekne Pán: Chci být s tebou, pokud chceš být se mnou. Na to mu odpovím: Zůstaň, Pane, dobrotivě se mnou, já chci být s tebou rád. Jedinou mou touhou je, aby se mé srdce spojilo s tebou.

XIV.

O vroucí tužbě některých zbožných lidí po těle Kristově

1. Jak velká je, Pane, tvá dobrota, kterou jsi připravil svým ctitelům (Ž 31,20).

Když si vzpomenu, s jak velikou zbožností a vroucností přistupují někteří nábožní lidé k tvé Svátosti, Pane, tu se často hanbím a rdím, že přicházím k tvému oltáři a ke stolu svátostného přijímání tak vlažně a chladně. Že zůstávám ve svém srdci tak vyprahlý a nezanícený; že celý

nehořím před tebou, svým Bohem, a že nejsem tak mocně uchvácen a dojat, jako byli mnozí zbožní lidé, kteří z nesmírné touhy po svatém přijímání a z opravdové lásky se nemohli zdržet pláče. Ale zároveň duší i tělem dychtili po tobě, živé Boží studnici, a nemohli jinak zmírnit nebo ukojit duševní hlad, než když s veškerou radostí a duchovní žádostivostí přijali tvé tělo.

2. Opravdu vroucí jejich víro, přesvědčivý důkaze tvé svaté přítomnosti ve Svátosti! Neboť oni vpravdě poznávají svého Pána při lámání chleba (L 24,35); jejich srdce v nich plane tak mocně, protože Ježíš kráčí s nimi.

Často bývám velmi vzdálen takové vroucnosti a zbožnosti, tak mocné lásky a horlivosti. Buď mi milostiv, dobrý a laskavý Ježíši; a popřej svému ubohému žebrákovi alespoň občas pocítit trochu srdečné vroucnosti tvé lásky při svatém přijímání. Aby se posílila má víra, utvrdila naděje v tvou dobrotu a již nikdy neochabovala láska, když okusila nebeské many a byla dokonale roznicena.

3. Tvé milosrdenství je tak mocné, že mi může poskytnout i tuto žádoucí milost a laskavě mě navštívit duchem vroucnosti, až přijde den, který jsi ustanovil.

Ačkoliv neplanu takovou touhou jako někteří obzvlášť důvěrní ctitelé, přece si z tvé milosti přeji tak mocně a horoucně toužit; a prosím a modlím se, abys mě učinil druhem všech takto planoucích svých ctitelů a přivedl mě do jejich svatého společenství.

XV.

Kterak dar zbožnosti získávat pokorou a sebezapřením

1. Dar zbožnosti musíš vytrvale hledat, toužebně vyprošovat, trpělivě a odevzdaně očekávat, vděčně přijímat, pokorně uchovávat, pilně s ním spolupracovat a ponechat Bohu čas a způsob nebeského navštívení, pokud nepřijde.

Zvláště se musíš pokořit, když ve svém nitru pociťuješ malou zbožnost, či dokonce žádnou; přitom však příliš neklesej na mysli a neoddávej se truchlivosti. Bůh často dává v okamžiku, co odpíral po dlouhou dobu; mnohdy dá na konci modlitby, co odkládal na začátku.

2. Kdyby byla milost darována vždycky hned a podle přání, slabý člověk by to ani nesnesl. Proto třeba i na dar zbožnosti čekat s pevnou nadějí a pokornou trpělivostí. Připočti však sobě a svým hříchům, když jej nedostaneš, nebo když je ti v skrytu odňat.

Milosti často stojí v cestě maličkost, pokud lze nazvat malým a ne velkým, co překáží tak velikému dobru. A když odstraníš a opravdu přemůžeš tuto malou či velkou překážku, dostane se ti toho, oč jsi prosil.

3. Jestliže se celým srdcem odevzdáš Bohu, a nebudeš se řídit svou libovůlí, nýbrž úplně se na něho spolehneš, ihned shleď, že jsi s ním sjednocen a vnitřně uspokojen. Neboť nic ti nebude tak příjemné a milé, jako to, co se líbí Boží vůli.

Kdokoli tedy svou mysl s upřímným srdcem pozdvihne k Bohu a oprostí se od veškeré nezřízené lásky nebo nenávisti k jakékoli stvořené věci, ten bude co nejlépe uzpůsoben pro přijetí milosti a stane se hodným daru zbožnosti. Vždyť Pán vlévá své požehnání tam, kde nachází uprázdněné nádoby. Čím se tedy člověk dokonaleji zříká pozemských věcí a čím více odumírá sám sobě vlastním sebezapřením, tím dříve k němu přichází milost, hojněji se mu vlévá a výše mu povznáší volné srdce.

4. Tehdy prohlédne a zajásá a užasne a rozšíří se jeho srdce (srov. Iz 60,5); neboť ruka Páně je s ním (srov. L 1,66) a on sám se do jeho ruky zcela odevzdá až na věky. Tak bude požehnan člověk (srov. Z 128,4), který celým svým srdcem hledá Boha, a svou duší nedostal nadarmo (srov. Ž 24,4).

Takový člověk přijímáním svaté eucharistie získává velkou milost spojení s Bohem, neboť nehledá vlastní zbožnost a potěšení, nýbrž Boží čest a slávu, které jsou nad všechnu nábožnost i útěchu.

XVI.

Kterak své potřeby přednášet Kristu a prosit ho o milost

1. Nejsladší a nejmilejší Pane, tebe nyní toužím zbožně přijmout; ty znáš mou slabost a nouzi, kterou trpím; víš, kolika špatnostem a chybám podléhám; jak často bývám sklíčen, pokoušen, znepokojen a poskvrněn.

Přicházím si k tobě pro lék; prosím tě o útěchu a úlevu. Mluvím k Všemohoucímu, jenž jasně vidí do mého nitra, a jen on mě může opravdu potěšit a pomoci mi. Ty víš, jaký dar především potřebuji a jak jsem chudý na ctnosti.

2. Hle, stojím před tebou ubohý a nahý, žádám o milost a úpěnlivě se dovolávám tvého milosrdenství. Občerstvi svého lačnického prosebníka; zapal mou chladnost ohněm své lásky a osvět' mou slepotu jasnou přítomností. Obrat' mi všechno pozemské v hořkost, všechno obtížné a protivné v trpělivost, všechno nízké a stvořené v pohrdání a zapomenutí.

Povznes mé srdce k sobě do nebe a nenech mě bloudit po zemi. Jedině ty buď' mou slastí od nynějška až na věky, neboť jen tys mi pokrmem a nápojem, láskou i radostí, sladkostí i veškerým dobrem.

3. Kéž bys mě svou přítomností celého rozničil, spálil a proměnil v tebe, aby se duch ztotožnil s tebou v jedno, skrze milost vnitřního sjednocení a žár planoucí lásky. Nedopusť, abych odešel od tebe lačný a vyprahlý, ale nalož se mnou milosrdně, jako jsi tak často podivuhodně učinil se svými svatými.

Co by na tom bylo divného, kdybych se od tebe celý vzňal a sám strávil! Vždyť ty jsi oheň stále planoucí a nikdy nehasnoucí, láska, jež očišť'uje srdce a osvěcuje rozum.

XVII.

O vroucí lásce a mocné touze po přijetí Krista

1. S největší zbožností a horoucí láskou, se vši vroucností a žádostí srdce tě, Pane, toužím přijmout tak, jako po tobě ve svatém přijímání toužili mnozí svatí a zbožní lidé, kteří se ti nejvíce líbili svým svatým životem a vroucí zbožností.

Můj Bože, věčná lásko, mé veškeré dobro a nesmírné blaho! Žádám tě přijmout s největší touhou, s nejdůstojnější úctou, jakou kdy některý svatý měl nebo mohl pocítit.

2. I když nejsem hoden mít všechny tyto city zbožnosti, přesto ti obětuji všechnu vroucnost svého srdce, jako kdybych měl všechny tyto přemilé plamenné tužby po tobě já sám. A cokoli může zbožná mysl pojmout a přát si, všechno ti dávám a obětuji se svrchovanou úctou a srdečnou vroucností. Nic si nechci ponechat, ale ochotně a dobrovolně ti přináším v oběť sebe a všechno, co mám.

Pane, můj Bože, Stvořiteli a Vykupiteli, chci tě dnes přijmout s tak velikou vroucností, uctivostí, chválou a slávou; s takovou vděčností, důstojností, a touhou; s takovou vírou, nadějí a láskou, jak tě přijala a po tobě toužila tvá nejsvětější Matka, blahoslavená Panna Mana, když andělovi, který jí zvěstoval tajemství vtělení, pokorně a zbožně odpověděla: Jsem služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova (L 1,38)!

3. A jako tvůj blažený předchůdce, nejvznešenější ze všech svatých, Jan Křtitel, v tvé přítomnosti jásavě zaplesal radostí Ducha svatého ještě v lůně své matky; a později, když viděl Ježíše chodit mezi lidmi, s hlubokou pokorou a se zbožnou vroucností pravil: Ženichův přítel, který u něho stojí a čeká na jeho rozkaz, upřímně se raduje, když uslyší ženichův hlas (J 3,29); tak i já chci vzplanout velkou a posvátnou tužbou a celým srdcem se ti odevzdat.

Proto ti obětuji a podávám jáсот všech zbožných srdcí, jejich vroucí lásku, duchovní vytržení, nadpřirozené osvětlení a nebeská vidění, se všemi ctnostmi a chválami, které ti veškeré stvoření na

nebi i na zemi vzdává a bude vzdávat za mne a za všechny, kteří se odporučili do mých modliteb, aby tě všichni důstojně chválili a velebili na věky.

4. Přijmi, Pane, můj Bože, má zaslíbení a přání nekonečného velebení a nesmírného dobrořečení, která ti právem náleží podle tvé nezměrné a nevýslovné důstojnosti.

Tato svá přání ti vzdávám a chci vzdávat den co den, hodinu za hodinou a zároveň vzývám a vroucně prosím všechny nebeské duchy a všechny tvé věrné, aby se spojili s mými díky a chválami.

5. Kéž tě chválí všechny národy, kmeny i jazyky a s největším plesáním a vroucí zbožností velebí svaté a přeslaské tvé jméno! Kéž všichni ctitelé, zbožní přísluhovatelé a dobří věřící, přijímající převznešenou svátost, najdou u tebe milost a milosrdenství a necht' se přimlouvají za mne hříšného.

Když pak dosáhnou žádané zbožnosti a slastného sjednocení s tebou, opravdového potěšení a zázračného občerstvení, a budou odcházet od posvátného nebeského stolu, ať si dobrotivě vzpomenou i na mne ubohého.

XVIII.

Kterak člověk nemá všetečně zkoumat oltářní svátost, ale pokorně následovat Krista a podřídít své smysly svaté víře

1. Střež se všetečného a neúčinného zkoumání této nezměrné svátosti, nechceš-li utonout v hlubinách pochybností. Není snadné zkoumat slávu druhých (Přís 25,27). Bůh dokáže víc vykonat, než může člověk pochopit.

Je dovoleno zbožně a pokorně hledat pravdu, pokud je ochota dát se vždy poučit a držet se osvědčené nauky svatých otců.

2. Blažená prostota, která opouští nesnadnou cestu domněnek a kráčí po rovné a pevné stezce Božích přikázání! Mnozí pozbyli zbožnosti, když chtěli vyzkoumat božské věci. Od tebe se vyžaduje víra a poctivý život, ne výšiny rozumu, ani pronikání do hlubin Božích tajemství.

Když nerozumíš a nechápeš, co je pod tebou, kterak pochopíš, co je nad tebou? Podrob se Bohu a své smysly podříd' víře, a obdržíš poznání, pokud ti bude užitečné a potřebné.

3. Víra ve Svátost je u některých lidí vystavena těžkému pokušení; ne však vlastní vinou, nýbrž spíš působením zlého ducha. Nedbej na takové myšlenky, neuvažuj o nich a neodpovídej na pochybnosti, které ti vnuká ďábel, ale věř Božím slovům, věř jeho svatým a prorokům (Srov. 2 Pa 20,20), a zlý nepřítel bude před tebou prchat.

Snášet taková pokušení často Božím služebníkovi hodně prospěje. Neboť satan nepokouší nevěřící a hříšníky, které má již bezpečně v moci, ale nejrůznějším způsobem svádí a trápí zbožné věřící.

4. Uchovej si tedy prostou a pevnou víru a přistupuj ke Svátosti s pokornou uctivostí. A cokoli nemůžeš pochopit, to klidně svěř všemohoucímu Bohu. Bůh tě nezklame; ale zklame se, kdo příliš důvěřuje sám sobě.

Bůh provází prosté, zjevuje se pokorným, dává pochopení maličkým (Ž 119,130), otevírá smysly čistým; ale svou milost skrývá před všetečnými a pyšnými. Lidský rozum je slabý a může se tedy mýlit; ale pravá víra nemůže oklamat.

5. Všechno myšlení a přirozené zkoumání o Svátosti má následovat víru, ne ji předcházet nebo oslabovat. Vždyť v této nejsvětější a nejvznešenější svátosti nejvíce vyniká víra a láska, a nejmocněji se projevují účinky milosti.

Věčný, nesmírný a nekonečně mocný Bůh činí velké a nevyzpytatelné divy na nebi i na zemi a jeho podivuhodná díla nelze probádat. Kdyby lidský rozum uměl Boží skutky snadno pochopit, nemohly by se nazývat podivuhodnými a nevýslovnými.